

Kárpátaljai Hírmondó

XVI. évfolyam 3. (61.) szám, 2020. Ősz

Áprily Lajos

Lassú szárnyon

Uram, a két szárnyam nehéz,
hozzád emelkedni ma nem mer.
Ne bilincselj meg és ne bánts
nagy súlyoddal, a félelemmel.

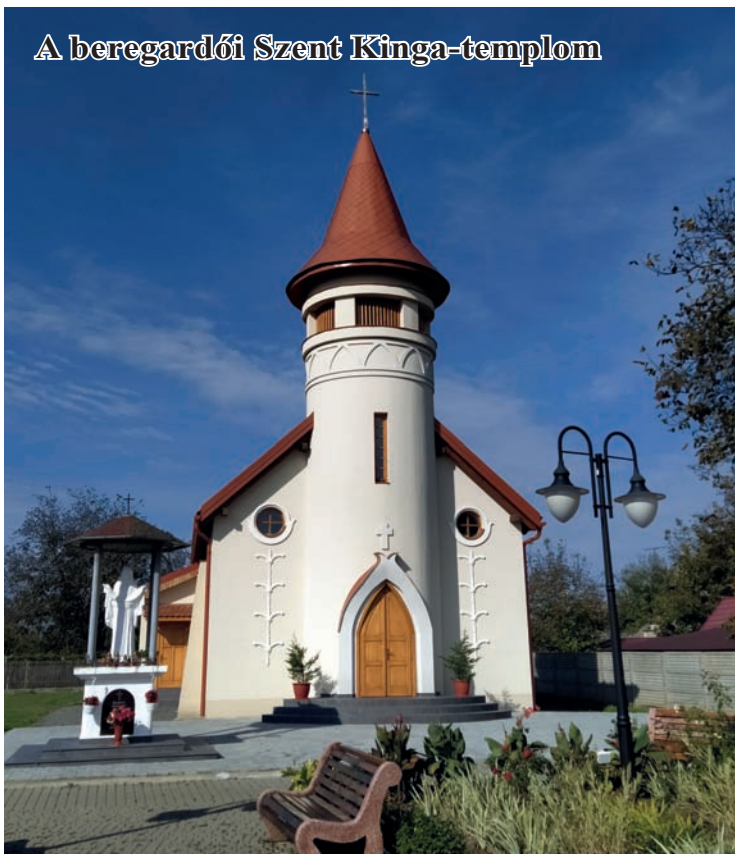
Te nagy völgyedben ne legyek
énekre béna, hitre gyáva.
Úgy kapaszkodjam, Kéz, beléd,
mint kicsi koromban anyámba.

Hívott erőseid dalos
lakomáján mindig ne késsem
Kapudtól ne térítsen el
utat veszítő szédülésem.

Viharszeles mélyed felett
meredekedet bízva járjam,
sziklafalon hajnalmadár,
örömpiros legyen a szárnyam.

És hogyha mégis hullanék
sugaradban vagy sűrű hóban,
sohasem látott arcodat
láthassam egyszer, zuhanóban.

A beregardói Szent Kinga-templom

A Fülemtüle-vízesés Rónaffüreden

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XVI. évfolyam, 3. (61.) szám
2020. Ősz

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,
Városligeti fasor 44.
Telefon: 06-1-351-7770
E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó:
Benza György,
a Kárpátaljai Szövetség
elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit
E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla, dr. Botlik József,
dr. Dupka György, dr. Szöllősy Tibor,
dr. Zubánics László,
Kovácsné Marton Erzsébet

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
1000 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról

<i>Olvassuk együtt!</i> Márai Sándor: Hazamenni	
<i>Vers mindenkinek.</i> Kányádi Sándor: Harangfelirat, Dísztelen dal, Helyzetdal	3
<i>Szervezeti élet.</i> Kárpátaljai találkozó Balatonföldváron	4
Tisztújítás a Kárpátaljai Szövetség elnökségében	5
<i>Közös dolgaink.</i> Vándorkiállítás a trianoni sorstragédiára való emlékezés jegyében	6
<i>Aktuális.</i> Kárpátalján járt Szijjártó Péter	8
Nyit a földpiac Ukrajnában	9
<i>Hitélet.</i> A szamariai asszony. Iván Gábor mezőegrecsei görögkatolikus áldozópap prédikációja.	
Nagybakosban felavatták Szent László emléktábláját	10
Református könyves- és ajándékbolt Beregszászon	11
<i>Évforduló.</i> Emlékezés szüleimre. Gönczy Zsuzsanna Anna visszaemlékezése	12
Egy bankigazgató az elmúlt század viharában. Hrabár Tamás írása	14
<i>Kárpátaljai sikertörténet.</i> „Számunkra nagyon fontos a család, a szülőföld”.	
Beszélgetés Marton Tünde és Tibor vállalkozókkal	16
Egészséges, olcsó és finom: natúr gyümölcslevek Fancsikáról	17
<i>Anno.</i> Tanulj, hogy boldogulj! Strommer Benjamin írása	18
<i>Irodalom.</i> Kárpátaljai alkotók írásaiból	20
<i>Fiatalokról fiataloknak.</i> Antal Péter ösztöndíjasok	22
<i>Közelkép.</i> Bemutatjuk Hnatik-Riskó Márta magyartanárt	24
<i>Hírek, események.</i> Kopjafát állított a Kárpátaljai Hazajáró Egylet	
Könyvbemutatók Svájcban	25
<i>Kultúrtáj.</i> Táncszínházi bemutató az államalapítás ünnepén Sajánban	26
Credo-koncert Kiskunfélegyházán	27
<i>Nosztalgia.</i> Beregszász, anno 1943	28
<i>Örökségünk.</i> Egy lokálpatrióta feljegyzései. Dülök, pincesorok, borházak	29
<i>Korkép.</i> Szöllősy Tibor és Orémus Kálmán írásai	30
<i>Kopogtató.</i> Interjú Tarpai Viktória színművésszel	31
<i>Múltidéző.</i> Elvesztett Ungvár: Ország Lili festőművész élettörténete.	32
<i>Szerkesztőségünk postájából</i>	34
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Művészet.</i> Kiállítások Magyarország beregszászi és ungvári külképviseletein	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Tovább bővült a Kárpátaljai Szoborút	40

Címlapfotók: Szemere Judit, Kovács Sándor

Lapzárta után érkezett

Benza Györgyi káprázatos komolyzenei műsora

Október 2-án Georgina von Benza (Benza Györgyi) nemzetközi hírű szoprán-énekesnő opera- és dalestjével zárult a Kárpátaljai Szövetség *Szent István Keresztény Hagyatéka – A Magyar Szent Korona Vármegyei* című vándorkiállításának szekszárdi állomása. A zárókoncertre – amely a kiállítás lelkületének megfelelően a *Hangok, Terek, Templomok* címet kapta – a szekszárdi Művészetek Házában került sor. Az érdeklődőket Mácsik Henrietta, a Babits Mihály Kulturális Központ vezetője köszöntötte, majd Benza György, a Kárpátaljai Szövetség elnökének üdvözlő beszéde következett.

A műsor, amely több blokkból állt, a Himnusszal kezdődött. Nemzeti imákat Bartók és Kodály népdalfeldolgozásai követték, majd orosz klasszikus románcok csendültek fel: Csajkovszkij és Rahmanyinov művei. Az est fénypontját a klasszikus operaáriák jelentették.

A művésznő káprázatos előadással kedveskedett a közönségnek. Zongorán férje, Marco de Prosperis karmester, zeneszerző kísérte.

Tudósítónk

Márai Sándor

Hazamenni

Az egyik megállít az utcán és megkérdi: „Mit gondolsz, november végére otthon leszünk már?...” A másik telefonál és figyelmemet, hogy megörzött egy régi felvidéki újságpéldányt, mely a csehek valamely jogfosztását bizonyítja. A harmadik, a negyedik levelet ír, tanácsot kér vagy tanácsot ad, mert tud néhány adatot Rozsnyóról vagy Rimaszombatról. S aztán sokan nem is akarnak semmit, csak találkozunk az utcán vagy egy kávéházban, s kezét szorítunk, szólanul és erőteljesen, mint az összeesküvők; mert a család mindig valamilyen csendes összeesküvés a világ ellen. Arcok válnak elő hús év távlatából, megöszült, gondoktól, élettől szelidde, bölcsé vagy szomorúvá mintázott arcok, s csodálatos ismerőséggel közelednek felénk. Hús év nem láttuk egymást, közönyösen mentünk el egymás mellett az évtizedekben. Most megismerjük egymást és kezét nyújtunk.

A diplomaták még tárgyalnak, az államférfiak vitakoznak és térképek fölé hajolnak; de ezek a mosolyok, kézfogások, levelek, telefonok, találkozások minden politikai mozdulatnál meggyőzőbb bizonyíték számomra, hogy a nagy per eldőlt, s egy család, a felvidékiek nagy családja szóltan és természetes mozdulatokkal készülődni kezd. Ez a készülődés ellenállhatatlan. A család csomagol, rendezgeti emlékeit, a nagy izgalom szótlansággal és belső feszültséggel készül az útra. Mit akarunk otthon?... Semmit. Egyszerűen, hús év után, végre haza akarunk menni. S most, hogy kimondtuk és elhatároztuk s megint ismergetjük egymást, semmi nem egyszerűbb, mint ez az elhatározás, semmi nem természetesebb. Ez az elhatározás a döntő, ez határozza meg a Felvidék sorsát. A diplomaták már csak ennek a parancsnak szellemében cselekednek, mikor a térkép fölé hajolnak. Soha nem felejttem el e napokat. Soha nem felejttem el a csoportokat a budapesti könyvesboltok kirakatai előtt, ezeket az ösbe csavarodott, ismerős és kedves arckokat, amint mozdulatlanul és merev pillantással bámulják a kiragasztott térképet, mintha igézni és rögzíteni akarnák a kedves és meghitt tájakat, mintha a lélek erejével siettetni akarnák a politikai folyamatot. Nem kell lebecsülni a lélek erejét, s főként ne becsljük le azokat, akik a hatalom fegyvereivel uralkodnak idegen javak fölött. Egy történelmi pillanatot mindig ez a készség határoz meg és dönt el, ez a természetes és fellebbezhetetlen népszavazás, ez a lelki mobilizáció. Barrés mondta, hogy a nemzet nem más, mint állandó, mindennapos népszavazás. Ami most történik a lelkekben Magyarországon és a Felvidéken, e népszavazás eredményeinek kihirdetése.

Állanak a térkép előtt, kissé rövidlátóan, mert az elmúlt hús esztendőben egyikünk sem fiatalodott; homályos szemekkel, mert messzebbre néznek, mint ahová a térkép mutat. Olvassák a városneveket, s a mozdulaton, ahogy nem egészen biztos, remegő kézzel leveszik a pápaszemet és megtörölgetik, látom, hogy nyugalmuk és fegyelmük mesterséges és erőltetett. E napokban mindenki ezekkel a szavakkal alszik el Magyarországon: Rozsnyó, Léva, Kassa, Pozsony, Ungvár, Beregszász, Nyitra, Losonc, Komárom. S minden városnév után hal-kan, makacsan mondja a lélek: hazamenni. Szeretném, ha a nagyhatalmi konferenciák résztvevői, akik egy utolsó határozattal döntenek majd a Felvidék sorsa felett, látnák az arcokon, megismernék azt, ami a lelkekben történik e héten Magyarországon és a Felvidéken. Hús év minden feszültsége, visszafojtott kétségbeesése, fegyelmezett bizakodása, terelése, mozgalma, szándéka és akarata sűrűsödik e pillanatokban. Magamon észlelem, hogy ez a lelkiállapot már nem is természetes; minden, ami az

életben elsőrendűen érdekelt, elveszti e napokban értelmét, a nappal és az álom telítve van ezzel az akarattal, izgalommal és feszültséggel, melynek primitív értelme ennyi: hazamenni.

Állunk a térkép előtt, fél szemmel ismergetjük egymás arcát, s mind ezt gondoljuk: „Értsék meg végre, hogy nem lehet tovább várni. Most haza fogunk menni. Hús év, mikor utoljára léptük át Szobnán, Hidasnémetinél vagy Csapnál a határt, erre a pillanatra várunk. Közben csaknem elmúlt az élet. Meghaltak kedveseink idegenben, akik nem érhették meg e pillanatot, melyre egész lelkükkel készültek; s most gondolni kell a halottakra is. Sokan haltak meg e két évtizedben, Csonka-Magyarországon egy városnévvel hülő ajkukon, egy felvidéki táj káprázatával elsötétedő szemük előtt. Az élet nehéz volt és elsodort bennünket, munka, hit, világnézet néha ellentétes torlaszokra állított, de amiben mindig találkoztunk, ez a közös összeesküvés volt, melyről sokan soha nem beszéltek, de parancsa égett a szívekben. Éltünk és tudtuk, hogy ez a pillanat elkövetkezik egy napon; csak nem szabad engedni, nem szabad elernyedni; »tartani kell a frontot«, mint a katonák mondják, ezt a titkos, magyar frontot, amelynek néma lövészárkaiban mind találkoztunk az évtizedekben, s a jelszó örökké ez volt: hazamenni. Ez az íge, ez az akarat, ez a meggyőződés volt egy magyar nemzedék életének értelme. Az idő közben népeket emelt fel és népeket sújtott le, a politika rajzolta rettenetes ábráit a térképeken, senki nem tudta egészen pontosan, mikor és hogyan következik majd el e pillanat, háború lesz-e vagy forradalom odaát, vagy csoda történik egy napon?... A mi stratégiánk egyszerűbb volt. Csak azt tudtuk, hogy mindig gondolni kell erre a pillanatra. Amit egy nép minden erejével, egész lelkével, minden hitével akar, az kissé már van is. Jártunk külföldön, éltünk fényes és gazdag városokban, az egyéni sors felemelt és letaszított, de Londonban vagy Kairóban egy ember jött felém, először udvariaskodtunk, aztán, valamilyen titkos jelről, beszédünk hangszínezéséről felismertük egymást, s azt mondtuk: »Rozsnyó« vagy »Kassa« s egyszerre csöndesebben beszélünk, mert ami most következett, az már összeesküvés volt. Az volt akkor is, ha nem volt szavunkban politika. S az Eiffel-toronyra is azért másztunk fel, mert azt mondták, onnan messze lehet látni; titkos reménykedéssel, hogy talán Eperjesig lehet látni onnan.”

Megigazítják a szemüveget, lassú léptekkel elfordulnak a térképtől és mennek az autóbussz felé. Még ez is gondolják: „Úgy látszik, érdemes volt élni. Most még egyszer hazamegyünk és megnézzük mindent. Mit is akarok otthon?... Ismerőseim, barátaim, rokonaim közül sokan meghaltak, elvándoroltak. Nem akarok mást, csak tudni, hogy ez a föld, ezek a nemes városok, ezek a családtagok, mind a millió, megint velünk vannak, hozzánk tartoznak. Most nagyon nekifekszünk majd s csinálunk valamit, egy új, emberibb és igazságosabb Magyarországot. Ez az ára mindennek, ezzel tartozunk nekik, a hazatérőknek s magunknak is; ez egy nemzet becsületbeli tartozása. De előbb látni akarom Kassát, el akarok menni egy vasárnap reggel misére a székesegyházba, ahol Rákóczi hamvait őrzik, akarok aludni egy őszi éjszaka az »Ottília« vadászházban, ahonnan reggel, mikor felszáll Sáros felett a kód, messzire látni, a Tátra havas rajzát is látni. El akarok menni Rozsnyóra, a temetőbe, látni akarom Komáromban a házat, ahol Jókai született, érezni akarom még egyszer azt a felvidéki légáramlást, mely a fenyvesek illatát hozza a városokba, akarom látni egy havas karácsonyeste Kassát, amint tornyaival, harangjaival és lelkével megint őrt áll Magyarország határán.” Igen, ezt akarom, mert ennyi az élet értelme. Mindig tudtam, de most végre megértettem.

1938. október 9.

Márai Sándor: *Ajánék a végzettől. A Felvidék és Erdély visszacsatolása. Helikon Kiadó, 2004.*

Kányádi Sándor

Harangfelirat (ars poetica)

azért harang a harang
hogy hívja az élőket
temesse a holtakat
s hogy árvíz jégverés
tűzveszély idején
a hódító horda láttán
félreverjék

1986

Dísztelen dal

nem mondom én ki
mondhatatlant mert
félek ha ki
mondanám rámszakadna
nem vagyok hős ó
hősök nem
alkalmazottak
vagyunk valamennyien
légírővesztek egy
tollvonással vagy
mint régen a lakajok
egyetlen legyintéssel el
bocsátható al
kalmazottak saját
jósáztunkból mert
senki sem kényszerített
ó nem csakhát
a körülmények
ugyebár azok mindig
adva vannak sőt ugyebár
a havi fix reménye
no meg a nyugdíj ó a
szabadság kérem ahogyan
egy jeles író
személyiség mondotta
az kérem a tizen
nyolcadik század esz
méje volt ugyebár a
huszadiké a nyugdíj
ha megérhetjük és
így van ez kérem
az egész földgolyón
talán másutt is
ahol van még
civilizáció.

1982

Helyzetdal

miben volnék én külön
állami alkalmazottak
vagyunk valamennyien

neked megmondják
mit kell elvégezned
nekem megmondják
mit kell megírnom

telik belőle lakbérre
ruhára cipőre betévre
s ha beosztók vagyunk
még szórakozásra is

te koocsira örök-
lakásra maszekolsz én
harmatnyi örök-
kévalóságra tied
a bizonyosabb

1980

Kárpátaljai találkozó Balatonföldváron

Idén szeptember első hétvégéjén tartotta hagyományos őszi találkozóját a Kárpátaljai Szövetség. A rendezvénynek ez alkalommal is a gyönyörű környezetben lévő balatonföldvári Riviéra Park Hotel adott otthont.

A három napos találkozót Benza György, a szövetség elnöke nyitotta meg, ezt követően ünnepélyesen felavatták a Schober Ottó, a Kárpátaljai Szövetség alapító és elnökségi tagja emlékére állított padot.

Magyar Állami Operaház szoprán magánénekes.

A nívós koncertet a kárpátaljai ízekben bővelkedő kert vacsora követte, a zenei kíséretéről pedig a Gipsy Kings Experience együttes gondoskodott.

A másnapi program számos érdekes előadást tartogatott: Kovály Katalin, a Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Földrajztudományi Intézetének fiatal kutatója

A színvonalas program komolyzenei esttel folytatódott: Taraszova Brigitta, Taraszova Krisztina és Jörös Andrea zongora- és énekkoncertjét élvezhették az egybegyűlték. A művésznők vidékünk jó hírét öregbítik, hiszen mindhárman

tartott előadást a kárpátaljai magyarságról a társadalomföldrajzi kutató-sokról a tükrében. Az előadást követően Hajduk Márta rendező *Kisebbségben Kárpátalján* című filmjét tekinthették meg a résztvevők. A délelőttöt egy

kifejtette véleményét a kérdéskörben. A panelbeszélgetés moderátora dr. Seremet Sándor történész, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja volt.

A tartalmas délelőtti programot ebéd, majd szabadprogram követte. A szombati napot az esti díszvacsora és hajnalig tartó táncmulatság zárta, a talpalávalóról ezúttal a Madarak zenekar gondoskodott. Este egy rögtönzött árverésen elkelt Manajló András *Nyári napsugarak* című festménye, amelyet a művész a Kárpátaljai Szövetség által meghirdetett adománygyűjtés keretein belül ajánlott fel. A bevételt a Szolyvai

informatív panelbeszélgetés zárta, amely a kárpátaljai magyarság kilátásait tárgyalta a közelgő ukrajnai helyzetű választások előtt, és az erre hatást gyakorló belpolitikai, nemzetközi politikai és gazdasági tényezőket vitatták meg a résztvevők. A diskurzust megelőzően dr. Dupka György történész, író tartott előadást az adott témában, majd Baranyi Tamás Péter, a Külügyi és Külgazdasági Intézet stratégiai igazgatóhelyettese, Kosztur András, a XXI.

Emlékpark biztonsági rendszerének kialakítására fordítják.

A közel 160 fős találkozó vasárnap reggel hagyományos ökumenikus istentisztelettel ért véget. A színvonalas és jó hangulatú találkozó programjairól nemcsak a

kárpátaljai származásúak. Taraszova Brigitta és nővére, Krisztina Ungváron születettek, 18 éves korukig édesanyjuk, Taraszova Marianna egyengette zenei tanulmányaikat. Ezt követően mindketten a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szereztek zongoraművészi diplomát. A viski születésű Jörös Andrea tanulmányait előbb magánénekes és zongora szakon végezte a debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskolában, majd 2014-ben a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karán szerzett klasszikus énekművész, 2016-ban pedig a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen operaénekes-művész diplomát. Jelenleg a

Század Intézet kutatója és Veres Márton, a Magyar Ifjúsági Konferencia elnöke is

szervezők, de a természet is gondoskodott, ugyanis nyárutót idéző időjárást élvezhettek a kedves résztvevők.

Tudósítónk

Tisztújítás a Kárpátaljai Szövetség elnökségében

Szeptember 29-én hívta össze XXXIII. közgyűlését a Kárpátaljai Szövetség. A szokásos éves beszámoló elfogadásán kívül alapszabály-módosításra és tisztújításra is sor került. A rendezvényt a Városligeti Fasor 44. alatti székház dísztermében tartották.

A járványügyi helyzet nem könnyítette a szervezők dolgán. A 17:00 órai kezdetnél a levezető elnök, dr. Igyártó Gyöngyi, megállapította, hogy a megjelenetek létszáma nem elegendő ahhoz, hogy a közgyűlés határozatképes legyen. A szabályos eljárások szerint, ebben az esetben egy óras szünet után a már megjelent résztvevőkkel hatályos, határozatképes közgyűlés tartható.

Az egyórás szünetben Bazán Vladimír ungvári születésű, Kecskeméten élő és alkotó festőművész alkotásait tekinthették meg a jelenlévők. A festő rövid bemutatkozás után tárlatvezetés keretein belül beszélt műveiről.

Szünet után a fórum résztvevőit Benza György elnök köszöntötte. Elmondta, hogy az eredetileg májusra tervezett közgyűlés a koronavírus miatt elmaradt. Sajnos a járvány a mostanra összehívott közgyűlésre is rányomta a bélyegét: sokan nem tudtak megjelenni, legfőképpen azok, akik a határon túlról, Kárpátaljáról érkeztek volna. Pedig az eredeti tervek szerint több jelölt is lett volna az elnökségi tagok közé, akik Kárpátalján élnek, de a határzár miatt őket egy következő közgyűlés alkalmával lesz mód megválasztani. Csete Örs volt főtítkárra lemondott, helyette most kerül sor új főtítkárra megválasztására.

Ezután dr. Igyártó Gyöngyi levezető elnök ismertette a napirendi pontokat, és szavazásra bocsátotta azokat, majd ismertette az alapszabály módosításának javaslatát, amely a szervezet főtítkári tisztségének jogkörére és feladataira vonatkozott, továbbá arra, hogy – tekintettel a munka megnövekedett volumenére és a tevékenységek palettájának színesítésére – a szövetség az eddigi 5 helyett a továbbiakban 7 elnökségi taggal működjön.

A módosítási javaslatok elfogadása után dr. Seremet Sándor elnökségi tag tartotta meg beszámolóját a Kárpátaljai Szövetség 2019-es és az utolsó negyedéhez közeledő 2020-as évi tevékenységéről és eredményeiről. A Felügyelő Bizottság jelentését dr. Kapuvári Béla elnök ismertette, megállapítva, hogy a szövetség a bevételeit és az adományokat mindenkor az előírt céloknak megfelelően használta

fel, működését a vonatkozó törvényeknek megfelelően valósította meg.

A közgyűlés egyhangúan elfogadta az éves beszámolót, valamint a közhasznúsági beszámolót is. Ezután következett a tisztújítás.

A levezető elnök asszony felolvasta a jelöltek névsorát. Benza György elnök megbízatása lejárt, de a következő időszakra is elvállalta a jelölést. Elnökségi tagsági jelölést kapott Varga Sándor, Kovács Sándor

kárpátaljai nevében megköszönte az igazán tartalmasan és színvonalasan megrendezett balatonföldvári napokat, az egykori szövetségi tagokról való tiszteletteljes megemlékezést az emlékpados állításával, valamint elismerését fejezte ki a *Kárpátaljai Hírmondó* folyóirat rendkívül tetszetős formájú, gazdag és minőségi tartalmú megjelenetése miatt.

Dr. Seremet Sándor bemutatta az operatív csapat két legújabb tagját, Fazekas

A Kárpátaljai Szövetség tisztségviselői: dr. Seremet Sándor, Varga Sándor, prof. dr. Borbély Katalin, Benza György, dr. Igyártó Gyöngyi, Kovács Sándor

és dr. Igyártó Gyöngyi. A főtítkári tisztségre dr. Seremet Sándort jelölték. A jelöltek rövid bemutatkozása után következett a titkos szavazás. A szavazatok megszámlálása után kihirdették az eredményt, amely szerint a közgyűlés bizalmat szavazott a jelölteknek. A jelenlegi elnökség 5 taggal folytatja a munkáját, azonban, amint arra lehetőség nyílik, két kárpátaljai elnökségi tag is csatlakozik a munkához.

A tisztújítás után hozzászólások következtek. Rajcsinéc Kornélia javasolta a *Tiszteletbeli elnökségi tag* pozíció létrehozását, amelynek betöltésére Benedekné Kövér Katalint ajánlotta, aki a Kárpátaljai Szövetség hosszú évtizedes múltja során mindig aktívan részt vett annak munkájában, önzetlenül támogatja a szövetséget a projektek megvalósításában. Dr. Igyártó Gyöngyi levezető elnök helyeselte a kezdeményezést, de arról tájékoztatta az egybegyűlteket, hogy mivel a javaslat a közgyűlés napirendjén nem szerepelt, és alapszabály-módosítást is jelent, a kérdés csak a legközelebbi közgyűlésen kerülhet megvitatásra és elfogadásra.

Balogh József a tagság és valamennyi

Andreát és Kosztur András fiatal, tehetséges kárpátaljai történészt és irodalmárt, akik a közelmúltban átvették a Kárpátaljai Szövetség honlapjának szerkesztését, új formátumú, fiatalos, a legújabb trendek szerinti gondozását.

A közgyűlés résztvevői megemlékeztek Schober Ottó egykori elnökségi tagról, aki hosszú időn keresztül volt a szövetség oszlopos tagja, akire mindig számítani lehetett.

Benza György a közgyűlés záróakkordjaként az új elnökségi tagok, a főtítkárra és saját maga nevében megköszönte a megszavazott bizalmat. Rámutatott, hogy a szövetségben elindult a fiatalítás folyamata, ezzel a közösség vérkeringése felpezsdült és az egész új erőre kapott. Kifejezte örömét, hogy az elnökség munkájában a jövőben Kárpátalján élő személyek is részt fognak venni. Hangsúlyozta, hogy a szövetség tagjainak sorába mindenkit örömmel várnak, aki szeretne a közösséghez tartozni, céljaival azonosulni tud, szívesen bekapcsolódna tevékenységébe. Végszétül mindenkinek sok sikert, jó egészséget, COVID-19 mentes jövőt kívánt.

Tudósítónk

Vándorkiállítás a trianoni sorstragédiára való emlékezés jegyében

Június 25-én indult útjára a „Szent István Keresztény Hagyatéka – A Magyar Szent Korona vármegyéi” című vándorkiállítás. A programsorozat ünnepélyes nyitórendezvényét az egykori megyeháza dísztermében tartották Esztergomban. A kiállítás a Kárpátaljai Szövetség által kezdeményezett hároméves projekt eredményeként a trianoni sorstragédiára való emlékezés jegyében valósult meg. Kovach Anton, a magyar gyökerekkel rendelkező neves kárpátaljai ruszin festőművész több éven és több ezer kilométeren át tartó művészeti, kulturális és történelmi utazásából született alkotások a történelmi Magyarország 64 vármegyeszékhelyét elevenítik meg a képművészet eszközeivel.

„Meggyőződésem, hogy a kis népeket egymással szembe fordító nemzeti türelmetlenség és a rossz lelkiismeret meghaladható egyfajta magyar aktivitással, egyfajta magyar összefogást erősítő politikával, és számomra Kovach Anton kiállítása ezt az üzenetet hordozza” – tolmácsolta a megnyitón Grezsa István miniszteri biztos szavait Ötvös Sándor kormányfőtanácsos, aki egyben Grezsa István köszönetét is kifejezte az alkotónak, a Kárpátaljai Szövetségnek és Benza György elnöknek a kiállítás létrehozásáért. Mint a köszöntőben elhangzott, a magyar kormány eltökélt szándéka egy egységes magyar nemzet építése, és sikerült azt a Szabó Dezső-i gondolatot a nemzeti gondolkodás alapjává tenni, hogy minden magyar felelős minden magyarért. Üzenetében kiemelte: a 21. században a Szent István-i állameszmény úgy fogalmazható meg, hogy tudomásul kell venni, a Kárpát-medence közös otthonunk, amihez egyforma joga van valamennyi itt élő népnek, ahogy az valamikor a Magyar Királyságon belül évszázadokon át működőképesnek bizonyult. „Ehhez egyetlen dolgot lehet tenni, Trianont meg kell haladnunk, méghozzá úgy, hogy egy gyarapodó, erősödő, stabilitást és biztonságot sugárzó centrummal, a mai Magyarországgal együttműködő szomszéd népek egy közös akaratban tudják megfogalmazni ennek a geopolitikai térségnek a jövőképét.”

– Azzal fordítjuk meg a történelem kerekét, hogy emberséget viszunk oda, ahol embertelenséget tapasztaltunk, békét viszunk oda, ahol békétlenséget szenvedtünk, kiengesztelődést hirdetünk ott, ahol minket ért sérelem. Építeni akarunk – fogalmazott Kocsis Fülöp, a Hajdúdorogi Főegyházmegye érsek-metropolitája, a rendezvénysorozat fővédnöke. A kiállításról szólva kiemelte, a tárlat legszebb alkotásai a történelmi hitelességet, a történelmi léggört képesek sugározni.

Benza György, a Kárpátaljai Szövetség elnöke köszöntőjében egyebek mellett arra emlékeztetett, hogy Trianonnal szilánkosra tört egy harmonikusan fejlődő ország és szétszakadt egy nemzettest. Mint mondta, a rendezvény célja, hogy ezeket a szilánkokat 100 év után összeillesszék a művészet segítségével, megmutatva, hogy a darabok valamikor egy egységet alkottak. Hangsúlyozta: a festményeken megjelenített templomok, főterek egységes építészetet tükröznek, ami egy evolúciós folyamat eredményeként jött létre, és ami példátlan teljesítmény a magyarság részéről.

– Egy ezeréves királyság életébe enged bepillantást a tárlat, egy ezeréves történet átélését segítik az alkotások, és emlékeztetnek arra, hogy mennyit adtak a magyarok Európának a kultúrában – mondta Prokopp Mária művészettörténész, hozzátéve azt is, hogy az összetartozást csak a kultúra tudja megadni. Beszélt arról is, hogy Kovach Anton képei mosolyognak, mindegyiken süt a nap, és a megjelenített ősi városokból sugárzik az élet.

A hároméves művészeti és történelmi utazás első lépését Esztergomban tette meg – idézte fel Kovach Anton a megnyitón –, ezért is tartja jelzésértékűnek és fontosnak, hogy ez a város adott otthont a programsorozat nyitányának. Mint fogalmazott, a három év lehetőségét adott arra, hogy azzal a három dologgal foglalkozzon, ami számára a legfontosabb: a festéssel, az utazással és a történelemmel.

Az alkotások derűs színvilága kapcsán úgy fogalmazott, hogy művészként és emberként is optimistának tartja magát, műveivel az összképet akarta közvetíteni, és felhívni arra a figyelmet, hogy a történelem sötét lapjai után fényesek is következhetnek.

A rendezvény végén a közönség tapssal fogadta Kocsis Fülöp érsek-met-

ropolita kezdeményezését, hogy jöjjön létre olyan vármegyei magyar túra, amelynek keretében az érdeklődők végigjárhatják a helyszíneket.

A szekszárdi Művészetek Háza volt a vándorkiállítás következő állomása. A tárlatot augusztus 20-án Grezsa István miniszteri biztos nyitotta meg.

– Különleges jelentőséget ad a tárlatmegnyitó dátuma, augusztus 20-a, az államalapítás és Szent István király ünnepe – kezdte beszédét, majd egyebek mellett szólt arról is, hogy Kovach Anton műveiben jó értelemben keverednek a kultúrák, a kárpátaljai festészet és benne e művek alkotója az egymást gazdagító kultúrákra nagyszerű példa. Mint fogalmazott, a kiállítást látva a nagyság, az erő és az otthon szavak juthatnak a néző eszébe. – A vármegyeközpontokat nézve a látogató ráébredhet arra, hogy milyen teljesítményekre voltak képesek az itt élő magyarok és nem magyarok. Az itt élő népekkel együtt – Szent István koronájának erejéből táplálkozva – alkottuk meg azt, amit ma itt Szekszárdon megcsodálhatunk. Azt üzenik, hogy a száz évvel ezelőtti történeteket, Trianont meghaladva merjünk ismét nagyok lenni.

A miniszteri biztos Kányádi Sándor költőt idézte, aki azt üzentte, hogy legyünk újra határtalanul magyarok. Hangsúlyozta: eljött az ideje, hogy a Kárpát-medence egészét tekintsük újra otthonunknak, mert a határtalanul magyar érzéshez az is hozzátartozik, hogy jobban otthon vagyunk Ungváron, Pozsonyban, Brassóban vagy Erdély bármelyik sórványterületén, hiszen egy közös gyökerű kultúrából táplálkozunk. Grezsa István köszönetét fejezte ki Benza Györgynek, a projekt megálmodójának, Szekszárd városának, hogy méltó helyszínt adott a grandiózus kiállításnak, valamint Kovach Antonnak, aki megvalósította ezt az álmot. ▀

■ Kocsis Fülöp, a Hajdúdorogi Főegyházmege érsek-metropolitájának, a rendezvénysorozat fővédnökének gondolatait Berlinger Attila tolmácsolta. Az érsek-metropolita egyebek mellett arra a nehéz kérdésre kereste a választ, hogy június 4-re emlékezze a ma magyarjai miről beszéljenek: fájdalomról vagy örömről, sebekről vagy gyógyulásról, gyászról vagy föltámadásról. Mint fogalmazott: „ha a fájdalominkról nem beszélünk, nem tudjuk értékelni az örömeinket, ha a sebekről nem beszélünk, nem fogjuk föl a gyógyulásunkat, ha nem beszélünk a gyászról, nem tudjuk, mi az a föltámadás”.

– A három évvel ezelőtt indított – és a Miniszterelnökség által támogatott – kezdeményezés immár megvalósult és sikeres lett – mondta Benza György, a Kárpátaljai Szövetség elnöke, aki a projekt küldetésének nevezte, hogy ébren tartsa a nemzeti emlékezetet. – Trianonról sokféleképpen lehet emlékezni – folytatta –, ez a kiállítás azonban azt szeretné megmutatni, hogy egy darabokra hullott kép ragyogó szilánkjai újra összeilleszthetők. Emlékeztetett: a vándorkiállítás a vármegyék jelentős részét érinti, s ezzel házhoz viszik az emlékezetet, ugyanakkor arra is szeretnék biztatni a nézőket, hogy személyesen járják végig a képek helyszíneit. A szövetség elnöke felidézte: a vándorkiállítás júniusi, esztergomi nyitórendezvényen Kocsis Fülöp érsek-metropolita kezdeményezte, hogy a Kéktúrához hasonló mozgalom induljon a vármegyeközpontok felfedezésére. Ez lehetőséget teremtene arra, hogy folyamatosan eljusson az a fontos üzenet, hogy valamikor ezek a vármegyék egy nagy egésznek az elemeit képezték és a magyar nemzet erejét adták – fogalmazott Benza György. Hozzátette: a vármegyék évszázadokon keresztül együttműködése most újraértelmeződik, méghozzá békével és üdvözlő jobb nyújtásával.

Ács Rezső, Szekszárd polgármestere köszöntőjében többek között arról szólt, hogy a város és a szűkebb régió legkorszerűbb kiállítótere, a Művészetek Háza örömmel fogadta be a tárlatot, és megtiszteltetésnek tartják, hogy a vándorkiállítás második helyszínül Szekszárdot választották a szervezők, akik méltónak találták a helyszínt ehhez a nagyszerű vállalkozáshoz. A polgármester hangsúlyozta: a város számára is kiemelkedő érték a kiállítás üzenete, az összefogás és történelmi gyökerekre való támaszkodás fontossága, hiszen Szekszárd is büszke a hagyományaira és arra, hogy olyan saját értékei vannak, amelyekre alapozni tud. A kiállítás rávilágít arra is, hogy a települések és a közösségek mire építkezhetek az elmúlt évszázadokban, s hogy mi lehet a titka, hogy a magyarok újra és újra talpra tudtak állni.

Emlékeztetett: a nemzet a tradícióira büszke közösségekből, településekből és városokból áll össze. – A kiállítás hozzásegít ahhoz is, hogy értékelni tudjuk elődeink munkáját, éppen ezért fontos, hogy minél több iskolai csoport láthassa azt, mert ezzel erősíthető a közösség hagyományainak megbecsülése és az összetartozás érzése – tette hozzá a polgármester.

– Kovach Anton sorozata lenyűgöző és példa nélküli vállalkozás a kortárs magyar festészetben – fogalmazott Feledy Balázs művészettörténész, a projekt kurátora szakmai megnyitójában. Mint mondta, önmagában is tiszteletre méltó, hogy az alkotó végigjárta a hatvannégy helyszínt – hiszen nem fényképek, illusztrációk alapján festette meg képeit –, személyes impressziói pedig ott vannak minden egyes darabon. Kovach Anton minden esetben a témához szervesen illeszkedő stílust alkalmaz. A téma megvalósításában mindig megtalálja az újra és újra építkezés eszköztársát, itt látható művei pedig nagyon is Kovach Anton-képek: valódi kolorista, aki egy nagy iskolából, a kárpátaljaiból érkezik, mély gyökérből táplálkozó tehetség, akinek festészete európai és magyar. Kiemelte: ez maga a magyar történelem és maga a magyar földrajz – ezért is fontos, hogy sok fiatal találkozzon a múlttal ennek a kiállításnak a segítségével.

(Az OrientPress Hírügynökség tudósításai nyomán)

Könyvespolc

Regényes történelem

Dalmay Árpád, a Kárpátaljai Hírmondó állandó szerzője a közelmúltban izgalmas észt történelmi kisregény magyar fordítását tette le az olvasók asztalára. A *Gabriel herceg vagy a Szent Brigitta kolostor végnapjai* című könyv szerzője Eduard Bornhöhe a XIX. század végi – XX. század eleji észt irodalom egyik kimagasló alakja, történelmi regényei nagy népszerűségnek örvendenek az olvasók körében.

A mű történelmi eseményeken alapszik, többek között átélhetjük Tallinn 1577. évi ostromát is. A kisregény hőse, a fiatal Gabriel herceg (akinek az apja orosz, az anyja észt) Svédországba tart, hogy megkeresse az orosz cár által száműzött apját. Útközben izgalmas kalandok várnak rá, német, észt, orosz csapatokkal találkozik, harcokba bocsátkozik. Természetesen egy szép és romantikus szerelem sem maradhat ki a történelekből.

A kisregény alapján 1969-ben a Tallinni Filmstúdióban nagy sikerű kalandfilm készült *Az utolsó ereklek* címmel. Az alkotást Magyarországon *A lovag végakarata* címmel forgalmazták.

A fordító a könyvből származó bevételt felajánlotta a Beregszászért Alapítványnak. Az érdeklődők a kiadványt az alapítvány e-mail címén rendelhetik meg: [beregsszaszert@gmail.com](mailto:beregszaszert@gmail.com).

(i-m)

Szijjártó: Magyarország az Ukrajnával való jószomszédi kapcsolatok helyreállításában érdekelt

Dmitro Kuleba ukrán külügyminiszter meghívására szeptember 23-án Kárpátaljára érkezett Szijjártó Péter magyar külgazdasági és külügyminiszter. A politikusok Ungváron az ukrán–magyar kapcsolatok javítására irányuló tárgyalásokat folytattak, ezután közös sajtótájékoztatót tartottak.

Magyarország az Ukrajnával való jószomszédi kapcsolatok helyreállításában érdekelt, mert a kialakult helyzet nem jó egyik országnak, illetve a kárpátaljai magyar kisebbségnek sem – jelentette ki a magyar diplomácia vezetője, és bejelentette, hogy a jóindulat jeleként, látogatása alkalmával, ötven lélegeztetőgépet hozott Magyarországról kárpátaljai kórházaknak. Jelezte továbbá az ukrán külügyminiszternek, hogy magyar részről készen állnak a beregszászi kórház felújításának részbeni finanszírozására, a záhonyi Tisza-híd felújítására, a beregszászi elkerülő és azt a határral összekötő út megépítésére, a Nagyhódos–Nagypalád határátkelő megnyitására, valamint 2021-ig az M3-as autópálya kiépítésére az ukrán határig.

„Hat év alatt 90 milliárd forintot biztosítottunk ukrain fejlesztési programokhoz, kiállunk Ukrajna területi integritása és szuverenitása mellett, fenntartjuk az Ukrajnába irányuló gázszállításokat, biztosítjuk az ukrán állampolgárok tranzitját Magyarországon keresztül Nyugat-Európa irányába, és a kelet-európai EBESZ-misszióban a magyaroké az egyik legnagyobb kontingens, s ez így marad a jövőben is” – emelte ki Szijjártó Péter. Hozádfűzte: örömmel vette ukrán kollégája azon megközelítését, amely szerint Kárpátalját közös ukrán–magyar „sikertörténeté” kell tenni. „Ennek nyilvánvalóan magában kell foglalnia azt, hogy a Kárpátalján élő magyarok élvezhessék mindazokat a kisebbségi léthez fűződő jogokat, amelyeket az európai szabályok biztosítanak a számukra” – jegyezte meg. Reményét fejezte ki, hogy sikeres lesz a párbeszéd a kárpátaljai magyar közösség jogainak biztosításáról.

Újságírói kérdésre válaszolva Dmitro Kuleba közölte: „van reális esély” arra, hogy Ukrajnában is elfogadottá váljék a kettős állampolgárság intézménye. Rámutatott ugyanakkor arra, hogy ez Ukrajnában „jóval szélesebb kérdés”, ami nem csak a magyar kisebbséget érinti.

Szijjártó Péter, szintén újságírói érdeklődésre elmondta, hogy Magyarország „örömmel feloldaná” Ukrajna NATO-val való kapcsolat-tartásának blokkolását. Szavai szerint ehhez egyetlen egy dologra van szükség: hogy a kárpátaljai magyarok azt jelezzék Budapestnek, megoldódtak a számukra fontos nyelvhasználati és oktatási kérdések.

Az Orbán Viktor magyar miniszterelnök és Volodimir Zelenszkij ukrán elnök találkozásiára vonatkozó kérdésre válaszolva közölte: ezen a két ország egy átfogó jószomszédi megállapodást szeretne tető alá hozni, amelyet a hamarosan összeálló vegyes bizottságok készítenek elő. Hozzátette, hogy amit a három vegyes bizottság – a kisebbségi, a határmenti együttműködési

és az infrastrukturális – sikeresen befejezi ezt az előkészítő munkát, elhárul minden akadály a találkozó megtartása elől.

Látogatása során Szijjártó Péter a magyar kormányzat által felajánlott 50 darab

lélegeztetőgépet adott át a kárpátaljai kormányzóságnak. Lehel László, az egészségügyi segélyszállítmányt célba juttató Ökumenikus Segélyszervezet vezetője elmondta, a lélegeztetőgépek mellett közel félmillió kesztyűt és orvosi védőruhákat is tartalmaz a szállítmány. A 3 millió euró értékű adományt Olekszij Petrov, a megye kormányzója köszönte meg, aki elmondta, hogy gyakorlatilag az összes kórháznak jut belőle.

Délután Szijjártó Péter részt vett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanévnyitói ünnepségén, ahová – az ígéretekkel ellentétben – Dmitro Kuleba és delegációja nem kísért el.

A koronavírus-járvány miatt némileg rendhagyó, a hagyományokhoz összességében mégis ragaszkodó diákavató ünnepséggel vette kezdetét hivatalosan is a 2020/2021-es tanév a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. Ünnepi köszöntőt mondott Cserniczkó István, a főiskola megbízott rektora. Idén is átadták a beregszászi főiskola által 2014-ben alapított Rákóczi-díjat, amelyet minden évben a kárpátaljai magyar oktatásügy és a Rákóczi-főiskola érdekében kifejtett tevékenység elismeréseként ítélnék oda. A főiskolai tanács határozata értelmében a díj anyaországi kitüntetésre 2020-ban Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter lett.

Szijjártó Péter miniszteri hivatalba lépése óta következetesen kiáll a külhoni magyar közösségek, így a kárpátaljai magyarság jogaiért, szülőföldi boldogulásának elősegítése mellett. A tárcavezető a diplomácia lehetőségeinek maximális kihasználásával küzd a kárpátaljai magyar közösség szerzett jogainak visszaállításáért az anyanyelvű oktatás és anyanyelvhasználat terén – hangzott el egyebek mellett a laudációban.

Köszöntőjében Szijjártó Péter arról beszélt, különösen jólesik számára az elismerés, mivel egy olyan Magyarország határain kívül élő nemzeti közösségtől kapta, amely a magyarként való megmaradásáért küzd. Mint fogalmazott, a díj a kárpátaljai magyarságnak és az anyaországnak a megmaradásért való közös kiállításának jelképe, „a megmaradás díja”. Be kell látni, egymás nélkül nem lehetünk sikeresek és erősek, mutatott rá. A külügyminiszter megerősítette,

a kárpátaljai magyar közösség, a Rákóczi-főiskola mindenben számíthat az anyaország támogatására a jövőben is.

A delegáció innen Beregvégárdóba érkezett, ahol ünnepélyes keretek között átadták a Perényi Kultúrkúriát.

Az egyszintes kúriát a Perényi család építtette a Vérke partján az 1700-as években. A XX. században erősen leromlott állagú, 360,1 négyzetméter alapterületű épületet a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2016-ban 25 évre bérbe vette a Beregszászi Városi Tanácstól. Felújítása 2016 és 2020 között a Külgazdasági és Külügyminisztérium Keleti Partnerség Programja keretében biztosított támogatásból, illetve Tarlós István korábbi budapesti főpolgármester közbenjárására a magyar főváros hozzájárulásából történt meg, a tereprendezéssel együtt mintegy 14,1 millió hrvnyából. A kultúrkúria a jövőben helyt ad a Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskolának, míg az alagsorban kialakított konyha és pinchehelyiség a főiskola Egán Ede Szakképzési Centrumának, illetve Földtudományi és Turizmus Tanszékének egyik gyakorlóhelye lesz. Az épületben két állandó kiállítás tekinthető meg. A park és a játszótér egyaránt szolgálja majd a helyi közösséget, ezenkívül helyet ad majd a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet kulturális rendezvényeinek, kézműves-foglalkozásainak, borkóstolóinak, valamint gasztrokulturális eseményeinek.

Az avatószalagot Szijjártó Péter, Brenzovics László, a KMKSZ elnöke és Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár vágta át.

Az ilyen kastélyok és kúriák korábban a magyar és ezáltal az európai kultúra fellegrárai is voltak, s most a XXI. századi igényeknek megfelelően, újraértelmezett formában kapják vissza e szerepüket – jelezte beszédében Szijjártó Péter. „Azt kívánom Beregszász város lakosságának, az itt élő magyaroknak, a főiskolának és az üzemeltető civil szervezetnek, hogy a lehető legtöbb eseménnyel, a lehető legtöbb magyar embert tudják ide bevonni, legyen ez a hely az itteni magyar közösség, az egész kárpátaljai magyarság megőrzésének és megerősítésének helyszíne” – zárta szavait a magyar külügyek irányítója.

A magyar külügyminisztériumi küldöttség és a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) vezetőinek megbeszélését követően Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter, valamint Brenzovics László, a KMKSZ elnöke sajtótájékoztatót tartott a Perényi Kultúrkúriában.

A magyar külügyminiszter mindenképp az október 25-én sorra kerülő ukrain helyhatósági választások fontosságát hangsúlyozta. Arra kérte a Kárpátalján élő magyarokat, hogy vegyenek részt a választáson, különben elveszíthetik annak lehetőségét, hogy az elkövetkező időszakban befolyásuk legyen a saját jövőjük, a közösségük, a lakóhelyük, otthonuk szempontjából fontos döntésekre.

(Internetes források alapján)

Újabb mérföldkö

Nyit a földpiac Ukrajnában

Ukrajnában alig egy év múlva nyit a földpiac. Európa legnagyobb kiterjedésű minőségi földterületével rendelkező országában a mezőgazdasági területek szabad adásvétele 2021. július elsejétől válik legálissá, ami új kihívásokat és lehetőségeket jelent a földművesek számára is. Ezeket tettük mérlegre Órhidi Lászlóval, a Pro Agricultura Carpatika Alapítvány elnökével.

– Ukrajnában, így Kárpátalján is a kolhozok felszámolása 2000 tavaszára befejeződött. Mi lett a kolhoztagoknak a földrészejegyek révén juttatott egy-másfél-két hektárnyi földparcellák sorsa?

– Nagyjából húsz éve a kolhoz földvagyonát felosztották a tagság, és több helyen a szociális szféra munkatársai között. Régiótól függően ez 0,5 hektártól 10–12 hektárig terjedt Ukrajnában. Kárpátalján 1 földvagyonrész 0,6–3 hektárt jelentett. Kezdetben ezeken a törpebirtokokon sokan nagy lelkesedéssel kezdtek gazdálkodásba megfelelő művelő eszközök nélkül. Am hamar kiderült, hogy így ez a tevékenység nem jövedelmező. Megindult a földrészlegek koncentrációja – aki nem tudta megművelni a földjét, az bérbé adta helybéli gazdálkodóknak vagy a környékbeli mezőgazdasági nagyvállalkozóknak. A jelen állás szerint a hektáronkénti évi bérleti díj 1 mázsától akár 8 mázsa terményig is terjed, ami természetesen a parcella termőképességétől, a gazdák közötti konkurenciától függ.

– Hatalmas vagyonról van szó, hisz úgy tudni, összességében mintegy 78–80 ezer hektár szántóföldhöz, gyümölcsöshöz, legelőhöz jutott a kárpátaljai magyar közösség.

– Igen. Nagyságrendileg ennyi földet birtokol a kárpátaljai magyar falusi népesség, érdemes tehát odafigyelni, miként alakul annak további sorsa.

– Az utóbbi években csökken-e, gyarapszik-e a kárpátaljai magyar földművesek száma? No és hol tartunk az ideális birtokméret kialakítása terén?

– Részben a fentebb említett birtokkoncentráció következményeként a kárpátaljai magyar gazdák száma csökkenő tendenciát mutat. Összefügg ez azzal is, hogy a fiatal, munkaképes korosztály nagy számban keresi a megélhetését külföldön. Az agráriumban azok boldogulnak, akik többé-kevésbé megteremtették azt a minimális birtokméretet, amely már eltartja a családjukat. Ez természetesen ágazatfüggő: hajtatasban ez 1 hektár tört részét jelentheti (0,15-0,25 ha), gyümölcsös, szőlő, szamóca esetén 2–2,5 hektárt, szántóföldi nagykulturák esetében ez jóval meghaladja a 100 hektárt. Érdekes adalék a képhez, hogy Ukrajnában a mezőgazdaság hitelezésével foglalkozó bankok 500 hektár alatt

nem adnak hitelt a szerintük bizonytalan megtérülés miatt. Tehát ők is számolnak az optimális birtokmérettel. Úgy tűnik, hogy a gazdálkodni szándékozók törekszenek ezen optimális birtokméret megteremtésére itt, Kárpátalján is, figyelembe véve az ágazati sajátosságokat. Emellett megfigyelhető a gazdatársadalom folyamatos előregedése. A generációváltás sajnos nehezen megy végre vidékünkön.

– Mennyire hatékonyak a magyar kormány által támogatott pályázatok?

– A 2016-tól elérhető, Egán Ede nevével fémjelzett mezőgazdasági pályázatok jelentős mértékben elősegítették a kárpátaljai magyar gazdák jövedelmező gazdálkodását. Elsősorban a vidékünkön hagyományosan jól prosperáló hajtatasos kertészet további terjedését, valamint különféle gyümölcsfélék nagy területen való telepítését és ezek feldolgozását lendítette előre. Mindinkább nyilvánvalóvá válik: Kárpátalja alföldi részének természetföldrajzi adottságait kihasználva vidékünk gazdái leginkább a kertészkedésben látják jövőjüket, és csöppet sem véletlen módon leginkább ezt támogatják a mezőgazdasági pályázatok.

– A több lábon állás korparancs, emlegetjük gyakran. Mit jelent ez mostanság a gyakorlatban?

– Egy gazdaság nálunk akkor tud szembenézni a kihívásokkal, ha több lábon áll. Megmutatta ezt az idei járványhelyzet, amikor is a drága pénzen megteremtelt korai primöröket majdhogynem ingyen kellett elkótyavetyélni a felvevő piacok bezárulása miatt. A mezőgazdasági munkálatokat szerencsére el lehetett végezni, és remélhetően a szántóföldi kultúrák terméséből túléljük ezt a minden szempontból extrém évet. Egyébként májustól a zöldség és a gyümölcs piaci elhelyezése sokat javult.

– 2021. július elsejétől nyit a földpiac Ukrajnában. Mire kell addig felkészülni a kárpátaljai magyar gazdatársadalomnak?

– Ez év tavaszán – a földpiaci moratórium megszűnésére való felkészülést elősegítve – reprezentatív felmérést végeztünk a kárpátaljai magyar lakosság körében. A becslült kárpátaljai magyar vidéki háztartások 46%-át értük el. Az adatok feldolgozása és értelmezése folyamatban van. Annyi mindenesetre tisztán látszik, hogy az úgynevezett optimális birtokméret kialakításának akadályja nincs, mert lesz elegendő kínálat a földpiacon, és megmutatkozik a vásárlói hajlandóság is. Persze az árak megítélésében a vásárló és az eladó között egyelőre jelentős eltérés mutatkozik. Aki eladná a földjét, az 2–3 ezer dollárt tartana reálisnak, aki vásárolna, az inkább csak 1000–1300 USD-t kínálna 1 hektár földért. A földpiac tényleges beindulása majd eldönti, meny-

nyire megalapozottak ezek a várakozások. Mindenesetre nyomatékosan felhívjuk a potenciális eladók figyelmét, hogy csak rendezett dokumentumokkal lehet az ügyletet megvalósítani. Tudomásunk van róla, hogy a parlament előtt fekszik több törvénytervezet, amely rendezné Ukrajnában a mintegy 10,6 millió hektárnyi állami földek helyzetét. Ilyen területek bőségesen megtalálhatók vidékünkön is. A törvényhozók szándéka szerint ezeket a földeket kiosztanák részben vagy egészben a mezőgazdasági üzemek valamikori dolgozói, valamint az ezeken a területeken található szociális intézmények munkatársai között. Úgy hírlik, hogy járnak már a „táskás emberek”, akik a jogosultságot vásárolják fel pottom pénzért. Minden fórumon arra hívjuk fel az érintettek figyelmét, hogy ne kótyavetyéljék el a jogosultságukat.

– Egy személy birtokában legfeljebb 100 hektár lehet, ezt mondja ki a földtörvény. A valóságban mindez valószínűleg másként fest.

– A 2021. július 1-jétől életbe lépő földtörvény szerint csak magánszemély vásárolhat átutalással termőföldet maximum 100 hektár terjedelemben. Külföldiek egyelőre semmilyen formában nem léphetnek be a földpiacra. Gazdáink számára fontos tudnivaló, hogy a bérbé adott földet is el lehet adni, de a bérletet felbontani nem lehet, hanem jelezni kell a bérbé vevőnek a tulajdonosváltást. 1 hektár termőföld ára a törvény alapján nem lehet kisebb, mint az adott régióra megállapított normatív ár, ami Kárpátalja vonatkozásában valamivel több mint ezer dollárnak megfelelő hrvnya. Az alapítványunk szakértői próbálták megbecsülni, mennyi lehet 1 hektár termőföld ára Kárpátalja magyarlakta vidékén: a hozamszámítások alapján ez 1200–1300 USD körül mozog, amit a piac nyilván akár le, akár fel is korrigálhat. Jogi személyeknek 2024. január elsejétől 10 ezer hektár birtoklása válik lehetővé. Ami a jogi személyeket illeti, a földpiacra ők majd csak 2024-ben léphetnek be. Jellemző módon a törvény első olvasatában a cégek, kft.-k stb. (jogi személyek) még maximum 224 ezer hektár földet birtokolhattak volna. Am a lakosság óriási fölháborodását követően, a földtörvény végleges változatában ez lecsökkent 10 ezer hektárra. A jogi személyek megjelenése a földpiacon várhatóan árfelhajtó hatással bír majd. A mai bevett gyakorlat az, hogy bérbeadásnál a földtulajdonosok a helybéli bérlő gazdával többnyire nem kötnek hivatalos szerződést, csak szóban egyeznek meg. Ebből következik, hogy azt a bérbeadó bármikor visszaveheti. Ilyen helyzetben a bérlő az adott parcella termőképességének folyamatos fenntartására nem szívesen költ. Mí a megoldás? Hasznosabb lenne a két félnek legalább 10 évre szóló szerződést kötni a törvényi követelményeknek megfelelően. Így a bérlő is és a bérbeadó is védve lenne az előbbieken említett negatív tényezőkkel szemben is.

Kovács Elemér

A szamariai asszony

Evangélium Jn 4,1–42

Krisztusban kedves Testvérek!

Az evangéliumi szakaszban a szamariai asszony és Jézus találkozásának lehettünk tanúi. Ebben a történetben sok-sok minden történik, és sokáig lehetne beszélni az egyes versek értelmezéséről. Éppen ezért érdemes néha egy-egy részletet kiragadni, közelebbről megvizsgálni, egy-egy versre koncentrálni végigelmélkedni azt.

A mai napon legyen elmélkedésünk anyaga mégis egy kissé általánosabb: az asszony és Jézus találkozásának egésze.

Az 1950-es években egy James Vicary nevű tudós és csapata kísérletet végzett az emberi viselkedéssel kapcsolatban, amelyben igyekeztek teljesen független eredményt kapni. Éppen ezért nem mondták el a kísérletek alanyainak, mire kíváncsiak, hanem mintegy félrevezették őket a tiszta eredmény érdekében. Arra voltak kíváncsiak, hogyan befolyásolja a filmbe rejtett egy képkockányi reklám az emberek tudatalattiját.

A kísérletben résztvevőket arra kérték, nézzenek meg néhány dokumentumfilmet, majd mondjanak véleményt róla. Míg a résztvevők azt gondolták, a véleményüket várják, addig a kísérlet lényege egészen más volt. A vetítés utáni vendégségnél azt vizsgálták a tudósok, ki milyen üdítőt vagy rágsálnivalót választ. Az eredmény szerint 18 százalékkal többen választottak egy bizonyos üdítőt azok, akiknek a filmjébe plusz képkockákat illesztettek, mint azok, akik vágtalan filmet néztek. Ezt az eredményt később megcáfolták. A történet számunkra viszont azért tanulságos, mert az életben is sokszor találkozunk olyan eseménnyel, olyan helyzettel, ami egészen más végkifejletet tartogat, mint amit vártunk.

Ez a szamariai asszony vízért megy Jákob kútjához, de Jákobnál sokkal nagyobbat talál ott. Amikor Jézus vizet kér tőle, a meglepettségen túl más is éri az asszonyt: olyan dolgokról kezd el hallani, amik mindig is foglalkoztatták, de eddig nem törtek felszínre. Kezdődik ez az élő víz kérdésével, amikor rájön, hogy nem csak egy vándor, akivel beszélget. Majd, amikor szóba kerül a férje, előtörnek a teológia más kérdései is. Ki az igaz Isten, hogyan kell őt imádni? Ki a Messiás, mikor jön el és mit fog tenni a világgal? Mi a dolgom ebben a világban? Minden embernek megvannak a maga kérdései Isten felé, nekünk mindannyiunknak. De vajon eljutunk-e oda, hogy ezeket fel is tegyük magunknak?

Azt látjuk az Isten gondviseléséből, hogy az életünk bármely pillanatából tud olyan alkalmat faragni, amelyben észrevesszük Őt, az Ő nagyságát és szeretetét. Azt mondja Jézus az asszonynak: „Hívd ide férjedet!”, mire nemcsak az derül ki, hogy a nő aktuális partnere nem a férje, hanem az is, hogy ez a Jézus, aki vele beszél, a Krisztus, és felkínálja a lehetőséget sok ember megtérésére. Végso soron nemcsak az asszonynak változik meg az élete, hanem azoknak is, akik az ő falujában laknak.

Nem arról van szó, hogy Isten becsapna minket vagy játszana az elménkkel és kísérletezne velünk, mint ezek a tudósok a jelentkezőkkel. Sokkal inkább arról, hogy bármilyen helyzetbe is sodorjuk magunkat vagy sodorjanak bennünket mások, mindenféle helyzetből megmutatja a kiutat.

Ha visszatekintünk az Ószövetség lapjaira, folyton azzal találkozunk, hogy Isten megmenti és vezeti az ő népét. Gondolhatunk itt akár a fiatal Gedeonra, Mózesre és az Egyiptomból való szabadulásra, esetleg Józsefekre az éhínségtől való szabadulásra épp Egyiptom által. A közös ezekben a történetekben, hogy vagy már eleve megvolt az Istennel való kapcsolat, vagy fokozatosan kialakult. És bármit hozott is az életük, a nehézségek leküzdése után még nagyobb hitre tettek szert. Ez a szamariai asszony bűnös emberként találkozik Krisztussal, majd sokak jötevéjévé és Krisztus hirdetőjévé válik.

Mi vajon hogyan találkozunk vele? Keressük-e az alkalmat a vele való beszélgetésre imádságok és az evangélium olvasása által? Engedjük-e, hogy életünk szorongatott helyzeteiből Ő mentsen ki bennünket? Egyáltalán hiszünk-e abban, hogy Isten tartja fenn ezt a világot? Elhisszük-e, hogy egy szempillantás alatt változást hozhat az életünkbe?

A szamariai asszonynak és összes ismerősének életében megtörtént ez a változás. Adjon nekünk az Úr alkalmat, hogy a mi életünk is Őfelé forduljon, és helyet találjon benne a mi Megváltónk!

Amen!

Iván Gábor
mezőegrecsei görögkatolikus áldozópap

Nagybakosban felavatták Szent László emléktábláját

Lovagkirály, az örök példakép

Június 27-én templombúcsú keretében a nagybakosi római katolikus templom falán felavatták Szent László emléktábláját. Mint a köszöntőben elhangzott, Kárpátalján ez az egyetlen olyan szent hajlék, amely védőszentjének és névadójának a lovagkirályt választotta. A mintegy 230 lelket számláló helyi gyülekezet saját erőforrásait mozgósítva, illetve külhoni egyházi szervezetek adományából 1997-ben fejezte be templomának építését.

A koronavírus okozta veszélyhelyzetben sok egyházi közösségben szinte megállt az élet, emlékeztetett rá szentbeszédében Jaczkó József plébános. Am jöhetnek bármilyen nehéz idők, az imádság nem halkulhat el. Az Istenhez szóló fohásznak ebben a vészterhes korszakban még hangosabban és tisztábban kell szólnia. István királyunk lerakta a magyar keresztény államiság alapjait, s László király volt az, aki a magyarság körében megszilárdította és tovább fejlesztette a keresztény értékeket, amelyre a következő nemzedékek már bátran építettek.

Ezért ő az utána következő nemzedékek számára az örök példakép, hisz hagyta, hogy az isteni kegyelem formálja mindvégig a lelkét, fogalmazott a plébános.

Nekünk is László király példáját kell követnünk: egész életünkkel mutasunk példát imádságban, és a keresztény értékek megvédéséért folytatott küzdelemben.

Kint a templomkertben Szilágyi Mátyás, Magyarország beregszászi főkonzulja avató beszédében arról szólt, hogy a középkori templomaink felújításakor sorra előkerülő freskók nyomán megbizonyosodhatunk arról, hogy Szent László az egész Kárpát-medencében mekkora népszerűségnek örvendett, hogy mennyire szerették és csodálták tetteit. Nem véletlen, hogy nevéhez fűződik az a legenda, miszerint, ha a magyarokkal bárhol a világon valami nagy baj történik, akkor László királyunk kikel a sírboltjából, s a szenvedők segítségére siet. Itt és most joggal érezhetjük úgy, hogy nagy királyunk emlékezete hitünkben és identitásunkban erősít bennünket. A főkonzul a továbbiakban arról biztosította a jelenlevőket, hogy a magyar kormány az elkövetkező időkben is támogatni fogja a kárpátaljai magyarságnak a szülőföldön való megmaradásáért folytatott küzdelmét.

Mezei Orsolya, a gyülekezet kurátora felolvasta az emléktáblát adományozó Beregszászi Alapítvány kuratóriuma elnökének, Dalmay Árpádnak az ünnepség résztvevőire küldött alábbi üzenetét.

„Ma történelmünk egyik kiemelkedő alakja, Szent László emléktáblájának avatására kerül sor. De miért is fontos nekünk Szent László emlékének őrzése? Elsősorban azért, mert az egyik legnagyobb magyar uralkodó előtt tisztelgünk személyében, akit a katolikus egyház szentté avatott, de azért is, mert Lampert házáat, a mai Beregszászt alapító Lampert herceg fivére volt. Szent László, mint az emléktáblán olvashatjuk, lovagkirály volt, Európában az első. Mit jelent ez a fogalom? Azt, hogy nem csupán a trónon ült, hanem a háborúban a seregek vezére volt, a csatamezőkön lovagjai élén harcolt, példát mutatva hősiességével, halált megvető bátorságával. Nem csoda, hogy annyi legenda maradt fenn róla. Szent Lászlót – éppúgy, mint Csaba királyfit – évszázadokon át visszavárták és várják. Soha jobbkor nem érkezhette a Kárpáthazába, mint mostanság – védeni a határokat, megbüntetni a bűnösöket és újra feléleszteni a lovageszményt.”

Az emléktábla leleplezését megelőzően Mezei Vivien elszavalta Alföldi Géza Szent László című versét.

A gyülekezet tagjai vándorkiállítás keretében ismerkedhettek meg a lovagkirály életével, a magyar állam és a keresztény értékrend megszilárdításáért folytatott küzdelmével.

Tudósítónk

Református könyves- és ajándékbolt Beregszászon

Ahol magyar szív dobog

Az idősebb korosztály képviselői nosztalgiával emlékeznek vissza azokra az időkre, amikor a városainkban, nagyobb településeinken lévő könyvesboltokban szabadon válogathattak a magyar nyelvű tudományos, szak- és szépirodalmi művek között, s szinte fillérékért juthattak hozzá a világirodalom klasszikusaihoz. Könyvtár-uk állományát abban az időben alapozták meg, magyarországi lapokra, folyóiratokra lehetett előfizetni. Aztán jött egy ínséges időszak, amikor Kárpátalján semmilyen magyar nyelvű kiadványhoz nem lehetett hozzájutni. Emlékszem, milyen örömmel töltött el bennünket, amikor a nagyszülősi Kovács Elemér és lánya, Katalin először megnyitotta az Ugocsa-, majd a Bereg Könyvesboltot, ahol a remittenda újságok mellett ugyancsak kedvezményesen lehetett könyveket is vásárolni. Ma már erre az időszakra is csak nosztalgiával gondolunk.

Közben a Kárpátaljai Református Egyház, pontosabban a beregszászi gyülekezet akkori vezetője, Tarackózi Gerzson is lépett, s 1999-ben megkezdte működését a Beregszászi Református Iratmisszió.

– Anno azzal a céllal indult az iratmisszió, hogy a kárpátaljaiak is hozzájussanak a keresztyén irodalomhoz – mondja Samók Zsuzsanna, a mára könyvesboltta és keresztyén ajándékboltta avanszált iratmisszió egyik vezetője. – A kezdetek kezdetén még csupán könyves asztal volt, amit a templom előtt helyeztek ki, s ott lehetett megvásárolni a Bibliát, az énekeskönyveket és néhány Magyarországról behozott keresztyén irodalmat.

– Tarackózi Gerzson akkor Samók Attilát bízta meg az iratmisszió vezetésével. Hogyan indult ez a szolgálat?

– Az volt a feladatomban, hogy kapcsolatba lépjek magyarországi keresztyén könyvkiadókkal – emlékszik vissza Attila. – Örömmel tapasztaltam, hogy a legtöbben pozitívan reagáltak megkeresésünkre, sokukkal a mai napig is nagyon jó kapcsolatot ápolunk. Illetve voltak alapítványok is, amelyek támogatták az indulásunkat. Áldásos időszak volt az a kezdet – vallja Attila. – Öröm volt megtapasztalni, hogy mind többen érdeklődnek a keresztyén irodalom iránt. Viszont egyre nyilvánvalóbbá vált – s ezt a hűvösebb idő beköszönte is igazolta –, hogy a szabad ég alól fedett térbe kell költöztetni ezt a tevékenységet. E célra a misszió megkapta a Kossuth téri parókia „lépcsőházát”.

A kezdetek kezdetén Orosz Magdi néni vezette a boltot. 2002-ben bekövetkezett halála után engem kértek fel erre a szolgálatra – folytatja a beszélgetést Zsuzsa. – És a férjemmel fokozatosan bővítettük a kínálatot. Láttuk, hogy nagy a kereslet az ígés, majd pedig a magyaros ajándéktárgyakra, így nyitottunk felé is. Később az egyházi irodalom mellett mesekönyveket, aztán meg szépirodalmat is behoztunk Magyarországról, mert igény volt rá.

– Mindezt egy „lépcsőházban”?

– Persze közben kinőttük azt a teret. Négy éve nagyszabású felújításba kezdtünk, s galériával bővítettük az addigi üzletet. A kínálatunk is egyre gazdagodott. Most már úgy mondanám, hogy könyvesajándékbolt vagyunk, ahol minden kor-

osztály megtalálhatja a számára megfelelő irodalmat vagy ajándékot. A beszerzést és árusítást ketten már nem is bírtuk, de hála Istennek, ma már egy kedves, megbízható munkatársunk is van Kovács Zsuzsa személyében

– Beszéljünk egy kicsit a könyvekről. Az egyházi irodalom mellett milyeneket vásárolhatunk itt meg?

– Nagy választékban kaphatók mesekönyvek, ifjúsági regények, szépirodalom, és mai modern, közkezdvelt irodalom is. Egyedi kéréseket is teljesítünk: ami nincs készleten, ha módunkban áll, megrendeljük.

– A gyerekekre gondolva nem csupán könyveket hoznak számukra, de hasznos fejlesztő, illetve társasjátékokat is.

– Nemrég kerültek a kezem ügyébe régi könyvesbolti fényképek, és magam is meglepődtem, hogy már szinte a kezdetek kezdetén is voltak társasjátékaink. Eleinte csak keresztyén társasjátékok mellett – mert ilyenek is vannak! – a legnépszerűbbeket, mint pl. az Activity-t hoztuk be. Ma már több tucat fejlesztő és társasjáték között

válogathat a vásárló. Elsősorban a visszajelzések és a tapasztalatok alapján választunk játékokat, illetve utánanéznünk, hogy mennyire érdekes vagy hasznos az adott játék.

– Öröndetes, hogy a Magyarországról behozott ajándéktárgyakon kívül kárpátaljai kézművesek termékei is megtalálhatók a boltban.

– Így van. Indulásunkkor először a beregújfalui Orosz Gizella népművész beregi szötteseit kínáltuk, ma már egyre több helyi és anyaországi kézművessel vagyunk kapcsolatban. És egyre bővül a kínálatunk: porcelán, keresztszemes, hímzett, faragott, lézergravírozott ajándéktárgyak sokasága között válogathat a kedves vásárló. Emellett kőre, csempére, vászonra, bőgrére, pólóra nyomtatott idézetek is megtalálhatók nálunk. És nagyon sokféle apróság is kapható: képeslapok, könyvjelzők, matricák, jegyzetfüzetek, kulcstartók, hűtőmágnesek, tollak...

– Attila közben egy új vállalkozást is beindított. Mit rejt a FaBrika név és mi kerül ki a műhelyből?

– Eredetileg BRIKA lett volna a műhely neve, a kezdetektől alapján: Beregszászi-Református-Iratmisszió-Könyves-Ajándék. Egy barátunk ötlete volt, hogy akkor már lehetne FaBrika. Merthogy fával dolgozunk – mondja Attila. – Egyébként teljesen a nulláról kezdtem, egyáltalán nem értettem a lézergravírozáshoz. Kezdetben barátok, ismerősök segítettek, de mindmáig kérek segítséget, ha elakadok, ám többnyire a magam baján tanulok. Főleg ígés apróságokat készítek a könyvesbolt részére: kulcstartók, hűtőmágnesek, mécesstartók, keretezett táblák, dobozok... De egyéni rendeléseket is teljesítek.

– Hogyan vésztétek át a járvány miatti bezárást?

– A FaBrika műhely sajnos szinte teljesen leállt a karantén idejére. A könyvesbolt is zárva volt. Egy-két hétig nem is kerestek minket, aztán volt, aki szeretett volna vásárolni, és akkor ezt úgy oldottuk meg, hogy vagy hazahoztuk a kívánt terméket, vagy találkoztunk beszélünk meg a könyvesboltban. Nyilván nem volt olyan forgalmunk, mintha nyitva lettünk volna, de hálásak voltunk minden eladott könyvért.

– Milyen terveik vannak a jövőre?

– Megmaradni! – vágja rá azonnal a mindig mosolygó Zsuzsa. – Nem vagyunk azok az előre tervező emberek. Mindig csak a következő lépést álmodjuk meg, az pedig hirtelen ötlék a fejünkbe. Az Urísten kegyelme, hogy mindeddig megtartott minket és megáldotta a munkánkat. Azt szeretnénk, hogy ez így legyen továbbra is.

– Isten áldása legyen további munkájukon, életükön!

Marton Erzsébet

Trianon: kettézárt életek

Emlékezés szüleimre

Nem közismert híres személyekről, hanem legdrágább szüleimről szeretném, ha többet tudnának a kedves olvasók. Számomra ők az igazán értékes emberek, kiknek élete példát szolgáltat mindenkinek számára. Ők voltak azok, akik életükben becsületesen tették dolgukat, sok mindennel hozzájárulva ahhoz, hogy jobb, tartalmasabb és elviselhetőbb legyen környezetünk világuk.

Szüleim is nagyon sokat tettek azért, hogy a második világháború után a magyarság fennmaradjon Kárpátalján. Édesapám az Igét hirdette, sokszor felve, de ez nem tántorította el. Emlékszem, több alkalommal titokban esketett meg fiatal párokat és keresztelt meg kicsi gyerekeket meg felnőtteket, noha a palástja volt a tét. De vállalta! A kárpátaljai hitélet egyik markáns személyisége volt, akit édesanyám mindenben hűségesen követett. Szerény és érzékeny lelkű ember volt, szókimondása miatt több támadás is érte, néha még a lelkész-társai sem bírták elviselni őszinte kritikáját. Szerinte erélyesebben kellett volna az egyházat képviselni a területi vallásügyi megbízott intézkedéseivel szemben.

Szüleim találkozása két egyszerű ember találkozása volt Kárpátalján 1941-ben, Gönczy Miklós református lelkészé és Flórián Rozália Krisztináé. Édesapám bótrágyi születésű, tanító családból származott. A Beregszászi Állami Reálgimnáziumban érettségizett. Ezt követően jelentkezett Kolozsvárra, az Erdélyi Református Egyházkerület Theológiai Fakultására, amelyet 1938-ban fejezett be. Segédlelkész lett Ungváron. 1940-ben lelkészi oklevelet kapott Sárospatakon, ennek értelmében rendes lelkészi szolgálatra megválaszthatónak nyilvánították. Édesanyám Kaposvárrott született, polgári családból származott. A szarvasi Luther népiskolai tanítóképzőbe járt, de nem fejezte be szívbetege miatt. Autodidakta módon tanult meg gyors- és gépírni, gyorsíró versenyeket nyert, a kitüntetések ma is őrzöm. Jól beszélt angolul és németül.

1939-ben, miután Kárpátalja újra Magyarországhoz tartozott, és hiány volt köztisztviselőkből, Kárpátaljára – Munkácsra – nevezték ki a Magyar Királyi Belügyminisztérium alkalmazottjaként, majd 1941-ben Ungvárra a Kárpátaljai Kormánybiztosághoz, belügyi irodakezelőként, ahol 1944.

május 17-ig dolgozott. A szovjet csapatok bevonulása után a hivatal megszűnt.

Szüleim tele reménnyel kezdték el közös életüket 1943 júliusában Ungváron, a református parókian. Édesapám hittanoktató is volt, sok kép készült róla tanítványai körében az ungvári leánygimnáziumban, meg nyaranta a balatonszárszói találkozón, ahová tanítványaival együtt látogatott el. Szerette a diákjait, és ez kölcsönös volt. Édesanyám méltó társa volt, ő nagyon szépen szavalt, sose felejttem el, még most is fülemben cseng a hangja, amikor gyerekként öcsémmel, Miklóssal hallgattam, ahogy például Dsida Jenőtől a Psalmus Hungaricus-t szavalta. Még most is beleremegek,

ahogy behunyom a szemem, és magam elé képelem őt.

Kárpátalján már gyerekként tudtuk, hogy ott mi csak kisebbség vagyunk. Édesanyám már gyerekkoromban beszélt nekem és Miklós testvéremnek Trianonról, és mindig azt mondta, erről beszélni ugyan nem szabad, de mi magyarok sose feledjük Trianont, mindig emlékezünk rá...

A második világháború gyökeresen megváltoztatta életüket. Mindennapjaikat nem várt borzalmak hatották át. Édesapám, aki számára minden ember egyforma volt, nem bírta elviselni a zsidóüldözést. Szabad bejárása volt az ungvári gettóba. Egy alkalommal élete kockáztatása árán hozott ki egy zsidó asszonyt (az ör híve volt), egyik egyháztag feleségét, akinek egyik gyerme-

ke ma is él, és édesapám volt a keresztapja. Édesanyám a Kárpátaljai Kormánybiztoság épületében bujtatta el édesapám egyik orvos barátjának lengyelországi származású zsidó feleségét és kisfiát – aki még ma is él Ukrajnában. Ezekről a tettekről nem volt szabad beszélni. Egyszer azonban napvilágra kell hogy kerüljenek tetteik, és én mindig büszke leszek rájuk. Nagyszerű emberek voltak.

A háború alatt, mikor már jöttek a hírek, hogy Kárpátaljára bevonulnak az oroszok, édesanyám szorgalmazta a Magyarországra való áttelepedést – ameddig még lehetett. Vagonnal képzelte el az ingóságok elszállítását Kaposvárra, ahol szülei éltek. Remélte, hogy hallva a híreket a szovjet csapatok előnyomulásáról, végül édesapám is úgy dönt, hogy elhagyják Ungvárt. De édesapám nem bírta otthagyni híveit és a szülőföldjét. Édesanyám akkor édesapa mellett döntött. Mindenük elveszett, mert a

szerelvényt, amelyben ingóságaink voltak, Fényeslitkén szétbombázták az oroszok. Amikor édesanyám erről tudomást szerzett, azon az éjszakán megöszült. Ekkor velem volt áldott állapotban.

A háború után nehéz évek következtek. Édesapám mindig ott volt lelkész, ahol éppen szükség volt rá. Nem volt egyszerű dolog. Ungváron segédlelkészként szolgált, a parókian laktunk. Percsenybe is kijárt szolgálni, ahol szórványgyülekezetben tartott istentiszteletet. Ungvárt, mivel az egyházközség nem tudott csak egy lelkészt alkalmazni, el kellett hagyni. Egy kicsi faluban, Hetyenben volt szükség lelkészre – oda költöztünk. Hetyen után Técső következett, mivel az ottani lelkészt elvitték a GULAG-ra. Técsőről is járt ki Édesapám szórványgyülekezetekbe: Tarackőzre, Nagybocksóra, de volt, hogy Aknaszlatinára hívták. Édesapám utolsó szolgálati állomása Nagypalád volt. Számomra a legemlékezetesebbek a técsői évek, az ottani életünk minden apró részlete élénken él bennem.

A técsői évek – az '50-es évek eleje – voltak a legnehezebbek, Sztálin ideje alatt, egészen a haláláig. Jól emlékszem, nem egy alkalommal, amikor éjszaka jöttek édesapáért a milicisták (a magyarországi ÁVO-hoz hasonló szervezet), és úgy, ahogy volt, pizsamában vitték el órákra kihallgatásra. Minden alkalommal kérte édesanyát, hogy ne kérdezze, mikről kérdezték. Besúgónak akarták beszervezni. Nem sikerült. Világnézetét jelentékeny részben Kálvin János tanításai alakították. Házunkban egy fali kép volt Kálvin Jánosról, ma is emlékszem rá. Sajnos nem hozhattuk el. Tudom, és utólag még jobban fáj, hogy tudom, a szüleim örök feszültségben éltek. A helyi

Értelmiségiekkel csendben, titokban találkoztak, mindig este. Négy családdal jártak össze, ilyenkor ünnepelték meg a névnapokat és más ünnepeinket is, egymás között mertek politizálni, félelmeikről beszélgetni. Nagy szükség volt egymás biztatására. Sajnos a templomban is mindig volt valaki, aki figyelte a lelkészt és az embereket az istentiszteleteken. Míg Técsőn éltünk, édesapám becsülettel támogatta az elhurcolt lelkész családját.

Técsői éveinkből leginkább arra emlékszem, hogy zárt ajtókkal mellett ettük a kenyeret, amit édesanyám süttött. Arra is emlékszem, hogy szüleim minket szépen öltöztettek, zongoraóra járatnak. Édesanyám nagyon szerényen öltözködött, amikor templomba ment, nyáron egy nadálymintás ruhát viselt, és turbánt kötött, mert főkötő nélkül ott nem volt szokás belépni a templomba. Városi lány létere minden házimunkát megtanult és elvégzett, a kútról hordta a vizet. Nyaranta teherautóra ültünk, a szüleim Bustyaházán kibéreltek egy falusi házat – az volt a nyaralásunk. A Tiszára jártunk fürödni. Ha Técsőn mentünk a Tiszára, akkor a Tisza egyik feléig mi, a másik feléig pedig a romániaiak mentek be a vízbe, közben fegyveres katonák vigyáztak a töltésen mindkét oldalon, figyelték, nehogy átkiabáljunk a másik parton élő magyaroknak.

Amikor a técsői lelkész hazajött a GULAG-ról, édesapám átadta neki a helyét. 1956-ban Nagypaládra választották meg az ottani hívek. Szüleim nagyon szerettek ott élni. A nagypaládiak templomjáró emberek voltak, és mindenben segítettek minket. Lakást, majd házat béreltek nekünk. Emlékszem, nyáron, amikor elkezdtek érni a gyümölcsök, zöldségek, reggelente a ház kapujára volt akasztva egy-egy zacskó paradicsom, szőlő, soha sem tudtuk, ki volt a jótevő. Volt egy cigány bácsi a faluban, rendszeresen ő hozott frissen szedett gombát. Egy kívánsága volt Józsi bácsinak, hogy ha meghal, akkor az édesapám egyik fehér ingjében temessék majd el. Megtörtént...

Édesapám tevékenyen részt vett a falusi emberek életében, ha valakinek a borja beteg volt, őt hívták, ha sokáig nem esett az eső, külön kérték, hogy imádkozzon esőért. Egyengette a falusi fiúk és lányok sorsát, egykori befolyásos ismerőseinek köszönhetően segített bejutni felsőfokú intézményekbe. Az volt a szokása, hogy amint

felkelt, borotválkozás után fehér inget vett fel, nyakkendőt kötött, felrakta a kalapját, és ment a faluba... Édesanyám meg, mint jó lelkészfeleség, mindenben apám mellett állt. Volt, hogy a hívek gondjaikkal nem édesapát, hanem édesanyát keresték meg. Természetesen, mint lelkészfeleség, nem kapott a képzettségének megfelelő hivatali munkát. Mehetett volna a kolhozba kapálni vagy harangozni, takarítani a templomba.

Az nem volt gond, hogy a szüleim csirkét, disznót nevelnek, kapálnak azon a darab földön, amelyet nekünk ott a faluban juttattak. Édesapám krumpolja volt legjobban megművelve, szabályosan kigyomlálta, és háromszor töltötte. Édesanyám Nagypaládon is helyállt a falusi életben. Sokat kézimunkázott, a helyiek, főleg a zsidó családok, rendeltek szép matyó meg kalocsai hímzésű stafirungokat nála, és vitték magukkal Izraelbe. Ha

penz szűkében voltunk, édesanyám még a kolhozban is vállalt munkát, hozták haza a dohányt, és dohányt simított, kacsát, libát hizlalt eladásra. Mindent megtett, ha nekünk szükségünk volt ruhára, cipőre, egyébre, értünk mindenre képes volt. Neki csak mi voltunk. Szüleit, testvéreit a háború

után sokáig nem láthatta, csak leveleztünk velük. Csak 1955-ben látogathatta meg először magyarországi testvéreit, még élő édesanyját.

1975-ben, amikor édesapám már nem tudott szolgálni rossz egészségi állapota miatt, az öcsémmel – aki akkor már Magyarországon élt – úgy döntöttünk, hogy a szüleimmel együtt én is végleg áttelepülök Magyarországra. A nagypaládi gyülekezet vállalta volna a szüleim támogatását öregségükre, de ezt mi természetesen nem fogadhattuk el. A nagypaládiak könnyezve vettek búcsút drága szüleimtől.

Következett szüleim életének harmadik szakasza, az áttelepedés Magyarországra: Pilisborosjenőn lett új otthonunk. A Zsinati Tanács több parókiát is felajánlott édesapámnak, de ő már nem vállalt szolgálatot, és végül nyugdíjazták. Nagy bánatom, hogy ő sosem érezte jól magát Pilisborosjenőn. Hiányoztak a nagypaládi hívei.

Beletemetkezett a bélyegeibe, hiányoztak a kárpátaljai cserepartnerei is. Szeretett sakkozni, sokat sakkozott egyedül, társaságba nem vágyott, nem mozdult ki a házból, otthon imádkozott.

Testben és lélekben is megfáradt öregember lett. Unokáit szerette, próbálta megszerettetni kislányommal a bélyegyűjtést, ők ketten sokat sakkoztak. Szomorúan, de be kell vallanom, a mi szeretetünk sem pótolta számára Kárpátalját. Ő lélekben hű maradt szülőföldjéhez – Kárpátaljahoz. Sajnos beigazolódott a mondás: *Az idős fát nem ültetik át.* Ha meg átültetik – megsínyli.

Két lelkész barátjával élete végéig tartotta a kapcsolatot, az egyik Koren Emil, a bécsi kaputéri evangélikus esperes volt,

egykori ungvári lelkész, a másik Tegez Lajos ürmői református lelkész.

Édesapám élete végéig mély nemzet-tudattal megáldott, istenhívó emberhez méltó életet élt, 1993-ig, haláláig.

Édesanyám, a Magyarországra való letelepedést követően, 59 évesen munkát vállalt Ürömön

a Kevélyvölgye MgTSz-ben. Ujjában ott volt a gyors- és gépirás tudása. Ő, az idős, fáradt kezű volt a gyorsíró a TSZ ülésein, 70 évesen ment nyugdíjba. Szerény, kötelességtudó, öntudatos, segítőkész ember volt. Eltes kora ellenére sem felejtett el angolul és németül beszélni, a

Trianon: kettézárt életek

Emlékezés szüleimre

▶ Miatyánkot halála előtt még pár héttel is el tudta mondani angolul. 88 évet élt. 2006. július 8-án távozott az élők sorából, elaludt örökre. Nagyon beteg volt, sokat szenvedett. Évekig a morfium csökkentette a fájdalmait. Nehezen viselte a betegségeket, ezért mielőbb meg akart halni. Imádsággal, zsoltárekléssel próbáltuk enyhíteni nehéz napjait. Nagyon szeretett minket és mi is őt.

Azt a védettséget, amelyet mellette és édesapám mellett mindig éreztem, már soha többé nem élem meg. Életem legszeretettebb két emberét vesztettem el. Hálás vagyok a sorsnak, hogy a szüleimet tisztel-

hettem bennük, mert minden, ami szép és jó volt az életben, azt tőlük kaptam, akik mindig önzetlenül szerettek. A szigor, amellyel neveltek, a nemzet tudatom formálása, a hitre való nevelés, a magyarságom tudata mind-mind azok, amelyekért igaz hálával tartozom nekik, amíg csak élek. Sajnos tudomásul kell vennem, hogy én már nem leszek senkinek soha többé a „kislánya”. Az életet tovább kell élni. Azt, ami benne szép és jó, mindazt, amit drága szüleimtől tanultam, majd én is igyekszem továbbadni drága gyermekemnek és unokáimnak. A jövő, a magyarság jövője az ő kezükben van, és remélem, csak remélni tudom, hogy az ő életükben folytatódik tovább. Szüleim többet adtak magukból, mint amennyit bárki elvárhatott volna tőlük.

Gönczy Zsuzsánna Anna

A képeken: édesapám és édesanyám (Ungvár, 1943); édesapa a hittanos diákjaival (Ungvár); édesapa beiktatása (Nagypalád, református egyházközség, 1956); mi négyen... (Técső).

Egy bankigazgató az elmúlt század viharában

A 2020-as esztendő az egész magyar nemzet számára a trianoni békediktátum 100. szomorú évfordulója.

Beregszászt, e színmagyar várost is Csehszlovákiához csatolták. A csehszlovák hadsereg bevonulása után minden megváltozott. Az 1-es számú fényképen látszik, hogy a bank homlokzatára is szlovák felirat került, ami magyarul azt jelenti – Földműves Kölcsönös Pénztár.

Hrabár Gyula 1935-ben került e bank élére. A Kereskedelmi Akadémia elvégzése után 1916-ban behívták katonának, és rövid tiszti kiképzés után, mint hadnagy, kikerült a keleti harcterre, majd 30 hónapi szibériai hadifogság után

először Munkácson volt banktisztviselő (portré fotó 1926-ból), utána Eperjesre neveztek ki bankigazgatónak.

Miután Beregszászra helyezték át, minden tudását, banki szakmában szerzett tapasztalatát bevetette, hogy a Bereg-vidéki gazdák boldogulását elősegítse. A '30-as évek nagy gazdasági válsága után elemi erővel megújult nemcsak az ipar, hanem a mezőgazdaság is: kistraktorok, mező-

gazdasági gépek, új technológiák, magas hozamú gabonafajták, műtrágyák, vegyszerek jelentek meg. Új korszak kezdődött a mezőgazdaságban – az extenzív módszerről áttértek az intenzív termesztésre –, mindehhez természetesen sok-sok

penz kellett. Ezt biztosították a bank által folyósított hosszú és rövid lejáratú hitelek, kölcsönök (3. fotó – Hrabár Gyula bal szélén ül, buzdítja a gazdákat a termelés modernizációjára).

Hrabár Gyula igyekezett a gazdákat meggyőzni, hogy csak ez az út járható, a nagy farmgazdaságok létrehozása nyugat-európai mintára, amelyek már bizonyítottak Dániában, Hollandiában, Belgiumban, Franciaországban.

Az igazgató modernizálta a bank külső homlokzatát és belső berendezését, mivel tudta, hogy milyen fontos az ügyfelek számára az első benyomás (4. fotó – igazgatói szoba, 5. – tanácsterem).

1938 őszén az első bécsi döntés következtében Magyarország visszakapott a trianoni békeszerződéssel elvett területből

mintegy 12 ezer km²-t, többek között Beregszász és vidéke is az anyaországhoz került. Jól tudjuk, hogy minden rendszerváltozásnál a régi vezetőket újakkal váltják fel. Hrabár Gyula a visszacsatlás után Budapestről az Országos Központi Hitelszövetkezettől (OKH-tól) levelet kapott egy új igazgató kinevezéséről, pontos dátum megjelölésével az intézmény vezetésének átadását illetően. Ennek a híre gyorsan elterjedt a gazdák körében, és az átadás napján tömegesen jöttek lovas szekereken Nagyberegről, Váriból, Kaszonyból, Gátáról, hogy megakadályozzák az igazgató leváltását.

A gazdák hada ünnepi ruhában ellepte a bank várótermét, és hangos szóval kifejezték nemtetszésüket az intézkedés miatt, mivel Hrabár Gyula sokat tett a magyar gazdák boldogulásának érdekében a cseh megszállás alatt. Az új igazgató, látván e spontán megmozdulást, kijelentette, hogy visszamegy Budapestre a központba, visszaadja a megbízatását, és javasolni fogja a központnak a volt igazgató újbóli

kinevezését (6. fotó – a tüntető gazdák egy csoportja Hrabár Gyulával, a kép közepén ül).

A '40-es évek elején, mintegy a fentiek megerősítéséként, Hrabár Gyula megkapta

a Nemzetvédelmi Keresztet a magyar nép – a magyar gazdák megsegítéséért.

1944. október 26-án a Vörös Hadsereg egységei elfoglalták Beregszászt. A városparancsnok egy ezredes lett, aki

az elkövetkező napokban őrizetbe vette a város intézményeinek volt vezetőit, többek között Hrabár Gyulát is. Amikor ezt megtudta a város lakossága, egy pár ruszin/ukrán értelmiségi, akik beszéltek az orosz nyelvet, elmentek a városparancsnokhoz, hogy megtudják az őrizetbe vétel okát. Az ezredes megmagyarázta, hogy ő felső utasításra cselekedett, miszerint a volt vezetőket – a gyárosokat, földbirtokosokat, bankárokat –, akik a nép kizsákmányolói voltak, át kell adni a népbíróságoknak.

A delegáció tagjai megmagyarázták a városparancsnoknak, hogy Hrabár Gyula nem volt népnyzó, kizsákmányoló, hanem

csak segítette az embereket, amivel csak tudta. Szavaikkal élve ez egy önzetlen, jóságos, nyugodt, békés ember, aki még a légynek sem tudna ártani. Az ő őrizetbe vétele egy fatális tévedés volt. A parancsnok annyira meggyőzőnek ítélte ezen emberek szavait, hogy utasítást adott a volt bankigazgató szabadon bocsátására.

Pár hónap múlva létrejött a Szberkassza (Takarékpénztár) és az ungvári központ vezetője ismét felkérte Hrabár Gyulát az intézmény vezetésére, ahonnan 1962-ben ment nyugdíjba.

A Szovjetunió szétesése után, jelenleg az intézmény neve Ocsadbank (Takarékbank). Immár 100 éve szolgálja Beregszászt és környékét.

Utószó: Az a tény, hogy Hrabár Gyula három rendszerben volt bankigazgató, annak köszönhető, hogy nagyon jó szakember volt, három idegen nyelven beszélt – németül, oroszul és szlovákul –, istenfélő volt, cselekedeteit keresztényi elvek vezérelték. Gyermekait, unokáit így tanította: „Ne legyetek felfelé alázatosak és lefelé gyalázatosak!”. Mindenkit felebarátjának tekintett nemzetiségtől függetlenül. Egyformán szerette a magyarokat, a ruszinokat, az ukránokat és a zsidókat. A holokauszt idején sok zsidónak megőrizte a rá bízott értékeit, amiket a háború után maradéktalanul visszaszolgáltatót.

Meg kell jegyezni, hogy Hrabár Gyula sohasem politizált, sohasem volt semmilyen pártnak tagja, csak az Istent és az embereket szolgálta.

A záró fotón Hrabár Gyula nyugdíjasként feleségével, Hrabár Gyulánéval (született Hajdúdorogi Balogh Izabella), 1962-ben a házuk kertjében.

Fotók: dr. Szepesi Erzsébet, ny. orvosnő, Hrabár Gyula unokája anyai ágon

Szöveg: Hrabár Tamás ny. gör. kat. áldozópap, stavrophor protoierej, Hrabár Gyula fia

„Számunkra nagyon fontos a család, a szülőföld”

A Csongoron indult, s ma már Beregszászon is működő Tünde Divat üzlet immáron megszerezte ismert. Divatos, minőséges árukkal, szolid árukkal, család- és vásárlóbarát akcióikkal igazán vonzóvá tették vállalkozásukat. Nézzük, milyen út vezetett a sikerig.

– Két kárpátaljai fiatal – akik már a gimnáziumi éveik alatt egymásra találtak – érettségi után úgy döntött, Budapesten folytatja tanulmányait. Ott kommunikációt, marketinget tanultak, közben dolgoztak is, hogy megalapozzák közös életüket. Három év fővárosi lét után aztán úgy döntöttek, hazatérnek. Miért? Hisz sokan már abban az időben is a külföldi boldogulásban látták a jövőt. Hogyan képzelték el itthon az életüket?

– Az a három év elég volt arra, hogy rájövünk, mennyire fontos számunkra a család, a szülőföld – kezdi beszélgetésünket Marton Tünde, a Tünde Divat névadója és vezetője. – Igyekezünk mi ott beilleszkedni, munkahelyünk is volt, mégis úgy éreztük, nem vagyunk otthon. A hazatérés melletti döntést segítette, hogy itthon a Tibor szülei segítségével épült, készült a mi kis otthonunk. Budapesten ezt (a lehetőségekhez mérten) valószínűleg csak sok év kemény munkájával érthettük volna el. Addig meg maradt volna az albérlet. Viszont mindig is nagy családot szerettünk volna, egy albérletben ezt nem tudtuk elképzelni. Tehát hazajöttünk. Összeházasodtunk, és beköltöztünk az otthonunkba.

– Akkoriban nem igazán válogathattott a kárpátaljai ember a munkalehetőségek között...

– Én eladóként kezdtem dolgozni a férjem szülei üzletében, Tibor pedig elindult a határra, mint a legtöbb férfi abban az időben. Nem voltunk gazdagok, de nem szenvedtünk hiányt semmiben. Az Isten gondot viselt rólunk. Aztán áldásként jött az első két gyerek: 2006-ban Debóra, másfél év múlva Efrám. Így Tibor lett az egyedüli kenyérkereső.

– De Tünde sem maradt sokáig „tétlen”...

– Mindig is szerettem a kereskedelmet, már gyermekkoromban jártunk piacra a nagymamámmal, zöldséget-gyümölcsöt árulni. Ezért ebben láttam a jövőnket. Tibor társ volt ebben, így együtt döntöttük el, hogy egy ruhás üzletet nyitunk az apósomék üzletén belül. Kaptunk egy kis galériát a félemeleten, s ott indult a vállalkozásunk.

De megfelelő tőkehiány miatt az nem volt hosszú életű... Viszont nem adtuk fel. Rövid időn belül új vállalkozásba kezdünk. Az egyik barátunk testvére révén használt árut, főleg bútorokat tudunk beszerezni egy Ausztriához közeli kis faluból. Ennek a kapcsolatnak a révén úgy alakult, hogy egy konditerem-felszerelést sikerült megvásárolnunk, s a kibővített-átépített garázsunkban beüzemeltük. Az elején még volt is rá érdeklődés, viszont hosszú távon nem érte meg üzemeltetni, így az első lehetőségkor eladtuk a gépeket. Közben 2011-

szükség. Észrevettük, hogy már nem bírjuk egyedül... Egy alkalommal egy vásárlónknak, akit kedveltem, megemlítettem, hogy nincs-e kedve beszegíteni rész munkaidőben. Ő igent mondott. A talpraesettségének is köszönhetően egyre több vásárlónk lett. Szükségünk volt még egy hölgyre, aztán még egyre... Jelenleg Csongoron 4 megbízható, kedves boltosnővel állunk a vásárlóink rendelkezésére. Hálásak vagyunk értük, nélkülük nem tartanánk ott, ahol vagyunk.

– Úgy tudom, ekkorra már a férje is kivette részét a feladatokból...

– Igen, abba hagyta a fuvarozást, és gőzerővel bekapcsolódott ebbe a munkába. Tibor egyébként mindig is nagyobb álmodozó volt. Az ő unszolására nyitottuk meg több mint két évvel ezelőtt a beregszászi üzletünket. A reklám itt is nagyon jót tett. A vásárlóink értesültek az üzlet nyitásáról, így szinte az első perctől jól működött. Egy kedves barát sokat segített a beindításban, sőt azóta is, ráadásul a felesége lett az ottani eladónk. Talpraesett hölgy, aki mindaddig egyedül állt helyt.

– Beregszászban az üzlet az egykori mozival átellenben működött...

– Igen, de közben kinőttük azt a helyiséget. Áprilisban viszont lehetőségünk lett egy tágasabb, nagyobb helyre költözni, de nem messzire, csupán a szemben lévő saroképületbe. Viszont a megnyitó a karanténhelyzet miatt most még várat magára.

– Apropó, karantén! Hogyan élik át ezt a helyzetet?

– Ez minket is megviselt, de úgy éreztük, hogy a vásárlóinkat is. Ezért a kedves férjem újabb ötlettel rukkolt elő: szállítsunk házhoz! Már néhány alkalommal Csongor – Ungvár, Csongor – Beregszász útvonalon szállított a Tünde Divat Expressz. Ezt a szolgáltatást még csiszolgatjuk, s szükség esetén a karantén vége után is folytatjuk a kiszállítást heti egy alkalommal.

– További tervek...

– Én végtelenül hálás vagyok, hogy mindezt itthon elértük. Persze az élet megköveteli, hogy továbbra is lendületben maradjunk, hogy fejlesszük vállalkozásunkat, bővítsük kínálatunkat, hálózatunkat.

– További sok sikert, kitartást kívánok!
Kovács Erzsébet

ben megszületett Dániel. Tibor akkor egy fuvarozó cégnél dolgozott. Sajnos ott nem volt fix fizetés, így egyik napról a másikra éltünk. Ekkor komolyan elgondolkodtunk az áttelepedésen. Tibornak ajánlottak is munkát Ausztriában. Úgy terveztük, hogy ő kimegy néhány hónapra, elintézi a hivatalos ügyeket, aztán mi követjük, hisz csak együtt tudtuk elképzelni a jövőnket. A terv meghiúsult, az Úr másképpen döntött...

– Hogyan léptek tovább?

– Tibor vállalkozói engedélyét sosem szüntettük meg. Amikor már a legkisebb gyermekünk is oviba került, nekem is lett egy kis szabad kapacitásom, a konditerem helyén újrainítottuk a ruhás üzletünket. A kezdetekkor kilóra vett, nyugatról behozott ruhákat árultunk. Tibor közben – fuvarozóként – egy-egy pesti út alkalmával a kínai piacról is hozott árut. Mivel a fizetését is befektettük, egyre bővült az árukészletünk. Naponta éreztük Isten áldását. Ekkor elővettük a tanulmányainkhoz szerzett ismereteket a reklámról. Először a saját facebook oldalamon kezdtük el termékeinket reklámozni, később Tibor létrehozta a Tünde Divat Csongor Facebook-oldalt. Egyre több vásárlónk lett, mind több árura volt

Egészséges, olcsó és finom: natúr gyümölcslevek Fancsikáról

A címben felsorolt elvárások mindegyike a saját vállalkozási szintjén egyelőre megvalósíthatónak tűnik – vallja Nagy Barna fancsikai kisvállalkozó. Az ugocsai településen élő nagycsaládos gazda néhány évvel ezelőtt azért kezdett el natúr levek készítésével foglalkozni, hogy garantáltan egészséges italokkal lássa el szeretteit. Aztán az elmúlt év szeptemberében elérkezett az idő ahhoz, hogy továbblépjön, másoknak is felajánlja cukor és tartósítószer hozzáadása nélkül készült természetes alapanyagú termékeit.

– Kezdjük talán a következőkkel: engem rettenetesen bosszantott, amikor minden év késő nyaratól kezdődően azt láttam, hogy a háztáji kertekben megtermett gyümölcs jelentős része ott megy tönkre a fákon, illetve később a fák alatt, mivel a tulajdonosoknak nem áll módjukban a felesleget a piacra vinni, illetve egyéb úton

zához szükséges gépsort, szereztem be a pasztörizáló meg a csomagoló berendezést. Hosszú időn át Németországban dolgoztam, minden megtakarítható fillért a családdal félreraktunk. A manufaktúra megtervezésénél figyelembe vettem azoknak a magyarországi és kárpátaljai ismerőseimnek a tapasztalatait, akik ebben az ágazatban néhány éve már sikeresen működnek. Nagy lendületet adott a vállalkozásomnak az Egán Ede Gazdaságfejlesztési Program, melynek segítségével sikerült megvásárolnom egy olyan darálót, amelyhez prés is csatlakozik. A lényeg: mostanában egy műszak alatt 500 kg almát, 200 kg céklát és nagyjából ugyanennyi sárgarépat tudok feldolgozni. Elárulhatom, hogy nálunk a műszak többnyire 18–20 órán át tart, mivel a kipréselt levek pasztörizálása, kiszemelése nem tűr halasztást. A csomagolásra öt-, illetve háromliteres lengyel gyártmányú bag-in-a-box-okat használok, ami lehetővé

szomszédos járásokban élnek. Ez idő tájt az áru terítését többnyire magam végzem. A Facebook-oldalunkon, illetve telefonon érkezik a megrendelés, s én – általában hetente egy alkalommal – kiszállítom.

értékesíteni. Tudni kell, hogy a kiskerttulajdonosok döntő többsége errefelé idős ember, akiknek se energiájuk, se lehetőségeik nincsenek arra, hogy nagy mennyiségben befőttekert vagy lekvárt készítsenek a rendelkezésre álló alapanyagból. Pedig mondanom sem kell, hogy vegyszermentes gyümölcsökről van szó.

– Nem kétséges, hogy annak, aki akár a legkisebb gyümölcsfeldolgozó manufaktúrát létrehozza, bizony mélyen a zsebébe kell nyúlnia.

– Nekem sem ment minden egyszerre. Évek alatt úgy raktam össze a feldolgo-

teszi a vákuumos lezárást. Ki van próbálva, natúr zöldség- és gyümölcslevek ebben a speciális, csappal ellátott alufóliában néhány hónapig is eltarthatók. Jelenleg ötféle levét állítok elő alma, cékla és sárgarépa felhasználásával. Igazi családi vállalkozás a miénk. Az édesanyám, illetve a legnagyobb fiam, a 14 éves Jonatán segít az alapanyag válogatásában, mosásában, előkészítésében, a feleségem, Zita látja el a szervezési – modern szóhasználatban a menedzsment – feladatokat. Jelenleg a vevőkörünkhöz mintegy 120 fő tartozik, ők a környező településeken, illetve a

– Mennyire ütközik nehézségekbe az alapanyag beszerzése?

– Almából bőségesen el vagyunk látva, mivel a már említett és a magyar kormány által a kezdetektől fogva felkarolt gazdaságélénkítő program nyomán telepített gyümölcsösök már termőre fordultak. A mostani rendkívüli helyzet ellenére a cékla és a sárgarépa beszállítását is sikerült megszervezni. Több gazdatársam, amikor megtudta, hogy mennyi az átlagos heti szükségletünk ezekből a zöldségféléből, felajánlotta, hogy idén ők is szívesen megtermelik az alapanyag egy részét.

– Milyen a feldolgozott alapanyagok lékihozatala, és mi történik a „hulladékkal”?

– Általában 60%-os a lékihozatal. Ősszel, míg friss a gyümölcs, a zöldség, természetesen nagyobb, a 70%-ot is eléri. A préselt anyagot a falubeli jószágartató gazdáknak ajánlottam fel, természetesen ingyen, hisz ők hasznosítani tudják, felvetik azt az állatokkal, főleg a tehéntartók, nekem meg csak trágya lenne belőle.

– A közeljövőben milyen fejlesztések megvalósítását tervezi?

– A szőlőlé készítését az ősz folyamán mindenképpen szeretném elindítani, bár tisztában vagyok vele, hogy ez valamivel bonyolultabb, mint az eddigi munkafolyamatok. Elárulhatom, hogy legutóbb egy gyümölcsmagoló berendezésre pályáztam. Ha sikerül nyernem, akkor nincs akadály a annak, hogy őszi- és sárgabarackkal, illetve szilvával bővítssem a termékpalettát.

–ardai-

Tanulj, hogy boldogulj!

(Folytatás. Elejét lásd lapunk korábbi számaiban.)

Ha arra gondolunk, honnan indult el az emberiség több tízezer évvel ezelőtt, és hová jutott napjainkra, akkor azt kell megállapítanunk, hogy a tanulás egyidős az emberrel. Tanulás révén gyűlt össze az a tudásanyag, ami napjainkban az emberiség birtokában van. Tudni mindenki szeret, de iskolába járni, tanulni már nem. Így volt ezzel gyerekkorában nagyapám is, mikor magyar iskolában elvégezte a hetedik osztályt, és nyolcadikba már csak orosz iskolába járhatott, ahogy mondta, gyér orosztudással. Az ő szavaival folytatom.

Az elemi iskola mind a négy osztályát jeles bizonyítvánnyal végeztem szülőfalumban, és hozzá dicsérő oklevelet is kaptam szigorú tanítómától, aki még a régi néptanítók nemzedékéhez tartozott. Ötödikbe már Ungvárra jártam, ami hét kilométerre volt tőlünk, és vagy gyalog mentem, vagy vonattal, de az majdnem négy órával a tanítás előtt indult tőlünk. Iskolánknak nem volt saját épülete, hanem egy ukrán iskola fogadott be minket délutánra. A tanítás egy óra-
kor kezdődött, és hat óra tízkor ért véget. A fél hetes vonatra szaladnom kellett, hogy elérjem, de néha lekéstem, mert nem tudtam a pontos időt, mivel nem volt óráim. Tegyük hozzá, akkor keveseknek volt, főleg a gyerekek közül.

Egy év után lett saját iskolánk, de hatodikban is délutánra tettek minket, ami ellen az osztályunk fellázadt, mert délután mással akartunk foglalkozni. Ennek úgy adtunk hangot, hogy a második óra utáni nagyszünetben az egész osztály kerekét oldott. A renitens 6/a fiúosztályba jártam, magatartás tekintetében az iskola legrosszabb osztályába. Meggondolatlan cselekedetünk nagy port kavart. Híre elterjedt a városban, a tanfelügyelőségre is eljutott, aminek komoly vizsgálat lett a következménye.

Az új helyen, új körülmények között már nem tudtam úgy teljesíteni, mint otthon az elemiben, és a hetedik osztályt átlag alatti szinten, messze képességeim alatt fejeztem be. Az iskolában összebarátkoztam néhány ungvári osztálytársammal, akik

nem éppen jó irányba vittek el. Jani mindig kijött elem az állomásra, és velem mentem ismerkedni a várossal. Ezt viszont az uzsonnám fele bánta, mert megosztottam a fiúval. Ők szegények voltak, ötven testvérek, ennivalóra csak szűkösen telt nekik. Én viszont jó nagy karéjokat vittem házi kenyérünkből, és nem is soványan. Jani kalácsnak nevezte, időnként még kóstolót is vitt belőle haza.

Barátaim délelőtt nemcsak azt mutatták meg, mi hol van a városban, hanem elcsaltak kertekbe gyümölcsöt, szőlőt lopni is, pedig ilyesmit én is vittem otthonról. Néha rászedtek, hogy aznap ne menjek iskolába, hanem tartsak velük, amitől eleinte ódzkodtam, de aztán belementem. Ez is oka volt visszaesésemmek a tanulásban.

1949-ben a Szovjetunió még rosszul

állt élelmiszerek dorgában, így az iskolában az uzsonnámat el lehetett cserélni olyan számomra kurrens cikkekre, mint labda, töltőtoll, elemlámpa, olcsó ponyvaregény, ilyesmi. Én már negyedikes koromban ráéreztem az olvasás ízére, és mivel a könyv a háborús pusztítás miatt hiánycikk lett, nem sajnáltam odaadni érte az uzsonnámat. Édesanyám nem is sejtette, miért megyek sokszor farkaséhesen haza.

Ahol a háború alatt az oroszok nem sokáig „vendégeskedtek”, ott megmaradt az a néhány könyv, ami volt a családban, és kézről kézre járt a faluban. Édesapámnak sok könyve volt, és nekünk, gyerekeknek

is voltak mesekönyveink, képeskönyveink. Ezek a menekülés miatti távollétünk alatt mind eltűntek, mindössze egy maradt meg: Walter Scott-tól az *Ivanhoe*. Elég vaskos könyv volt, apró betűkkel, ezért csak 17 éves koromban vettem elő, de már az elején kiderült, hogy érdekes, izgalmas olvasmány, amit legszívesebben együltében végigolvasott volna az ember.

Az első komolyabb könyvet 11 éves koromban kezdtem el olvasni, de az egy nagyon különös olvasás volt. Az *Urmándyak kincsét* a nővérem kapta valakitől kölcsön, de csak egy hétre, mert mások is vártak rá. Én csak akkor olvashattam, amikor a nővérem tanult, de amikor befejezte, rögtön el akarta venni tőlem. Én viszont nem akartam adni, civakodás lett belőle. Végül megegyeztünk, hogy együtt fogjuk olvasni. Ő azonban sokkal előrébb tartott benne, így nekem kimaradt 30–40 oldal. Ezenkívül én lassabban is olvastam, mint ő, és később értem egy oldal végére. Érthető, hogy nem akart várni, így megint összekülönböztünk. Édesanyánk avatkozott közbe, és azt mondta, hogy hagyjam Erzsikét olvasni, ő pedig mindig mondja el nekem részlete-

sen, mit olvasott aznap. Így a könyvet még félig sem érkeztem elolvasni, mégis tudtam, miről szól.

Az olvasás miatt később is voltak problémáim, mert jobban szerettem, mint például gyomlálni a kertben. Édesanyám minden napra kiadta nekem a munkát, és ha nem végeztem el, elvette tőlem a könyvet és eldugta. Ha megcsináltam, amit kellett, visszaadta.

13–14 éves koromra legjobb barátom a könyv lett. Szakítottam azokkal a fiúkkal, akik otromba tréfákat, hecceket eszeltek ki, és azzal riogatták esténként a babonás fehérnépet a faluban. Abba hagytam a petákozást is, amivel aprópénzt lehetett nyerni, habár addig nagyon menő voltam az ilyesmi-
ben. A kezembe került a nagy orosz írónak, Makszim Gorkijnak a *Gyermekéveim* című könyve, ami nagy hatással volt rám. Utána kivettem a könyvtárból az *Emberek között* és *Az élet iskolája* című két önéletrajzi könyvét is. Megszerettem a könyveket, és reméltem, hogy egyszer majd nekem is lesz egy kisebb könyvtára való. Addig csak a két könyvesbolt kirakatában levőket nézegettem Ungváron, habár azok orosz könyvek voltak.

1953-ban politikai változások kezdődtek a Szovjetunióban. Meghalt Sztálin, „a népek bölcs vezére”, és szabadabb szelek kezdtek fújdogni. Megjelen-

hettek olyan írások is, amelyek korábban nem kerülhettek volna nyomdába. Ungváron megnyílt az idegennyelvű könyvesbolt, ahol a helyi igényeknek megfelelően magyar könyvek voltak túlsúlyban. Elő lehetett fizetni magyarországi újságokra, folyóiratokra, sőt néhányat megjelenésük után egy nappal Ungváron az újságárusoknál már meg lehetett venni, Csapon, a határállomáson pedig még hamarabb. Ezenkívül Ungváron a moziban magyar filmeket kezdtek vetíteni. Néhány nagyobb magyarlakta település általános iskolája tízosztályos, azaz középiskola lett, ami a nyolcadikkal kezdődött.

Közben 14 éves lettem, és elvégeztem az ungvári magyar iskola hetedik, utolsó osztályát. Dönteni kellett, mi következzen utána. Osztálytársaim nagyobb része nem akart vagy nem tudott továbbtanulni. A városiak ennyi idős korukban kaptak személyi igazolványt, aminek birtokában el tudtak helyezkedni valamilyen munkába. Többen kényszerültek erre, mert apjuk oдавesszett a háborúban vagy börtönbe került, ami a kényszermunkatáborra jelentette, így családjuknak nagyon jól jött, ha a gyerek is pénzt vitt a házhoz.

A hetedik osztály elvégzése után azt mondtam otthon, hogy nem akarok továbbtanulni, mert csak orosz iskolába mehettek, mivel Ungváron magyar középiskola akkor nem volt, viszont alig tudok oroszul. Erről édesanyám és a nővérem hallani sem akart, így kénytelen voltam beiratkozni az orosz iskolába. Tanulni azonban nem akartam és nem is tudtam, mert alig értettem, ami a tankönyvben volt, és amit a tanár magyarázott. A tanárain sem kedveltek, kivéve a testnevelőt, aki azt mondta, hogy menjek el egy sportegyesületbe, és járjak edzésekre, mert jó tornász lehetne belőlem.

Pedig az iskola nagyon jól el volt látva szemléltető eszközökkel, kísérletekhez szükséges felszereléssel, főleg biológiából és kémiából. Ezt a két utóbbi tantárgyat meg is szerettem ott, mert mindkettőt idősebb, jó pedagógiai érzékkel és nagy tapasztalattal rendelkező tanár, illetve tanárnő tanította. Nyolcadikban észrevettem, hogy az anatómiai szemléltető eszközökön levő címkék mindegyikén szerepel latin név és egy feketével besatírozott rész, ami mellé kézzel írták oda az orosz megfelelőt. Minden bizonnyal a felszerelés a háború előtti magyar idők öröksége volt, és a magyar feliratot tüntették el róla.

A Szovjetunióban 1952-ben nyolcadik osztálytól kezdve még tandíjat kellett fizetni, 150 rubelt egy évre, két részletben. Ezt édesanyám valahogy kigazdálkodta, de megbuktam. Az orosz nyelvtudásom egy év alatt gyarapodott, ezért otthon azt mondták, hogy maradjak ott, járjak újra a nyolcadikba, és már biztosan jobban fog menni. Ezenkívül azt reméltük, hogy aki évet ismételt, annak ugyanazért az osztályért nem kell még egyszer tandíjat fizetni. Tévedtünk, és ez nekem kapóra jött. Az első

felét a tandíjnak nem fizettem be, halasztást kértem, és azt mondtam, hogy a második félévvel együtt fogom majd befizetni. Az iskolát azonban mindenképpen ott akartam hagyni, mert rosszul éreztem magam a durva, verekedős orosz gyerekek között.

Egy napon óra közben benyitott osztályunkba az igazgatóhelyettes és az osztályfőnökünk. Felolvastak néhány nevet, közte az enyémet is, és azt mondták, hogy azonnal menjünk haza a pénzért, és anélkül ne is menjünk vissza. Nos, én ezt megfogadtam, vettem a táskámat és minden holmimat, és már tudtam, nem fogok visszajönni. Otthon azt mondtam, hogy kizártak az iskolából, mert nem fizettem be a tandíjat. Erre édesanyám nagyon megszidott, mondván, hogy ha idejében szólok, akkor össze tudott volna gyűjteni annyit, vagy ha mégsem, kölcsönkért volna.

A dorgálás néhány napig tartott, aztán elkezdtünk gondolkodni, mi legyen velem. A nővérem, aki akkor már tizedik osztályba járt, azt mondta, hogy semmi beszéd, iratkozzak be egy esti iskolába, mivel feltétlenül ki kell járnom a tíz osztályt és le kell érettségiznem még a katonaság előtt. Be is iratkoztam néhány hét múlva, de a tanévből már csak két hónap volt hátra, én pedig nem tudtam szinte semmit. A szovjet iskolarendszer olyan volt, hogy negyedik osztálytól kezdve minden tanév végén öt-hat tantárgyból osztályvizsgát kellett tenni. Akinek csak két vizsgája nem sikerült, az még tehetett pótvizsgát, de háromnál már osztályt kellett ismételnie. Akármennyire igyekeztem, algebrából, abból a tantárgyből, amelyiket a kezdetektől fogva nem érttem és nem szerettem, megbuktam, pótvizsgáznom kellett, de az sem sikerült, így megint meg kellett ismételnem a nyolcadik osztályt. Osztálytársaim sajnáltak, mert a többi tárgyból jól álltam.

Az esti iskolába hetente négyszer kellett menni, szerdán és szombaton nem. A tanítás délután hat órakor kezdődött és este tíz óra öt perckor ért véget. Vonattal jártam be és haza. Este háromnegyed tízkor indult, így jóval a tanítás vége előtt el kellett jönnöm, hogy elérjem. Erre igazgatói engedélyem volt. Egyszer azonban így is lekéstem, és valamikor éjjel után értem haza a vasútdalton bandukolva.

Az iskolánk kapcsolatban volt a vasúttal, így főleg vasúti alkalmazottak és munkások jártak oda. Többen közülük, ha éjszakai műszakban dolgoztak, nem jöttek iskolába. Ez engedélyezett volt, és velük a tanárok is elnézőbbek voltak. Viszont ha mi, 16–17 év körüli fiatalok, akik öten-hatan voltunk, hiányoztunk időnként, rajtunk számon kérték, figyelmeztettek minket, hogy kitesznek, ha nem járunk rendszeresen és nem tanulunk. Az idősebb osztálytársaink, „az öregek” is rajtunk tartották a szemüket, szóvá tették lazaságainkat.

Amikor rövid időre otthagytam a nappali iskolát, édesanyám elintézte, hogy felvegyenek a szomszédban lévő szövetkezeti

boltba, amolyan kisegítőfélelnek, inasnak. A pult mögött állni nem szerettem, és rájöttem, hogy nem lenne belőlem jó boltos. Ezt a főnököm is észrevette, majd elmondta édesanyámnak. Három hónapot töltöttem a boltban, mert azért jól jött az a kis pénz, amit ott kerestem. Nemcsak a munka nem tetszett nekem, de az sem, hogy a boltosok általában mindenütt megrövidítették a vásárlókat, rosszul mértek vagy kevesebbet adtak vissza. Még a szegényembereket is becsapták, amivel nem tudtam megbékélni, mert én is szegény voltam, és együttéreztem a hozzáam hasonlókkal.

Mikor a boltból távoztam, nyáron eljártam a kolhozba dolgozni, hogy azzal is keressek valamennyit, igaz, nagyon keveset. Próbáltam Ungváron is munkát találni, de nem jártam szerencsével, mert falusi lévén nem volt személyi igazolványom, és mindenütt még gyereknek néztek. Nem is nagyon álltak szóba velem a gyárakban, a kereskedelembe és más helyeken, legfeljebb csak ígérettek. Egyedül egy kályhás-mester vett volna fel maga mellé nem hivatalosan, de csak tíz napot bírtam ki azzal a munkával. Pedig ezalatt zsebből fizetett nekem 70 rubelt, ami jó pénznek számított, boltossegédként 90 rubel volt az egész havi fizetésem.

Visszatérve a tanulásra, a mai körülmények között, a 21. század második évtizedében szinte felfoghatatlan, hogyan kerültek ki egy akkori osztatlan falusi elemi iskolából olyanok, akik az 1950-es évek második felében eljutottak az egyetemi diplomáig. Kárpátalján akkor csak két felsőoktatási intézmény volt, az Ungvári Egyetem és a Munkácsi Tanítóképző Főiskola. Ezeket többszörös volt a túljelentkezés, különösen az egyetem orvosi karára. Hallottam olyanról, aki kilencedik próbálkozásra került be 28 évesen. A Szovjetunióban azt a tanulót, aki a tizedik, végzős osztályt tiszta ötössel fejezte be és kiválóan érettségizett, ezenkívül mindenben példamutató volt, aranyéremmel jutalmazták. Akinek legfeljebb egy vagy két négyese volt, az ezüstérmét kapott. Az aranyérmeseket felvételi vizsga nélkül vették fel minden felsőoktatási tanintézetbe.

Emlékszem, hogy falunk iskolájában nemcsak azt tanultuk, ami tankönyveinkben volt, de néhány nevelő célzatú mesét is olvasott nekünk a tanítónk. Ezenkívül a jobb tanulóknak tudniuk kellett néhány közmondást is. Ilyen volt például: „Tanulj, hogy boldogulj!”, „Okos embernek mindenütt van kelete”, „Tanulni sohasem késő, de legjobb iskoláskorban”, „Hallgass az okosabbra, mert a tudás hatalom”, „A jó pap holtig tanul”. De idézzünk Lenintől is, hiszen akkoriban mindig tőle szoktak volt: „Tanulni! Tanulni! Tanulni!”.

Strommer Benjamin

A képen: Nagyapám (balra) 14 éves korában unokatestvérével. A háttérben egy vándormozi látható.

Mint ismeretes, a *Kárpátaljai Hírmondó* közéleti folyóirat, de időnként irodalmi csemegékkel is szolgál. Szerkesztőbizottságunk úgy vélte, itt van az ideje, hogy megkínáljuk olvasóinkat egy kis „hazaival”.

„Olvassa, amit írtam, az olvasás örömeért! Bármilyen egyebet talál benne, arról árulkodik, amit magával hozott az olvasáshoz.” Ernest Hemingway örök érvényű megállapítását joggal emlegethetjük az alábbi irodalmi összeállítás kapcsán. Meggyőződésünk, hogy a szülőföldünkről elszármazottak és az otthon maradt nemzetársaink az olvasás öröme túl „bármilyen egyebet” is találnak az írásokban, hiszen a versek és a prózák csakis kárpátaljai élményekből születhettek. Horváth Sándor mélyen elgondolkodtató kisprózái mellett (*Jelentés a mélyből* című kötete a múlt évben látott napvilágot az Intermix Kiadó gondozásában) a fiatalabb korosztály életérzéseit is megosztjuk az irodalombarátokkal.

Horváth Sándor

Hétköznapi politika

Aligha tagadható: Kárpátalján politizálni ma könnyebb, mint kényeret keresni. Ezzel egyidejűleg devalválódott is a politizálás. Csoportérdekkeik kicsinyes védelmének, álcstatározásoknak az eszköze lett. Amióta önjelölt államfők is futkosnak közöttünk, féltem jövőnket. Amióta megsokasodott a bölcs útmutató, féltem jövőnket. Tőlük féltem.

Bizony van ok a félelemre, mert kezdődik újra – vagy inkább folytatódik (?) – a fenyegetőzés, az uszítás. Még csak öltögeti nyelvét a kígyó. Keres, óvatosan csusszanva, de ne legyenek illúzióink: ha támad, mar is. Sok kígyót termelt a mocsárlét, pocsolyavilág. A prédának való meg kevés. Ami van, az is csenevész. Lapul. Bújik. Idomul, igyekszik legalább siklónak látszani. Hiába, a félelem csak egy irányba mozgatja a fejlődést. Visszafelé. A mocsárban nem él meg a pisztráng, csak mindenféle csúszómászó.

Különben – ki tud utat mutatni a hínárban, ki láthat tisztán a posványban, ki rejtheti magába a tiszta forrás és a kéklő tenger hitét az iszapos lápvilágban?

Ahogy a sima víztükör is csak álca, ugyanúgy a politika bölcsessége is csak látszat, mert nem vonható le igazság hazug tartalomról. A pocsolyának minden cseppje pocsolya.

Marcsák Gergely

A vonatokról

A felsővezetékben Isten lakik
– mesélte főpályamester dédnagyapám.
És mikor elérte a halál
szeretett ungvári pályaudvarán,
ő maga is elnyújtózott
az örök vágányok felett.
Galíciában sebzett lelke
a váltóárammal kiegyezett.

Egyes járatokról nem szól a menetrend.
Éjszaka jönnek a Beszkidek felől,
ahol monarchiás, szűk alagutakra
a Keleti-Kárpátok fenyevese dől.
Itt várják őket, kik már élni nem szeretnek,
és útra kelnek, mint az őseik.
A Latorca-hídon elvesznek a ködben,
s Csapra már csak a mozdony érkezik.

Egy apa a műszakra indulva
a sötét hajnalban rossz vonatra szállt.
Míg álmodó lányaira gondolt,
utastársává fogadta a halált.

Lőrincz P. Gabriella

Rész

Istent haragítja a világ...

Ülök száz éve a hegytetőn,
Nézek, és nem tudom, mi történt.
Mert ki mit nevez egésznek,
Hol részek vannak és egészek.
S én mit minek nevezhetek,
Mit hívhatok otthonnak, mit hazának?
Mikortól és hol kezdődik,
S a vége merre van?
A bölcsességed tintával és határral
Átszabták, Uram.

Fák vagyunk. Bölcsők, asztaok, koporsók.
Férfikézben tör, asszonykézben kanál,
Elsők és utolsók.
Élők vagyunk, alkotók, nagyok.
Holtak vagyunk, magam is holt vagyok.
Vagy vetett mag, ami a földben pihen,
Egészek és törtek, s én itt ülök, a hegyen.
Magunkat látom, fát, virágot, méhet és őzeket,
Temető, temetés, a sír körül emberek.
Szorgos hangyák művelik a sovány földeket.
Néhányan sírnak, mások nevetnek,
Túl nagy volt, erős, rossz helyen állt vagy ült,
Vége kellett legyen.
De mivégre él tovább,
Miféle Isten őrzi, védi?
A tátott szájú nagyvilág nem érti.
Himnusz a ima és nem induló, dolgos népség.
Hiába tépték, lötték, konokul műveli
Kifosztott földjét.

Nincsen írja a százéves sebnek.
Az Isten őrzi, Ő maradt meg mentsnek.

Kopriva Nikolett

Ami marad

Azt mondtad, szét fogsz esni,
akkor kezdtem el kis dobozokat
faragni fából,
hogy legyen hova tennem
a darabjaid.

Talán nem tudtad,
hogy a darabok sem maradnak meg,
mindennap eltűnik egy,
a tőled kapott levelek
kopnak a fiókban,
a fényképeken pedig
már csak a ruháidat látom.

Naponta elégetek egy dobozt --
csupán bizonyosságai a nem-létnek,
és átültetem harangvirág-kertedet a házba,
legyen, mi megtartsa a falakat,
ha az is múlni kezd.

Baráté Ágnes: Mámor után

Kertész Dávid

Hívása fontos számunkra

- Üdvözlöm, Azirafael vagyok, miben segíthetek?
- Hogy ki?
- Azirafael, Kovács Azirafael, mennyei ügyfélszolgálat, miben lehetek a segítségére?
- Elnézést, mi ez?
- Imája az égre emelkedett, és hozzánk kapcsol. Sajnos vonalaink túlterheltsége miatt a vezetőség jelenleg nem kapcsolható, így konszernünk az állandó ügyfélszolgálat létrehozása mellett döntött.
- Maga Isten?
- Nem, én Azirafael vagyok, a harmadik szféra szeráfja. Miben segíthetek?
- Hát...
- Segíték, a hozzánk befutott kérés szerint Ön azt igényli, hogy menjen át a polgárjog vizsgán. Idézem: „Ó, Uram, csak azon a rohadt polgárjogon menjek át”. Helytálló ez így?
- Igen, de... Szóval megoldható.
- Sikerülni fog.
- Szóval átmegegyek?
- Azt nem garantálhatom, jelenlegi üzletpolitikánk szerint biztatásunk részesítjük a hozzánk folyamodókat, nem teljesítünk kívánságokat.
- De azt mondta, sikerül.
- Bízom benne.
- Már ne haragudjon, de ez elég kevés.
- Adatbázisunk szerint a félév tizenkét előadásából egyen vett részt, nem a legjobb átlag, de innen szép nyerni, nem igaz?
- Nem azért, de ez nem túl biztató.
- Csak higgyen magában, és tanuljon, végül is segíts magadon...
- Na, jó, nem erre gondoltam, amikor imádkoztam.
- Mármint, hogy hozzánk kapcsol?
- Arra sem... de nincs véletlenül egy másik elérhetőség?
- Esetleg egy felettese, aki illetékesebb a témában.
- Sajnálom, de nem kapcsolhatok feljebbvalót.
- Nekem egy jogász is megtenné, aki besúgná a válaszokat.
- Sajnálom, de nálunk nincsenek jogászok.
- Miért nem lep ez meg? De csak tud csinálni valamit. Mondjuk, juttasson ide egy kisebb csodát.
- Pillanat, nézem... Nem, sajnos kelet-európai készletünkben kifogytunk a csodákból.
- Akkor némi tudás? Tapasztalat? Mennyei intuíció, bármi megteszi.
- Van nálunk egy szakkönyv római jogból...
- Na, szóval... Mit keres magánál odafönt egy szakkönyv római jogból?
- Isten útjai kifürkészhetetlenek.
- Na, jó, adja meg, kérem, a buddhisták számát.

Shrek Tímea

Olja néni

Hatalmas vihar mosta el a város főterét. Néhány perc alatt annyi csapadék hullott a földre, hogy a csatornák nem bírták elvezetni a vizet. Az áradat elől a színház lépcsőjének tetejére menekültem. Telt az idő, de az eső nem csillapodott. Egyre többen álltunk az eresz alatt. A betonépület oldalánál egy idős hölgy ballagott nehéz léptekkel. Kezeiben szatyrok, ruhája csuromvíz volt. Fejét lehajtotta, észrevettem, hogy a bal lábára sántít. Kinyitottam az esernyőmet, tettem néhány lépést felé, és megszólítottam.

Tessék bejönni az eresz alá.

Takarodj innen, bűdös kurva! – ordított rám mély, rekedt hangjával – Nem kell a segítséged!

Rémülten léptem hátra, majd felrémlett bennem egy gyermekori emlékfoslány egy cigányasszonyról, vagyis inkább csak a hangjáról. Mély, rekedt és rémisztő. Mindig két hatalmas táskával járta az utcákat. Anyám azt mondta, abba gyűjti be a rossz gyerekeket.

Visszamentem a lépcsőre, láttam, ahogyan az asszony a táskáival már messze jár, és a bal lábára sántít a bokáig érő vízben.

Miután befordultam a sarkon, egy lakatlan ház előtt álltam meg. A kapu aljában magasra nőtt a fű, egészen eltorlaszolta a bejáratot. Az épület ablakait a suhancok betörték. Megálltam és rágyújtottam. Itt nem lát meg a főnökség, gondoltam, és néztem tovább a törmelékeket. Az egyik ablakban az üvegszilánkok alatt egy fekete-fehér fénykép volt. Óvatosan megemelttem a darabkákat, és kivettem alóluk.

Egy nagyon szimpatikus, húszas éveinek elején járó hölgy mosolygott rajta. Mellkép, talán tablóképek szánták. Formaruha és pioníryakkendő volt a lányon.

Eldobtam a csikket, kinyitottam a táskámat, kivettem belőle a noteszemet, és beleraktam a képet. Magammal vittem a munkába.

Este a lépcsőház bejáratánál kiszakadt a bevásárlótáskám alja. Nem elég, hogy bőrig áztam, minden szétszóródott a földön. Térdre ereszkedtem, és elkezdtem összepakolni. Valaki elem rugott egy tekerics vécépapírt.

Ez is itt van – szólt mély, rekedt hangon.

Felálltam. Rápillantottam a nőre, akinek délelőtt segíteni akartam, viszont a látvány megrázó volt. Arca csupa kék folt, és be volt dagadva, homloka és álla lehorzsolva, véres.

Magával mi történt?

Olja néni kicsit berúgott – szájából alkoholszag csapott meg –, nem kell foglalkozni velem.

Valaki megverte?

Dehogy, csak végigtaknyoltam az aszfalton. Szedd már fel a szemeted! Egész nap engem fogsz bámulni? – ripakodott rám.

Ahogy ezt kimondta, már be is esett a kiskertbe. Hullarészeg volt, nem hagyhattam ott. Főlé hajoltam, és megpróbáltam kihúzni a rózsabokor alól. Közben fennakadt a válltáskám, minden kiborult belőle. A nőt a fal mellé húztam. Ott ült és nézett maga elé. Hirtelen előrehajolt, és felvette a fényképet.

Ismeri? – kérdeztem, de nem válaszolt. – Tetszik ismerni ezt a lányt?

Sírni kezdett.

Ez Olja néni. Akkor, amikor még nem volt bolond. De nem kell törődni velem. Hagyj itt, majd felkelek és eltűnök. Én... a bolond Olja néni.

Két kézzel szorította a képet, hangosan zokogott. Egy darabig álltam, aztán felmentem a lépcsőkön.

Antal Péter ösztöndíjasok

A Kárpátaljai Szövetség Antal Péter Ösztöndíj néven tehetséggondozó ösztöndíjprogramot hirdetett a kárpátaljai származású fiatal művészjelöltek, szépírók és teológusok számára, akik a világ bármely országában iskolai rendszerű, nappali tagozatos első szakképesítés megszerzésére irányuló képzésben, művészeti szakirányon kezdték meg vagy folytatják tanulmányaikat. Jelen interjúsorozatban a nyertes ösztöndíjasokat mutatjuk be.

„A legnagyobb kihívást számomra a saját félelmem legyőzése jelenti”

Trill Helga, a Moszkvai Művész Színház Iskola Stúdiójának (MXAT) diákja

– *Mesélj, kérlek, a gyerekkorodról!*
– Kárpátalján születtem, a szüleimmel Beregszászban laktunk, viszont a munkájuk miatt nagyon sokat voltunk a nagyszülőknél Sárosorosziban és Tiszaújlakon, ezért elmondhatom magamról, hogy nem csupán egy, hanem rögtön három helyen nőttem fel. Majd hét éves koromtól a sor Debrecennel is bővült, ahová a szüleim munkája miatt telepedtünk át. A költözésünk után is és mind a mai napig Kárpátalját tekintem otthonomnak, és oda megyek HAZA. Kárpátalján a legcsodálatosabb dolog, hogy mindenki ismeri egymást, és így megmarad a terület családi jellege, amit nagyon hiányolok a világból, ezért a szívem mindig hazahúz.

– *Miért esett a választásod a színművészi pályára?*

– Gyermekkorom óta a színház bűvölkörében élek. A legtöbb időt a színházban töltöttem a színpalán mögött, folyamatosan néztem a próbákat és az előadásokat. Sosem voltam gyermekszínész, volt bennem egy félsz, meg hát a szüleim se szerették volna. Aztán 16 éves koromban láttam egy olyan színházi előadást, ami teljesen meg-

változtatta a gondolkodásomat a színházról, és úgy döntöttem, csak ezzel és semmi mással nem szeretnék foglalkozni, attól a pillanattól elkezdtem lelkiileg készülni erre a pályára.

– *Miért éppen Moszkva? Hogyan esett a választásod erre az intézményre?*

– Jelenleg a Moszkvai Művész Színház Iskola Stúdiójában (MXAT) tanulok. A produkciót, amely megbabonázott, ennek az egyetemnek a hallgatói készítették és hozták el Budapestre a Madách Nemzetközi Színházi Találkozóra. Az előadás után rögtön utánanéztam az egyetemnek, elővettem az orosz tankönyveket és elkezdtem tanulni az orosz, hogyha esetleg felvennének, már biztos tudással érkezzek oda. Hozzá tartozik az is, hogy anyai nagymamám orosz származású, és gyermekkorom óta hallgattam ezt a nyelvet, többek között ez is kíváncsivá tett.

– *Honnan szerezted tudományt az Antal Péter Ösztöndíjról?*

– Sokáig kerestem pályázatot, de mivel nem magyarországi egyetemre jelentkeztem, így senki sem akart engem támogatni. Kárpátalján egy kedves ismerősünk ajánlotta ekkor ezt az ösztöndíjprogramot.

– *Mi a legfőbb célkitűzésed az ösztöndíjas időszakod alatt, és eddig mit sikerült megvalósítanod belőle?*

– A legfőbb célkitűzés – bármilyen bután hangzik –, hogy sikeresen el tudjam végezni az egyetemet. A hátam mögött van egy sikeres évekkel teli első év. Büszke vagyok arra, hogy belevágtam ebbe a kalandba, és hogy nem adtam fel, pedig sokszor azt éreztem, hogy nem bírom tovább. A legnagyobb kihívást számomra a saját félelmem legyőzése jelenti.

– *Mi volt a legkedvesebb élményed, amit az ösztöndíjnak köszönhetsz?*

– A legjobb dolog, amit az ösztöndíjnak köszönhetek, és amit én nagyon fontosnak tartok az életben, hogy biztonságban éreztem magam a világ egyik legnagyobb városában. Mindemellett eljuthattam csodálatos múzeumokba, színházakba, koncertekre.

– *Lettek új céljaid?*

– Mindig vannak új céljaim, anélkül unalmas és örjítő lenne élni. A célom, hogy az egyetem elvégzése után itthon, Magyarországon és otthon, Kárpátalján kamatoztatom a tudásomat. Szeretnék gyerekekkel is foglalkozni, tanfolyamokat, táborokat tartani, hogy a színház és a színháztársaság számukra is örök élményű legyen.

„Nem nevezném a lelkészséget pályának, inkább a hivatás szót használnám”

Tóth Ádám teológus

– *Kérlek, mutatkozz be röviden az olvasóknak!*

– Kárpátalján, egy kisebb magyarlakta faluban, Szernyén születtem. Ott is nőttem fel, ott végeztem el az általános iskolát, és oda járok haza. A gyerekkorom nem volt zökkenőmentes, ugyanis 7 éves voltam, amikor egy munkahelyi baleset következtében elveszítettem édesapámat. Viszont szerencsésnek mondhatom magam még így is, mivel édesanyám és apai nagymamám mindent megtettek annak érdekében, hogy ez ne árnyékolja be a gyerekkoromat. Ennél fogva soha nem szenvedtem hiányt semmiben.

– *Hogyan kerültél a teológiára?*

– Az igazat megvallva, a gimnazista éveim kezdetén az ismerősök sokszor mondták, hogy belőlem lelkész lesz, mivel édesanyám hitoktató, de én erősen hátrítottam ezt a felvetést. Aztán, ahogy egyre komolyodtam, Isten elkezdett formálni, gimnáziumi tanárain által, de legfőképpen az Ő igéjével terelte életemet a helyes útra. Ekkor erősödött meg bennem, hogy lelkészként akarom szolgálni Őt. A lelkészséget nem nevezném pályának, inkább hivatás szót használnám, mivel tapasztalataim szerint ezt elhivatás nélkül nem lehet csinálni. Kellett egy kis idő, mire tényleg tudatosult bennem, hogy Isten ilyen módon akar a szolgálatába állítani, de napról napra kaptam Tőle a megerősítéseket, és kapom most is, hogy tényleg a helyemen vagyok, itt akar engem látni.

– *Mi jelenti számodra a pályádon a legnagyobb kihívást?*

– A legnagyobb kihívást számomra az jelenti, hogy az emberek mindig a lelkésztől várják az útmutatást, a taná-

„... **mindig van hová fejlődni**”

Kondracsin Tímea
képzőművész növendék

– *Milyen emlékeket őrzöl a gyerekkorodról?*

– Munkácson születtem, ugyanebben a városban nőttem fel és jártam iskolába. 2019-ben érettségiztem a II. Rákóczi Ferenc középiskolában. Egészen kiskoromtól kezdve érdekelt a művészet, ezért iskolai tanulmányaim mellett tízéves koromtól a Munkácsy Mihály nevét viselő rajziskolába jártam. A gyerekkoromról szép emlékeket őrzök. A szüleimtől mindent megkaptam, amire szükségem volt, mind anyagi, mind szellemi értékeket. Hálás vagyok ezért, mert úgy gondolom, nagyrészt az ő törekvésük által váltam azzá, aki most vagyok, hiszen önállóságra neveltek, közben megadták a kellő szabadságot is. Az iskolában és a rajziskolában is jó volt a közösség, sok baráttra tettem szert, sok értékes kapcsolatom lett, amiket most is fenntartok.

– *Hogyan kerültél a művészi pályára?*

– Mint már említettem, a képzőművészet kiskorom óta érdekelt, persze akkoriban kissé naivabb felfogásban. A művészkedésre egészen a rajziskolában töltött végzős évemig hobbiként tekintettem, nem is terveztem, hogy továbbtanulok e téren. A későbbi mesterképzős tanárom az alkotásaim alapján tehetségesnek tartott, ő biztatott, hogy képezzem tovább magam. Véglegesen talán ekkor fogalmazódott meg bennem, hogy igenis ezzel kell foglalkoznom, mert feltűnt, hogy sokkal gyorsabban tanulok és fejlődök, mint a csoporttársaim. Ekkor már tudtam, hogy ezt a pályát szeretném választani, de még nem döntöttem el, pontosan milyen tanintézményt válasszak a tanulmányaim folytatásához. Az első évfolyamot a Nyíregyházi Egyetem képzőművészeti szakán végeztem el. Folyamatban van az

átjelentkezésem a Magyar Képzőművészeti Egyetem képzőművészeti szakára.

– *Mi jelent számodra a legnagyobb kihívást?*

– Szerintem alapvetően nehéz egy olyan világban alkotni, ahol egyrészt túlnépesedés van, ezáltal jó képességű emberekből is sokkal több van, mint például a reneszánsz

idején, amikor egy igazán tehetséges ember azonnal kitűnt a sorból. Másrészt az átlagember nem mindig érti, és nem is foglalkozik a művészettel, nehéz benne igazán nagy benyomást kelteni. A történelem során a képzőművészetben már nagyon sok témát feldolgoztak, nehéz valami igazán újat és egyedit alkotni. Napjainkban kihívást jelent „befutni” ezen a pályán, mivel ahhoz, hogy az embert észrevegyék, vagy zseninek kell lenni, vagy internetes

platformokon kell megmutatni az alkotásainkat a nagyvilágnak. Ez talán nem is rossz módszer, rengeteg lehetőség rejlik benne, így biztosan lehet találni olyan közösséget, amely tényleg értékeli a szorgalmadat.

– *Hol hallottál az Antal Péter Ösztöndíjról, miért pályáztad meg?*

– Egy kedves és egyben tehetséges festő ismerősöm ajánlotta figyelmembe, amiért igazán hálás vagyok. Hogy miért pályáztam meg? Úgy gondoltam, hogy ez egy nagyon jó lehetőség a fejlődésemre, ezért semmiképp sem szerettem volna kihagyni. Szükségem volt anyagi támogatásra is, hogy új rajz- és festőkellékeket vásárolhassak magamnak, valamint egy digitálizáló táblát, mivel régóta érdekelt a digitális művészet világa. Mára ez az ösztöndíjnak köszönhetően megvalósult.

– *Mi volt a legfőbb célkitűzésed az ösztöndíjas időszakod alatt, és eddig mit sikerült megvalósítanod belőle?*

– Leginkább a személyes fejlődésem, nem feltétlenül kizárólag a képzőművészeti szférában. Ezt, meglátásom szerint, sikerült megvalósítanom, bár mindig van hová fejlődni. Visszatekintve az egy évvel ezelőtti önmagamra, ez meg is történt, aminek nagyon örülök.

– *Lettek új céljaid? Tervezed még, hogy pályázol további ösztöndíjra?*

– Van egy folyamatos célom, mégpedig az, hogy ne egy helyben toporogjak, hanem folyamatosan fejlődjek az élet minden területén. Ha újra adódik ilyen lehetőség, mindenképp megpróbálok pályázni.

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége és tagsága hálával gondol az adományozóra. Szerkesztőségünk Antal Péter mellékelte versével tiszteleg a donátor emléke előtt.

Énekes gyermekek

Apró ajkak ha zengenek,
Ők egy csodás hűrt pengetnek,
Oly szépen cseng üzenete,
Mint szent angyal ígérete.

Mikor szívből ének fakad,
Úgy boldogít az sokakat,
Mint az arany csengő hangja,
Még élni is tovább hagyta.

Ha azt megragadja lelked,
Újrafénylik életkedved.
Amint száll az ének szikra
Feltűnik, mint Isten titka.

Gyermekhang zeng szeretetről,
Vágyról, rejtett, új tettekről.
Így felnőttek életében
Öröm újul meg rendjében.

Ha ajkain gyermekeknek
Énekek nem zenghetnének,
Magyar szív és magyar lélek
Meg is halna, elhagygyétek.

csot. A vasárnapi istentiszteleten is valami újat szeretnének hallani, amire még senki nem hívta fel a figyelmüket. De hiszem, tudom és tapasztaltam, hogy a Szentlélek Isten rajtam keresztül mindig tud üzenni egy olyan csodás dolgot, amire magamtól talán soha nem jöttem volna rá.

– *Mi a legfőbb célkitűzésed az ösztöndíjas időszakod alatt, és eddig mit sikerült megvalósítanod belőle?*

– A pályázati lehetőségre a Kárpátaljai Református Egyházkerület hívta fel a figyelmünket, és mivel otthonról nehezen tudnak támogatni, megpályáztam az ösztöndíjat. Sajnos ez az időszak nem egészen úgy sikerült, ahogy terveztem, mert a járvány közbeszólt. De az ösztöndíjnak köszönhetően lehetőséget tudtam teremteni arra, hogy a karantén időszak alatt sem maradtam le a tanulásban, és a barátaimmal is kapcsolatot tudtam tartani. Igyekeztem minél több időt a családommal tölteni, amire egyébként nem lett volna lehetőségem. További céljaim közé tartozik, hogy kibővítssem a hivatásomhoz szükséges könyvtáramat, illetve, hogy bejárjam azokat a magyarok területét, amelyeket a trianoni békeszerződés következtében elcsatoltak az anyaországtól. Szeretném megismerni az ottani emberek mindennapjait, hogyan élnek meg magyarságukat. Ha lesz lehetőség további pályázatot benyújtani, akkor a terveim között szerepel, hogy újra pályázzok.

Az interjúkat Fazekas Andrea készítette

A további ösztöndíjasokról a Kárpátaljai Szövetség honlapján (<https://karpataljaiszovetseg.com/>), illetve Facebook-oldalán olvashatnak.

Bemutatjuk Hnatik-Riskó Márta magyartanárt

Tanítani csak szívből lehet

Milyen a jó pedagógus? – szokták kérdezni. Legyen tájékozott, nagy tudású, legyen jó kapcsolata a diákjaival, maximálisan tudja átadni az ismeretanyagot. Ilyen és ehhez hasonló válaszok születnek a kérdésre. Az oktatás színvonala talán legnagyobb mértékben a pedagógustól függ. Ő az, aki közvetlen kapcsolatban áll a diákokkal, közvetíti legfőbb értékeinket.

Kárpátalján magyarnak lenni nem egyszerű. Kultúránkat megőrizni, átadni pedig csak egy igazán elhivatott pedagógus képes. Hnatik-Riskó Márta, a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium tanáraként sokat tett az egyéniségüket kereső tanulókért. Ismerjük meg őt.

– Kérem, meséljen magáról!

– Tréfás kedvemben azt szoktam mondani, én olyan beregszászi vagyok, aki félig ugocsai, félig máramarosi. Apukám ugyanis Mátyfalváról származik, anyukám Aknaszlatináról, de Beregszászban találtam munkát, én már itt születtem. A ma már Horváth Anna nevét viselő 6-os számú iskola töszomszédságában laktunk (és lakom maig), természetes volt, hogy ott kezdtem tanulni, aztán a Kossuth Lajos Középiskolában érettségiztem. Az ungvári egyetemen szereztem magyar szakos diplomát 1987-ben. Friss diplomásként 7 hónapig a Badalói Általános Iskolában voltam napközis – maig hálás vagyok az ottani kollégáknak, mert sokat tanultam tőlük –, aztán a beregardói iskolába kerültem magyartanárnak. 1995 óta pedig a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumban tanítok. Megalakulásától tagja vagyok a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetségnek és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetségnek.

– Miért választotta hivatásának a tanítást?

– Mivel van egy kishúgom, és nálam kisebb gyerekek éltek a legközelebbi szomszédságban, előbb óvó néni szerettem volna lenni, de már nyolcadikos koromban egyre inkább foglalkoztatott a gondolat, hogy inkább leszek tanító néni. Huszti Jolika néni volt az első tanítóm – igazi varázsló volt, ha nem ő tanít engem az alsó osztályokban, ma nem az lennék, aki vagyok, és minél több év(tized)e vagyok pedagógus, ezt annál erősebben tudom. Ezt követően

csupa olyan tanárom volt a 6-os iskolában, hogy maig emlékszem az óráikra. Előbb Gál Anikó lett az osztályfőnököm, aztán Bacskó Mária – mindketten magyartanárok és született pedagógusok. Tátott szájjal hallgattam őket mindig az órákon, de még többet adtak nekünk a beszélgetésekben, az osztályfőnöki órákon, vagy amikor műsorokra, vetélkedőkre készültünk. Nekik köszönhetem, hogy amikor pályát kellett választanom, akkor már pontosan tudtam,

dóbbak, a lázongó kiskamaszokat is, mert szeretem a kihívásokat, a nagyobbakkal meg már lehet filozofálni is, és szinte félszavakból is megértetek sok mindent. Csak azokkal nehezebb kicsit, akik nem meggyőződésből tanulnak, hanem kényszerből, ott én is kénytelen vagyok „válogatott módszerekhez” folyamodni...

– Ki tudna emelni egy fontos, meghatározó pillanatot a munkájából?

– Hát, ha regényfolyamot írnánk, sorolhatnám... 33 év alatt annyi fontos pillanatot megéltem, hogy hirtelen nem tudnék egyet kiemelni. Az mondjuk vízváltató volt, amikor néhány évig a fiamat is tanítottam, össze kellett kapni magamat, hogy anya is maradjak, de tanárként se szerepeljek le előtte, meg persze a többi gyerek előtt sem. Merem állítani, hogy azóta minden szavamra, mozdulatomra igyekszem tudatosabban odafigyelni. Emellett nagyon fontos és örömteli számomra, amikor „követőim” akadnak a pályán, van már néhány magyartanár az egykori tanítványaim között, most is tanulnak a főiskola magyar szakán ketten.

– Ön nem csupán tanár, hanem mindenki Márti nénije. Kérdésekkel kereshetik meg a gyerekek is, de a diploma előtt álló főiskolások is. Mindenkinek segít. Hogyan éli ezt meg?

– Ó, arra nagyon büszke vagyok, amikor valamelyik tanítványom beavat a titkaiba vagy segítséget, tanácsot kér, mert azt gondolom, akkor megbízik bennem. Ha egy volt tanítvány keres meg, az még inkább jólesik, mert el is felejthetett volna, de ha hozzám fordul, nyilván hagytam benne valami maradandó emléket, és ráadásul feltételezi, hogy képes vagyok segíteni. Szoktam is kérni a Jőistent, hogy ne okozzak csalódást a gyerekeimnek!

– Mit üzenne az olvasóknak?

– Az olvasók nagyon sokfélék, mit is mondhatnék, ami mindenkinek szól? Talán annyit, hogy mind tanítók vagyunk valahol, mert ahogy élünk, azt látja, a következményeit megtapasztalja a környezetünk, és akarva-akaratlanul tanul belőle. Akárhogy is, példaként szolgálunk az életünkkel, és nem mindegy, hogy az követendő vagy elrettentő példa. Különösen fontos ez egy olyan közösségben, mint a maroknyi kárpátaljai magyarság.

Kurmay Anita

hogy magyartanár leszek, úgy, mint ők. Jó magyarokat és jó embereket akarok nevelni a gyerekekből. Mert azokra nagy szüksége van a világnak...

– Könnyű vagy nehéz feladat pedagógusnak lenni?

– Nézőpont kérdése! Nekem minden más munka nehezebb volna, képtelen volnék bármi mást csinálni. Persze, amikor halmokban állnak a javítanivaló füzetek, dolgozatok, vagy amikor úgy érzem, leperregnek a szavaim egyik-másik gyerekről, akkor össze kell szoritani a fogam, de sose gondoltam arra, hogy jobb lenne valami mással foglalkozni.

– Mire kell jobban odafigyelni, nagyobb hangsúlyt helyezni a tanítás során?

– Csak arra, hogy ne felejtsem el: gyerekeket tanítok. Akik NEM olyanok, mint a felnőttek, de hogy milyenek lesznek, abban nekem felelősségem van.

– Kicsiket és nagyokat is tanít egyaránt. Melyik korosztállyal könnyebb dolgozni?

– A gimnáziumban 10 évesek a legkisebbek, akikkel találkozom, és onnantól kezdve végigkísérhetem őket többnyire az érettségiig. Én minden korosztályt nagyon szeretek, a kicsiket azért, mert szöfoga-

Kopjafát állított a Kárpátaljai Hazajáró Egylet

A magyar államalapítás és Ukrajna függetlenné válásának évfordulója között, augusztus 22-én a Kárpátaljai Hazajáró Egylet tagjai gyönyörű kopjafával a vállukon sétáltak fel a Petrosz 2020 méteres csúcsára – számolt be közösségi oldalán Bíró András, a Kárpátaljai Hazajáró Honismereti és Turista Egylet vezetője. Az idén ez volt az egyesület tizenegyedik túrája.

A honismereti vezető leírta, pár hete a Borzsa-havason túráztak, amikor a tiszaujlaki Tóth Gyula fafaragó mester felajánlotta, hogy ajándékozz az egyesületnek egy kopjafát. Azt az egyesület tagjaira bízta, hogy hol állítják fel az emlékjelet. Varjú Zoltán, az egyesület aktív idegenvezetőjének ötlete nyomán a 2020 méter magas Kőhavasra (Petrosz-csúcs) esett a választás.

A túrához 19-en csatlakoztak. A résztvevők a már korábban jól bevált módszerrel, GAZ 66-os bérelt teherautóval tették meg a táv első szakaszát. Így nagyjából 1500 méterről indult a gyalogtúra a Mencsely-gyephavasról. A Kőhavas csúcsáig káprázatos tájakon 8,5 kilométeres távot kellett leküzdeniük. Útközben igazán érdekes sziklát fedeztek fel, amelyre az alábbi szöveg volt felvéve: „A havas a mezőgazdaság költészet. Ez az út épült Darányi Ignác földművelésügyi miniszter rendeletére 1909 évben.”

A fafaragómester arra is gondolt, hogy a kopjafát gyalogosan kell felvinni a csúcsra. Tóth Gyula összeilleszthető két részből készítette el a 15×5 cm vastagságú, díszes emlékjelet.

Bíró András beszámolója szerint egyesek hosszabb, mások rövidebb távon, de mindenki kivette részét a kopjafa cipelé-

séből. A faragvány felállításában is többen rész vettek. Vasrúdra illesztették, köveket hordtak össze „talapzatnak”. A csúcson rövid avatónépszerűséget tartottak, amelyet Varjú Zoltán vezényelt le. A kopjafán a következő felirat olvasható: „Múltunk tisztelete a jövőnk békéje!”

– Az elmúlt évszázad rengeteg terhet rótt a magyar nemzetre Kárpát-medence

szerte, ezen belül Kárpátalján az utóbbi évek is komoly kihívások elé állították a kisebbségben élő magyarokat. Az itthon maradásra biztató szavakat: Reményik Sándor *Eredj, ha tudsz!* című gyönyörű versének szavalása erősítette meg bennünk – írta Bíró András. – Ekkor már kinek az arcán, kinek a lelkén folytak a forró könnyek. Olyan töltést kaptunk ismét, ami megerősít: Igenis, itthon maradok!

Nehéz lélekkel, nehéz terepen indult tovább az összekovacsolódott túracsoport. A Kőhavasról a Hoverla (Hóvár) irányába kb. 1,5–2 kilométer és 500 méter szintvesztéssel értek el Ukrajna legmagasabb hegyének nyergébe, ahonnan meghódították a 2061 méter magas csúcsot. A csapat egy része – visszavárva a többieket – 1900 méteren megpihent.

– Mi várja a Hoverla csúcsán az oda látogatót? Embertömeg, szuvenirárusok garmadája, szemét, törött üvegserepek szertesztét. A csúcs egyik-másik szegletén zenét bömböltetnek. A kilátás gyönyörű, de az állandó zsongástól élvezhetetlen – fogalmazott András.

A Hoverla nyergétől 7 kilométeres ereszkedés várt még az elcsigázott túracsoportra majdnem 1000 méteres szintvesztéssel. Az esti órákban értek le a Kozmoska turistatelepre, ahol a már korábban említett GAZ 66-os teherautó várt rájuk.

„Érezzük, hogy egy új közösség épül. Leraktuk az alapokat, és tovább építünk!” – zárta élménybeszámolóját a honismereti vezető.

Forrás: Kiszó

Hírünk a világban

Könyvbemutatók Svájcban

Szöllősy Tibor Kárpátaljáról elszármazott, Nyírmadán élő író, a Kárpátaljai Hírmondó állandó szerzője a közelmúltban fontos küldetésnek tett eleget. Molnár Teréz, a Zürichi Magyar Társaság elnöke, illetve Szántó András, a helyi református közösség gondnoka, az elnök

Előadás a zürichi nagykönyvtárban

Az appenzelleri néprajzi múzeumban

asszony férje meghívására augusztusban egy hetet töltött Zürichben, ahol szűkebb pátriánkat népszerűsítve három, előadással egybekötött könyvbemutatót tartott. Találkozott a Svájcban élő magyarokkal a Zürichi Városi Nagykönyvtárban, a

Kikapcsolódás az előadás után a vendéglátók körében

Grossmünster (Nagykatedrális) kápolnájában, ahol Ulrich Zwingli három évtizeden át hirdette a protestantizmus eszméjét, valamint a Zürichi Magyar Társaság klubjában.

Az előadásokat megelőzően és azok után – hála az öt testvéri szeretettel fogadó házigazdáknak – országjárásban volt része. A barangolásról számos fotó készült, amelyeket a neves író testvériesen megoszt lapunk olvasóival.

(y-t)

Táncszínházi bemutató az államalapítás ünnepén Sajánban

„Nem úgy van most, mint volt régen,/ nem az a nap süt az égen...” – választotta jellegként az ismert népdal sorait a Sodró együttes szabadtéri táncszínházi előadásához, melyet augusztus 22-én, szombaton este láthatott először a közönség. A járványhelyzet miatt szűk körben tartott bemutatóra Sajánban, a Visk Jótékonyági Alapítvány vendég-házának udvarán került sor. Az ötletgazda Váradi Enikő által összeállított műsorban a népzenei együttes mellett a Kárpátalja Néptáncgyűttes táncosai, valamint beregszászi színészek: Gál Natália, Vass Magdolna és Ferenci Attila működtek közre; a koreográfiában Orosz Péter nyújtott segédkezet. A táncosok munkáját a Kárpátalja Kulturális Örökségének és Népi Hagyományainak Megőrzéséért társadalmi szervezet támogatta. A rendezvény a Sodró Jótékonyági Alapítvány szervezésében, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház Jótékonyági Alapítványa társszervezésével valósult meg.

A megnyitón elsőként Sin Edina, a színházi alapítvány igazgatója köszöntötte az egybegyűlteket, aki hangsúlyozta, hogy kulturális-művészeti programok tekintetében a járványhelyzet miatt inséges hónapok állnak mögöttünk. Beregszászi színházi tapasztalataik alapján érzik, hogy az előadónak és a nézőknek egyaránt nagyon hiányzik a színpad, ezért döntöttek úgy, hogy a magyar államalapítás ünnepén, a nemzeti összetartozás emlékévének keretében megszervezik ezt az eseményt. Bízunk

abban, hogy a későbbiekben szélesebb körben is bemutatathatják az összeállítást.

A rendezvény védnökségét Magyarország Beregszászi Konzulátusa töltötte be. A külképviselet nevében Erdei Péter vezető konzul szólt az egybegyűltekhöz, aki a Sodró zenekar, illetve a darabban részt vevők szakmai hozzáértését méltatta. Ezt követően a szót Sari József, a

KMKSZ Felső-Tisza-vidéki Középszintű Szervezetének elnöke vette át. A szervezet támogatóként is hozzájárult az est sikeréhez. A regionális elnök elmondta, hogy eredetileg számos programot terveztek a nemzeti összetartozás évére, amelyek közül azonban a karantén miatt sok meghíúsult. Örömet fejezte ki amiatt, hogy a nehézségek ellenére egy ilyen csodálatos helyszínen és rendhagyó formában mégis ünnepelhet a magyarság.

A műsorban meglevenedtek a trianoni békediktátum alapján elcsatolt tájegységek

néptáncai, népzeneje; virtuóz előadásokat hallhattunk és láthattunk a zenészekről és táncosokról egyaránt. A beregszászi színművészek a tőlük megszokott magas színvonalon tolmácsolták a témához kapcsolódó költeményeket és prózarészeket, s hozták elének a sokak által ismert menni vagy maradni életérzést. A szülőföldhöz való ragaszkodás vagy az onnan való kiszakítotttság témája

vezérfonalként kísérte végig az összeállítást, hogy záróként elhangozhassék: „Bár Trianon szétépte a magyar földet, egyúttal megalkotott egy nagyobb teret, egy egyetemes magyar lelki nemzetet, mely, fizikai értelemben nézve az egész Kárpát-medencére és azon túl is terjed...” Így esett meg az, hogy Kosztolányi Dezső, József Attila, Csoóri Sándor, Czébel Lajos vagy Lőrincz P. Gabriella írásai nagydobronyi, palatkai dallamokkal vagy épp kalotaszegi, viski, szatmári, gömöri táncokkal kísérve íze- lítő adtak a nézőknek ebből az egyetemes, eltörölhetetlen értékeket felmutató Kárpát-medencei magyar lelki nemzetből,

ezzel feltöltődést adva és valódi ünnepet varázsolva számunkra. A műsor nemzeti imádságunk, a Himnusz közös elneklésével ért véget. Ezt követően a pohárköszöntőnél Váradi Enikő emlékeztetett: „Együtt erő vagyunk, szerteszt gyöngeség.” Jusson ez eszünkbe az előttünk álló választási megmérettetés idején is, amikor a kárpátaljai magyarságnak a választásokon bizonyítania kell összetartását és életerejét!

A családias hangulatú, nyáresti program táborúzzal zárult.

eSe

Megmaradni magyarnak Kárpátalján

Augusztus 12–16. között a Balatonygyöröki Honismereti Kör (BHK) idén is megrendezte a Nemzeti Hét című kulturális programsorozatot. A rendezvényt Bíró Róbert, Balatonygyörök polgármestere nyitotta meg. Az előadók között olyan ismert és elismert kulturális és közéleti személyiségek voltak, mint Bogár László közigazdász, Kiszely Zoltán politológus, Pesty László médiaszerelő, Földi László nemzetbiztonsági szakértő, Szakács Árpád újságíró, Takaró Mihály író, Domonkos László újságíró, Drábik János közíró, Toroczkay László polgármester, a Mi Hazánk Mozgalom elnöke stb. A tartalmas és érdekfeszítő előadásokat követően, minden este népszerű előadók – a Kormorán, Petrás

Mária és az Ismerős Arcok – szórakoztatták a népes közönséget.

A rendezvény második napján volt a határon túlra szakított nemzetestevék napja, ekkor léptek fel Erdély, a Felvidék, Délvidék és Kárpátalja képviselői. A világvárvány, a COVID-19 pandémia miatt a magyar–ukrán határ éppen le volt zárva, ezért otthonról senki nem tudott eljönni, így esett a választás rám, hogy szóljak pár szót szülőföldem nevében. Vendéglátóm, Piszter Péter, a BHK elnöke később elmondta, hogy a meghívásokkal igyekeznek olyanokat elérni, akik ma is az elszakított magyar területeken élnek és közvetlenül érzékelik ennek minden nehézségét.

Augusztus 13-án 16 órától az én előadásommal indult a nap, aminek címe *Megmaradni magyarnak Kárpátalján*. Igencsak meglepődtem, hogy a rendezvény házaszszonya, Halász Zsuzsa népszerű újságíró milyen tájékozott velem kapcsolatban. A több mint félszáz jelenlévőnek a kárpátaljai magyarságot fenyegető dolgokról beszéltem: oktatási és nyelvtörvény, kivándorlás, asszimiláció, politikai széthúzás stb. Az előadást színesítő Kätzler Hilda költő, a Magyar Nemzeti Írószövetség alapító elnökségi tagja adott ízelítőt a verseimből.

Balatonygyörök festői helyen fekvő kistelepülés a Balaton partján. A járvány, a gazdasági visszaesés stb. dacára rengeteg embert láttam. Én először jártam a településen, de a vendégszeretetet, a barátságos fogadtatást látva és tapasztalva, biztosan nem utoljára.

Lengyel János

Lesz filmes utánpótlás

A Kárpátaljai Magyar Filmgyártásért Alapítvány *Egy csepp vidámság* címmel hirdetett rövidfilmpályázatot gyermekek számára. A versenyzők feladata az volt, hogy ötperces etűdben mutassák be életük egyik vidám pillanatát.

– Második alkalommal hirdettük meg a pályázatot, s most is a magyar film napja alkalmából tettük ezt április végén. A pályaműveket július elsejéig lehetett beküldeni. Iskolások, 6–18 évesek munkáit vártuk, többnyire 10–15 évesek küldték be az alkotásaikat.

Általában a gyerekek maguk voltak a főszereplői a történetnek, de az is nagyon tetszett nekem, hogy minden kisfilmben felbukkant vagy egy testvér, vagy egy jó barát is – mondta Bunda Rita rendező. Hozzátette: örömmel töltötte el, hogy a filmeket megnézve azt tapasztalta, a gyerekek a vidámság mellett értékeket is igyekeztek bemutatni.

– Voltak, akik tavaly is készítettek kisfilmet, és jó jel, hogy az idén is belevágtak. Ez azt jelenti, hogy foglalkoztatja őket ez a téma. Én rendezői szemmel mindannyiukkal nagyon voltam elégedve, és minden jel arra mutat, lesz utánpótlás Kárpátalján.

A beküldött alkotásokat háromtagú zsűri értékelt: Kurmai-Ráti Szilvia meseíró a sztorit figyelte, Vass Tamás operatőr a kamera használatát pontozta, míg Ferenci Attila, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színművésze a színészi teljesítményt vizsgálta.

Első helyen László Dániel végzett, második Török Benedek lett, a képzeletbeli dobogó harmadik fokára három állhattak: Bunda Teodóra, Nagy Mercédesz és Tóth Lilla. Mindannyiukat díjazták, az ajándék mellett ösztönzőképpen oklevelet kaptak, s a szakemberek további támogatására is számíthatnak.

Hegedűs Csilla

Credo-koncert Kiskunfélegyházán

Kiskunfélegyházán augusztus 18–20. között emlékezetes rendezvénysorozatot tartottak, amelynek keretében többek között átadták a kunsági város központjában található, frissen felújított Béke teret.

A Szent István-napi ünnepi programot Csányi József polgármester nyitotta meg. Beszédet mondott Lezsák Sándor, a Magyar Országgyűlés alelnöke, szentmisét celebrált dr. Várszegi Asztrik OSB. püspök, volt pannonhalmi főapát. Délután a Kiskunfélegyházi Koncert Fúvószenekar adott tiszteletet.

Az eseménysorozatot 20-án a kárpátaljai Credo verséneklő együttes koncertje zárta. Ivaskovics József és csapata most is hozta a formáját. A majdnem egyórás koncertet a közönség vastappsal jutalmazta. A

repertoárban többek között Bodnár Éva és Lengyel János megzenésített versei is elhangzottak. Lengyel János két verse közül az *Istentől keletre* című a Credo kilencedik lemezének címadója volt. Megtudtuk, hogy az együttes új lemez összeállításán munkálkodik. További gyümölcsöző tevékenységükhöz sok sikert kívánunk.

Tudósítónk

49. Szabolcsi Író tábor

Idén 49. alkalommal rendezték meg a Szabolcsi Író táborát, ezúttal, a járvány miatt, nem az eredeti helyszínen, Tokajban, hanem Budapesten, a Magyar Újságírók Közösségének (MÜK) székházában. A szakmai rendezvény hossza is leszűkült, ugyanis nem egy hétig, hanem augusztus 28–30. között három napig tartott. A MÜK-nak magam is tagja vagyok, ezért én is meghívást kaptam, hogy bemutakozzam az egybegyűlteknél.

Az ünnepélyes megnyitón először Lovas Dániel, a MÜK alelnöke szólt, röviden bemutatva a szervezetet. Ezt követően Madár János, a tábor szervezője és házigazdája üdvözölte a társaságot, aki egyben a nemrég megalakult Magyar Nemzeti Írószövetség elnöke is. Rajta kívül röviden bemutatkoztak az elnökség jelenlévő tagjai: Tábori László, Demse Márton és Katzler Hilda. Varga Tibor költő, előadóművész József Attila *Óda* című versét szavalta el. Hagyomány, hogy a szervezők minden éven két személynek

adják át a Váci Mihály-díjat, idén Túri Bertalan író és Szénási Sándor költő kapta meg. Az oklevéllel pénzjutalom is jár, továbbá egy Dombrádi István képzőművész által készített plakett.

A táborban hagyomány, hogy a jelenlévők mindegyike megszólal, röviden bemutatkozik, idén sem volt ez másként. Ami a szakmai munkát illeti, számos téma, nem csupán irodalmi, került teríték-

re. Az író is csak ember, a napi történések őt is érintik, foglalkoztatják. Ezért szó esett a szívméreges zászlóról, a gender ideológia térhódításáról, a határon túli magyarság lélekszámának csökkenéséről, a világvágyról és sok már érdekes dologról is.

A teljesség igénye nélkül csak néhány ismertebb nevet említek, akik hosszabb-rövidebb előadás keretében mutatkoztak be, vagy csak felolvasták néhány írásukat: Pardi Anna, Benke László, Baka Györgyi, Turbók Attila, Szénási Sándor, Orosz Margit.

Jómagam 29-én kaptam szót, az előadásom címe *A költő és az alköltő*, amit a *Köszönjük Magyarországnak!* elnevezésű állami pályázat támogatott. A humoros írástomat Katzler Hilda olvasta fel. Igaz, hogy a korábban elhangzott komor témák keltette hangulatot oldandó, a humorra helyeztem a hangsúlyt, de az előadásom végén kitértem a kárpátaljai magyarságot, a honban művelt irodalmat, kultúrát veszélyeztető történésekre is. Mivel nemrég kiderült, hogy szeptemberben mégsem rendezik meg az Ünnepi Könyvhétet, talán hosszú ideig várhatunk az újabb alkalomra, amikor összegyűlhetünk.

Lengyel János

Beregszász, anno 1943

Hogyan élte a város a hétköznapjait?

Megszépítő múlt. Nem véletlenül használjuk ezt a jelzős szerkezetet, mivel hajlamosak vagyunk a dolgokat szebb színben feltüntetni, mint ahogy azok egykoron a valóságban megtörténtek. Ezúttal azonban nincs ilyen kísértés, mivel egy korabeli dokumentumot lapozgatok. Márpedig egy telefonkönyv mindenképpen annak tekinthető.

Az idő múlásával sajnos egyre kevesebben élnek közöttünk olyan beregszászi lokálpatrióták, akik baráti beszélgetések alkalmával számtalan személyes élménnyel tudják alátámasztani, hogy hatvan-hetven évvel ezelőtt az a hely, ahol születtek, hangulatos, rendezett kisváros volt.

Szorgalmas, igyekvő, s részben módos polgárok lakták, akik nemcsak portájuk és környékének tisztaságára és lakásuk berendezésére, valamint ételeik elkészítésére fordítottak nagy gondot. Az igényesség más módon is tetten érhető, például abban, hogy hol tanították gyermekeiket, és hogy miként szórakoztak. Nos, ez a néhány dolog egy közel húszeszes város esetében – 1943-ban ennyien lakták Beregszászt – nehezen fogható meg.

Azért mégis. Kezemben tartok egy 1943-ban megjelent vékony füzetet, címe: Beregszász megyei város útmutatója. És a tartalom: a városi hivatalok, intézmények, iskolák, vállalatok, valamint az itt élő kereskedők iparosok, orvosok, ügyvédek címjegyzéke. (Maga az összeállító jelzi, hogy sajnos a lista nem teljes.) Mellékelve a város térképe, és a település rövid története.

Ahogy mondani szokták, egy telefonkönyv nem a legszórakoztatóbb olvasmány, ám ebben az esetben a pusztas felsorolás is sokat sejtet. Itt van mindjárt például az elején: a városházán működő számos hivatal mellett ott találjuk az idegenforgalmi hivatalt is.

Azt szokták mondani, hogy a fejlett nyugati demokráciák fontos ismérve, hogy az ott működő civil szervezetek komoly nyomást tudnak gyakorolni a döntéshozókra, amellet a mindennapi élet megszervezésében is döntő szerepet játszanak. Mindezzel már tisztában voltak a régi beregszásziak: BFTC sportegylet, evangélikus és református temetkezési segélyegylet, gazdasági egyesület, gyümölcsstermesztők országos egyesülete, beregvármegyei Kaszinó, katolikus legényegylet, református ifjúsági egyesület, polgári olvasókör, mezőgazdák köre, társaskör, zsidó nőegylet... De a turista egyesületet, a vadásztársulatot és a tűzharcos szövetséget is megtaláljuk a Beregszászon akkor működő civil szervezetek között.

Egy közösség életében az a megha-

tározó – állítják sokan –, hogy milyen szolgáltatásokat igényel, milyen mesterembereket, iparosokat hajlandó megfizetni. Hogy egy húszeszer lelkes városban több mint húsz nagyobb asztalosműhely, illetve kisebb üzem működik, az rendjén van. Ami pedig a szolgáltatások minőségét illeti: ezeknek csaknem mindegyike bútortervezést is vállal, egyedi kivitelben készíti el a lakberendezési tárgyakat. Bő 20

esztendővel ezelőtt bizonyára még sokan felkapták volna a fejüket, azt olvasva, hogy a Vérke-parti városban öt bank, illetve hitelintézet működik (1943-ban ugyanis ennyi volt). Ma már az sem kelt feltűnést, hogy akkoriban tíz vállalkozónál lehetett bérautót rendelni, bérkocsit – gondolom, amelyet lovak vontattak – kereken húszat.

Hogy akkoriban a városnak szüksége volt egy bélkereskedőre, bőröndösre (kettő is volt), ciánózóra, bélyegkészítőre, hogy működött a helységben cukorkakészítő, cselédszerző, élesztő-elosztó, esernyő-javító, fegyverműves, fehérnemű-varró, fűzőkészítő, kelme-festő, gallértisztító – azon már csak mosolygunk. Meg hogy finom házi koszt volt kapható Bilitsz Bélánénál. Am a háztól házig való szállítás előnyét már akkor is élvezhették az itt élők. Kíváncsi lettem volna, hogy milyen hímet terítőket, díszpárnákat, varrottasokat, szőtteket kínált Décseyné Kamerniczky Berta vagy Hábit Józsefné kézimunkaüzlete. Akkoriban öt ilyen jellegű boltja volt Beregszásznak.

Arcápolás, esti kikészítés, ráncalanító pakolás – így ajánlja a beregszászi hölgyek figyelmébe magát, illetve az általa nyújtott szolgáltatásokat Klein Margit kozmetikus. A másik szakmabeliről, Szabó Zsófiáról a névkártyához tartozó rövid ismertetőről azt is megtudjuk, hogy Bécsben szerzett kozmetikus oklevelet, s többek között szempillafestést vállal, nem is akárhogy, hanem három havi jótállással. Az csak hab a tortán, hogy vibrátoros villanykészülékével hatékonyan veszi fel a harcot a kedves vendég ráncaival!

Igaz, hogy ez az idő tájt „csupán” két lap, a *Tiszaháti Magyar Gazda* és a *Kárpátalja* jelenik meg a városban, ám mindemellett négy nyomda kínálja szolgáltatásait.

A régiek elmondása szerint Beregszász arculatát legfőképpen az itt található hangulatos vendéglők, kiskocsmák, borozók határozták meg. A kezemben tartott útmutatóban – bár mint mondtuk, a lista nem teljes – 30 ilyen vendéglátóipari egység van feljegyezve. A többség ugyan név nélkül, hisz kézenfekvő, hogy a nevet maga a tulajdonos szolgáltatja. Például Huber Károly. A szovjet érában a mai Lónyai utca elején (akkor Vörös hadsereg utca) található büfét a köznyelv továbbra is Huber-kocsmának nevezte. Az épületet a régiek úgy hívják ma is. A borkimérések közül kiemelkedik az Oroszláncsárda és Rigófészek. Városi borozók: a Kuruc, a Kárpáti, a Csalogány és a Rákóczi vendéglő.

Huszonhat orvos, négy fogorvos, öt fogtechnikus, négy gyógyszerész, tizenhárom ügyvéd, tizenhat szabó (némelyikük, tekintettel a háborús helyzetre egyenruha varrását is vállalta), hét pék, négy kelme-festő, tizenny hentes és mészáros, huszonkét cipész (figyelem, ortopéd cipők készítése!), négy fényképész szolgált a város polgárait. Ahol akkoriban gimnázium, kereskedelmi középiskola, polgári fiú- és leányiskola, iparos- és kereskedő tanonciskola, valamint zeneiskola működött. Meg hat népiskola (jelentős részük egyházi fenntartású).

A legtöbb természetesen a fűszer- és vegyeskereskedők voltak, szám szerint negyvenhatan. A másik legnépesebb csoport a fodrászoké – huszonöt található a címjegyzékben. Kéményseprő, képkerepező, kútfúró, kötő, köszörűs, kosárfonó, ács, s természetesen nem egy kádár és kovács működött Beregszászban. S volt a városnak három téglagyára, négy malma, egy vágóhidja. De volt parkettása, autó- és vízvezeték-szerelője, zsák- és ponyvaköleszónője, négy szikvízgyára, meg szitakészítő mestere is. Hja, ami nekem per pillanatot a legnagyobb fejtörést okozza: volt zongorahangolója is Hortolányi László személyében az Attila u. 38. sz. alatt. Meg tánciskolája is.

Kezit csókolom...

Eszenyi Gábor

Egy lokálpatrióta feljegyzései

Dűlők, pincesorok, borházak

Van annak már legalább ötven éve, amikor az első Kárpátalját ábrázoló térképet a kezembe vehetem. Az ukrán nyelvű kiadványnak többek között az volt az érdekessége, hogy minden járási székhelyet – természetesen a neve feltüntetése mellett – egy, az arra a településre jellemző ikonnal jelölték meg. A mai eszemmel Beregszász vonatkozásában több variáció is eszembe jutott volna. Elsősorban természetesen a Rákóczi-főiskolának helyet adó törvényszék épületére gondolnék. Vagy a volt vármegyházára (jelenleg az egészségügyi líceum). De természetesen szóba jöhetne a magyar szecessziós építészet egyik igen szépre sikerült alkotása, az úri Kaszinó, a mai Arany Páva is. Igazából a város legrégebbi vallási jellegű épülete, a XIV. században emelt római katolikus templom képviselné a Verke-parti várost, de emellett szóba jöhetne az egykori állami királyi gimnázium háromszintes impozáns épülete is. De nem, és nem. A Beregszászt jelölő név mellett a térképen az egykori állami borospince tornyos épületének sziluettje volt látható, jelezvén, hogy jelentős bortermő vidék központjáról van szó. Ami több szempontból is igaz. Egyrészt, mert maga a város is jelentős szőlőterülettel bír – több mint tíz hektárral – a szovjetek bevonulásáig. Másrészt pedig az ikon azt is jelzi, hogy a történelmi beregszászi borvidéken a szőlőtermesztésnek és a borkészítésnek több évszázadra visszanyúló hagyománya van.

De ha a várost körbeölelő, többnyire lecsupaszított, szerderrel, csipkebogyóval benőtt domboldalakra tekintünk, akkor bizony joggal merül fel bennünk a kérdés, hogy az egész nem csupán egy gyönyörű legenda?

Nos, a városban működő Chizay és Cotnar szőlészeti-borászati nagyüzemek jóvoltából az ezredforduló után telepített ültetvények bizonyítják, hogy minőségi szőlőtermesztésre igencsak alkalmas ez a hely. Mégis, mi a konkrét bizonyíték arra, hogy a Beregszászt az északi és keleti hideg szelektől óvón körbeölelő hegláncolatlan már évszázadokkal ezelőtt szőlőt érlelt a napsugár? Nos, erre legfőképpen azok a pincék és pincesorok a bizonyítékok, ahol a szőlőhegyek termését egészen az újig megfelelő körülmények között tudták tartani eleink.

Azonban előállhat az a furcsa helyzet, hogy egy beregszászi vagy a város környékén élő egyén hamarabb kóstol bort a Sárospataktól nem messze húzódó hercegkúti vagy a maglódai pincesoron, Villányban.

Vagy éppen az Eger melletti Szépasszony völgyében ízlelgetheti a hegyek tüzes levét. A mai Beregszász mintha ezt az évszázados múltját diszkréten eltakarná. Nincs mit keresni az egykori Beregszászi Szovhozüzem hatalmas pincéiben, mint ahogy kevés látnivaló akadna, ha valaki lenne szíves kinyitni a Csipás-dombon megmaradt két-három pince egyikét-másikát.

Am a mai nyolcvan év fölöttiek még emlékeznek rá, hogy itt, egészen a nevezett domb tetejéig sziklába vájt pincék sorakoztak, ha nem is oly nagy számban, mint Magyarország egynemely híres borvidékén.

Hogy viszonylag kevés volt a beregszászi hegyeken a prés- és borház, arra konkrét magyarázattal tudunk szolgálni. Az 1920-as évektől kezdődően a cseh érában vidékünkön a bor jövedéki terméknek számított. Így szüret után, november végéig a gazdának döntenie kellett: vagy megelégszik azzal a 200 literrel, s gondosan beosztja ezt a mennyiséget egészen az újig, amelyet a törvény megenged számára, vagy busásan megfizeti az államnak az ezen felül megtartott mennyiséget. Létezett természetesen egy harmadik, nem legális

elfoglaló hatalmas pince több ezer liter bor tárolására alkalmas. Az imént szó volt az egykori vármegyházáról: ennek alagsorában szintén tágas pincerendszert alakítottak ki.

tak ki. Cikkünk elején már említettük az egykori szovhozüzem, illetve a Pacsirta termálfürdőkomplexum környékén található pincéket. Am a legjelentősebb pincesor az amfiteátrum környékén, a Szőlőhegy utcában található. A gyanútlan járókelő el sem tudja képzelni, hogy az itt emelt modern lakóházak alatt 60–80 méter hosszan húzódó pincék találhatók. Ami szomorú, hogy a 20–22 számon tartott pince közül jelenleg csupán néhány tölti be eredeti funkcióját.

A szovjet éra nem csupán a szőlőültetvényekben okozott rettenetes károkat, hanem a különböző dűlőkben meghúzódó prэшházakban is. Ezek közül mára csak néhány maradt fenn, s azok sem kerültek el az átépítést. Van persze már úde kivétel is. Például a beregardói hegy lábánál álló kétszintes épület, melyet maga a város újított fel.

A beregszászi lokálpatrióták gyakran felteszik a kérdést: ha ezt a borvidéket egykoron kis Tokajént emlegették, hogyan történhetett meg, hogy mára ennek alig maradt valami kézzelfogható nyoma? A titok nyitja valószínűleg abban rejlik, hogy a várost körbeölelő, s Beregardótól egészen a Kovászói futó hegláncolatlan húzódó közel négyezer hektáros szőlőterület több száz gazda – orvos, tanár, ügyvéd kereskedő stb. – tulajdonát képezte. Még a Schönborn család, illetve maga a város is csupán 12–15 hektáros ültetvényekkel rendelkezett. A kisbirtokokat az 1948 táján kialakuló kolhozrendszerben könnyen felszámolták, a hegyen álló családi prэшházakra, kisebb pincékre pedig a nagyüzemeknek igazából nem volt szükségük. Ezért jelentős részük hamar az enyészet martaléka lett.

Kovács Elemér

út is, amikor egy-egy kisebb csobolyót a szénakazalban, a csűrben stb. próbált elrejtteni az élelmes atyámfia, a minden hájjal megkent, ugyancsak éber cseh fináncok elől, kockáztatva az óriási büntetéseket. Mint ahogy az lenni szokott, a nagyszülők többnyire a sikeres akciókról számoltak be.

A legendák világából ideje leszállni a földre. Írásos dokumentumok igazolják, hogy október közepétől a beregszászi hegykaputól a Bethlen-Rákóczi-kastély mellett haladtak a szüretelőkéddal megrakott szekerek, így a legtöbb gazda a papi tizedet itt helyben nyomban leróhatta.

Aki járt már a Beregvidéki Múzeum szőlészeti-borászati részlegén, az meggyőződhetett róla, hogy az épület alagsorát

Bulgár József kitüntetése

Nem Bulgár volt a vezetékneve, de így ismerte, így szólította mindenki a kisvárosban és környékén, mert ötvenöt eddig megélt évéből szinte minden napot a „bulgárkertben” töltött, aminek az lett a hozama, hogy ismertsége és elismerése túllépte a Tisza-parti kisváros határát, ugyanis az általa termesztett konyhakerti zöldségek, gyümölcsök messze a legmutatósbabak, a legízletesebbek voltak a megyében. Kiváló, sokak által irigyelt szaktudását – így emlékeznek az idősebbek – apjától örökölte, aki valamelyik távoli országból jöve és itt letelepedve honosította meg nagyobb volumenben a konyhakerti növények termesztését. Fia, József a Tisza-parti levegővel már kora gyermekkorában magába szívta a paradicsom, paprika, petrezselyem és a többi nemes növény illatát, és a palántákba kapaszkodva tanult meg járni.

Édesapját málenyikj robra vitték el a „felszabadítók”, ahonnan nem tért vissza, így az ifjú József vállaira neheztedek a családi gondok, valamint a bolgárkert: kezdetben hétköznapi munkásként foglalkoztatták a már kollektív gazdaságban, azaz a kolhoz zöldségesében, majd, felfigyelve örökölt tudására, eredményes tevékenységére, kinevezték brigádvezetőnek, azaz a kert mindenésének.

A rábizott mezőgazdasági egység évről évre jobb eredményeket produkált, gyarapodott mennyiségileg és minőségileg: József és csapata addig nem alkalmazott öntözési rendszert épített ki, korábban nem ismert fajtákat és délszaki növényeket – mint például a brokkoli, patisszon, kukkini – honosított meg, nemesítette a gyengén termőket, új talajjavító szereket alkalmazott – látható eredménnyel: a járási és megyei mezőgazdasági kiállításokon rendre az elsők között szerepeltek.

A melegegységben dédelgetett palántáit messze földről jöttek a háztáji és kollektív termelők.

Nem volt titok, hogy a járási és megyei pártelit asztalain a József és brigádja által termesztett gyümölcsök „elsőbbiséget élveztek”.

Egy napon hívatta Józsefet a kolhoz párttitkára, jelen volt az elnök is.

– Brigadéros elvtárs, azaz József Józsefovics – az apja keresztnévét örökölte –, azonnal indulunk, vár ránk a járási első titkár.

– Nem szívesen mennék én ilyen helyre, nincs nekem ott semmi keresnivalóm – dörmögte inkább magában –, meg aztán dolgom van... No, de csakis maguk miatt, megyek.

Az említett járási mindenható az agitpropaganda osztály vezetőjének társaságában fogadta őket.

– Kötelességemnek, ugyanakkor megítélt feladatomnak tartom közölni az örömhírt: a megyei pártszervezet vezetőinek kezdeményezésére és felterjesztésére József Józsefovicsot kormányunk kitünteteti a legmagasabb állami elismeréssel, a Lenin-rendjellel. Gratulálok a magam és járási pártszervezet vezetője nevében! – lépett közelebb és rázott kezét mindhármukkal, majd folytatta:

– A megítélt kitüntetés sokéves eredményes munkájának elismerése, és egyben bizonyítéka annak, hogy pártunk megbecsüli a hétköznapi munkahősöket, a szocialista versenyek győzteseit.

A Munka Érdemrend harmadik fokozatát

tát kapja a gazdaság vezetője és a szervezet titkára – nézett a Józsefet kísérőkre. – Az elismeréseket a kormány és a párt erre a célra kijelölt megbízottja a nemzetközi proletáriátus örömmünnepe, május 1-je megünneplése előtti hét vasárnap délelőttjén itt, a járási pártszervezet székházában nyújtja át.

Az elnök és a párttitkár valamiféle hálát rebegve könyvelte el a hallottakat, míg József hallgatott.

– Nem örül az elismerésnek? – fordult felé a párttitkár.

– Örülni örülök – válaszolt tagoltan József – csak nem lehetek jelen az átadásnál.

– Miért, mi az oka? – kapta fel a fejét az első. – Ez nem történhet meg, ez sértés lenne pártunkra nézve.

– Én nem tudok itt lenni, mert az épp húsvét vasárnapja, akkor én templomba megyek.

– Ne csináljon ilyen botrányt! Azt tudjuk, hogy maga hívó, hogy templomba jár, szemet is hunyunk efelett, ez a kolhoz pártszervezete munkájának hiányossága is, hogy nem tudták eddig meggyőzni, átvenni. Csak úgy, de nem melleleg megkérdezem: hol van a maga istene, mikor találkozott vele, mikor látta egyáltalán? Hogy lehet hinni abban, ami nem látható, ami nem tapintható? – emelte meg a hangját a már-már felsőbbrendűségét megtépzni érző titkár.

– Naponta látom, hallom, találkozom vele – reagált József –, mert jelen van mindenben és mindenkor: ott van bennem, a családomban, a kertben, a gyümölcsökben, a munkánkban, a mindennapjainkban, mindent neki köszönhetünk, csak akarni kell, csak észre kell venni a vele való találkozást és együttléte.

– Azonnal hagyja abba ezt a zagyaságot – sietett a szavakat nem találó első titkár segítségére az agitpropaganda osztály vezetője. – Csak nem akar minket megtéríteni?! – fűzte hozzá kissé maliciózan.

– Eszembe sincs, annál is inkább, hogy maguk is hívók.

– Igen, mi a lenini szellem és gondolkodás hívei vagyunk – vágta rá a vitapartner.

– Nem arra gondolom, a maguk hite az, melynek Até az istenője.

– Az ki?

– No látja, hisz benne, de nem is tudja, kiből. Até az ámitás istenője.

– Na, na! – reagált majdhogyanem dadogva az első –, menjen ki, várjon az előszobában.

– Megyek, mert vár a munka, de ha nincsenek ellene, adnék egy tanácsot: azt a medált adják oda a főnökeimnek – nézett a kolhoz elnökére és titkárára – ők elteszik, majd csak ideadják nekem – indult kifelé.

– De legalább akkor ne tüzze fel, amikor templomba megy – szólult utána az agitprop főnök.

– Úgy lesz – mondta lopakodó mosollyal, és kilépett.

... Két héttel később, a május elsejei csinnadrattát követően a megyei újság lehozta a kitüntetettek névsorát, lábjegyzettel: József Józsefovicsnak betegség miatt otthonában nyújtották át a kitüntetést – amit soha nem láttak a mellére tűzve.

Szóllósy Tibor

A szláv csirkecsontok esete

Bár az ukrán tudósok a történelmi tények hazafias értelmezését egy lényegesen magasabb szintre emelték, ennek a törekvésnek már a nagy Szovjetunióban is nagy hagyományai voltak. Igaz, ott jobban adtak a szakmai látszatra, eszük ágában sem volt azt állítani, hogy egész Kárpátalja történelmét az oroszok határozták meg, viszont szinte minden régészeti leletet szlávnak tekintettek. És ezt még a legkiválóbb, a rendszerrel a szívük mélyén nem szimpatizáló történészek is kénytelenek voltak elfogadni.

Különösen az ásatások során talált csontok esetében volt könnyű szlávossítani, hiszen azokon általában nem találtak olyan jelet vagy feliratot, ami kétségbe vonhatta volna szláv mivoltukat. Az egyik kollégám, nevezzük Eleknek, jó barátságban volt az ungvári egyetem egyik neves történészprofesszorával. Többször is megpróbálta kifaggatni – nem minden provokatív szándék nélkül –, hogy vajon miből, milyen ismérvek alapján állapítják meg a csontok szláv eredetét.

– Egy igazi szakember, több évtizedes gyakorlattal, már ránézésre meg tudja állapítani, hogy egy csont szláv vagy nem szláv – hangzott minden alkalommal a megfellebbezhetetlen válasz.

Egy alkalommal együtt ebédeltek a híres Verhovina étteremben. A professzor, aki rántott csirkét evett krumplipürével és uborkasalátával, ebéd közben elújságolta, hogy megérkeztek az egyetemre a csontok az egyik vár melletti ásatásról.

– Persze ezek is szláv csontok – mondta kissé gúnyosan a barátja.

– Hát persze, hogy azok – felelte ő határozottan.

– De hogy lehetnek szlávok a csontok, amikor tudjuk, hogy a várat a magyarok építették? – hangzott a következő kérdés.

– Az nem jelent semmit – felelte a professzor. – Még az is lehet, hogy ráépítették a várat az ősi szláv sírokra.

Amikor befejezték az ebédet, Elek elkérte a csirkecsontokat, mondván a kutyáját szeretné megörvendeztetni a finom falatokkal. Becsomagolta őket egy szalvétába, a kis csomagot zsebre vágta, aztán elbúcsúztak egymástól.

Másnap váratlanul meglátogatta a professzor urat az egyetemen. Egy hatalmas asztalon egy halom csont hevert, mindenféle jelzésekkel ellátva, de egymás hegyén-hátán.

– Látod, ezekről beszéltem tegnap – újságolta a vendégnek.

– Megnézhetem őket közelebről? – kérdezte a másik.

– Hát persze, mi bajuk eshetne – felelte az.

Aztán egy óvatlan pillanatban, amikor vendéglátóját valaki elszólította, a kollégám előkapta zsebéből a csirkecsontokat, és eldugta az emberi csontok között.

– Te, szerintem ezek mégsem szláv csontok – mondta, miután a professzor visszatért.

– Te kétségbe vonod a szakértelmemet? – nézett rá a másik mérgesen.

– Nem vonom kétségbe, de nézd csak meg őket jobban. Biztos, ami biztos.

– Nem nézem meg jobban, mert ezek igenis szláv csontok! – nézett rá a professzor egyre mérgesebben.

– Hát jó – folytatta ő. – Ha egyetlen csontról is bebizonyítom, hogy semmi köze a szlávokhoz, hajlandó vagy elismerni, hogy ezek nem szláv csontok?

– Hát persze! Hogy a fenébe tudnál te nekem bármit is bebizonyítani?

Elek erre benyúlt az asztalon fekvő halomba, és előkapta az ott elhelyezett csirkecsontokat.

– Barátom, erről te magad rágtad tegnap a húst. Bár attól még lehet szláv, csak a kormeghatározás sántít.

Orémus Kálmán

„Én mind a mai napig megmaradtam beregszászi színésznek”

Mindannyian nehezen éltük meg a mögöttünk álló időszakot, de később ki lehetőségekhez mérten próbált valamit kihozni az áldatlan állapotból, ugyanis az élet nem állhat le teljesen. A szórakoztató iparban és a kultúrában tevékenykedőknek sem kedvezett a több hónapos bezártság, így a színészeknek sem, de ők is igyekeztek túlélni, újrakezdeni. Tarpai Viktória, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színművésze is nehezen viselte a bezártságot, de mára lassan minden a helyére áll, dolgozik, új bemutatóra készül, s közben még egy igazán elismerő díjat is átvehetett.

– Hogyan zajlott az idei év első fele? Mi történt a színház világában, a te életedben?

– Soha nem gondoltam volna, hogy ilyen embert próbáló időszakot kell megélnünk, lezárják a határokat, nem lehet szabadon járni-kelni, a négy fal közé vagy bezárva, korlátozzák a szabadságodat. A karantén első egy hónapja után még volt némi reményem, hogy változik valami, hogy ez csak egy rövid ideig tartó korlátozás, és folytatódhat minden a régiben. Aztán fejbe vágott a valóság, a folyamatos bizonytalanság, ami a legrosszabb dolog. De az életnek valamilyen szinten mennie kellett tovább, elkezdtünk online verseket, regényrészleteket felolvasni. Ám a digitális megoldás számomra sem volt szimpatikus, a személyes kontaktus híve vagyok. A színház közvetlen közelségét semmi sem pótolhatja. A jelenlét, az, hogy a szemébe nézhetek a kollégának, a nézőre tekintve adhatok át egy érzést, nem pedig ülök egy telefon előtt, és annak mondom mesét, szavalom el a verset. A színháznak ebben is hatalmas szerepe és varázsa van.

Éppen Budapesten voltam, amikor beütött a koronavírus, a *Tanulmány a nőkről* című darab főpróbahete előtt álltunk, márciusban lett volna a bemutatója Salgótarjánban, ami sajnos elmaradt. Ilyet soha nem éltem még meg, hogy „bennem maradt” egy előadás, tulajdonképpen nem született meg. A bemutatóra hosszú hónapok után a napokban kerül sor a Salgótarjáni Zenthe Ferenc Színházban.

– Itthon is több tucat előadásotok elmaradt, tulajdonképpen kényszerszabadságon voltatok a színészek. De úgy tudom, te már a nyáron hozzáálltál a munkához.

– Igen. Nagyon megtisztelő volt számomra, hogy a szarvasi búzaöntésen képviselhettem a beregszászi színházat egy vers erejéig. A pulzálás, az újjáéledés már nagyon hiányzott. Végre találkozhattam emberekkel, a barátaimmal, leülhettünk meginni egy kávé, ennek olyan felszabadító, mindenem túli érzése volt, ami már nagyon hiányzott. Olyannyira megviselt a bezártság, hogy amikor már ki lehetett jönni, akár nyolc kilométert is sétáltam, hogy újra feltöltődjek.

– A Salgótarjáni Zenthe Ferenc Színház évadnyitóján több díjat is átadtak, te a Vastaps-díjat vehetted át. Mit kell, mit lehet tudni erről a díjról?

– A díjat az *Advent a Hargitán* című

előadásért kaptam a salgótarjáni színház nézőközönségétől, ugyanis a teátrumnak különböző díjai (legjobb férfi/női színész, legjobb előadás stb.) vannak. Kellemes meglepetésként ért, hogy én lettem a Vastaps-díjas színésznő, nagyon örültem, hogy Szűcs Nelli után én is átvehettem ezt az elismerést, amit a nézők szavaztak meg. A darabban Árvai Rékát alakítom. Maga a szerep, Árvai Réka megformálása többretekű, ugyanis négy nőt kellett megfogalmaznom, saját magamat (Rékát) húszévesen, édesanyámat, magamat negyvenévesen és a saját lányomat. Rékát illetően egy mindenem túli, nagyon erős lélekről, kitaró és erős emberről beszélhetünk. Én nagyon örülök, hogy találkozhattam ezzel a lánnyal, mert sokat tanultam tőle.

– Tudjuk, hogy szereted a kihívásokat, mégis úgy gondolom, egy előadáson belül négy karakter megjelenítése nem kis kihívás lehetett számodra.

– *A sátán fattya* monodrámában szintén több személyt kellett élővé tennem, de ilyen mélyrehatóan ez volt az első szerepem. Egyébként az *Advent a Hargitán* egy nagyon fajsúlyos, ismert előadás, hiszen több mint harminc évvel ezelőtt a régi Nemzeti Színházban parádés szereposztásban mutatták be a darabot. Árvai Rékát Kubik Anna alakította, emellett játszott még a darabban Sinkovits Imre, Agárdi Gábor és Bubik István. Én örülök annak, hogy újra elkezdtek a darabban foglalkozni. A próbák folyamán szembesültem azzal, hogy egyáltalán nem lesz ez egyszerű. És ahogy mondom, valóban szeretem a kihívásokat, de voltak olyan pillanatok, amikor azt éreztem, hogy ugyan teher alatt

nő a pálma, viszont lehet, hogy ezt a terhet a pálma nem bírja el. A végletekig küzdöttem ezért. És tegyük hozzá, picit az is nehéz volt, hogy nem a megszokott beregszászi társulattal játszottam. De a végére kialakult az összhang, bár az *Advent a Hargitán* nem az első darab volt, amit a beregszászi csapat nélkül éltem meg.

Jelenleg a Déryné program keretein belül megalakult Déryné Társulattal Vidnyánszky Attila rendezésében a *Déryné ifjasszonyt* játszunk, melyben én alakítom Déryné. Bár itt is szeretetteljes közegben vagyok, nagyon hiányoznak az otthoniak, sokszor szétnézek, és a szememmel keresem őket. 23 éve vagyunk kollégák, és én mind a mai napig megmaradtam beregszászi színésznek, nem is kérdés, milyen sokat jelent számomra a beregszászi Illyés Gyula Nemzeti Színház. (Kárpátaljai Magyar Drámai Színház)Ézért nagyon remélem, hogy hamarosan otthon is játszhatok, hiszen elszakadásról szó sincs, Budapesten is tudják, hogy nekem a kettő nincs egymás nélkül. Ellenben annak is nagyon örülök, hogy a Déryné Társulatnak a tagja lehetek, hiszen ugyanolyan fontos ügyet képviselünk, mint otthon. Itt is misztérióról beszélhetünk, hiszen olyan kistelepekre visszük el a magyar kultúrát, ahol lehet, hogy soha nem, vagy nagyon nehezen jutottak hozzá az emberek.

– Köszönöm a beszélgetést. A Kárpátaljai Hírmondó olvasói és a magam nevében is további sikereket kívánok!

Hegedűs Csilla

Elvesztett Ungvár

Ország Lili festőművész élettörténete

Ungváron a mai Függetlenség parton még mindig áll egy kis ház, amelyben egykoron Magyarország egyik legismertebb festőművésze, Ország Lili lakott. Kárpátalján sajnos viszonylag kevesen tudnak róla, sőt még a művészetét kutatók számára is fehér folt maradt Ország Lili ungvári életszakasza. A Magyar Nemzeti Galéria munkatársai hatalmas kutatómunkát végeztek, szívesen a rendelkezésünkre bocsátottak minden információt, ami a birtokukban volt. Így most önök is megismerkedhetnek a művésznő Ungváron töltött gyermek- és ifjúkorával.

Ország Lili igazi neve Oesterreicher Livia Eva volt. 1926. augusztus 8-án született Ungváron. Apja magyar forrásokban Oesterreicher Manó Mihály, a csehszlovák időkben pedig Emanuel. Meg kell jegyeznünk, hogy az Oesterreicher vezetéknev Ungváron a két világháború közötti időszakban meglehetősen elterjedt volt. Ma nem tudjuk, hogy az őssze helyi Oesterreicher rokon volt-e, de az ismert, hogy 1936-ban az akkori Roskovics parton a zsinagóga (most – a Függetlenség parton lévő Egységes Okmányiroda épülete) rabijja Oesterreicher Mayer volt, aki feleségével, Mallyval a közelben lakott. A Fenczik tér 5. szám alatt Oesterreicher Emil kereskedő élt a feleségével, Olgával, és a Kazinczy utca 3. szám alatt (most ez a Korzó része a kereszteződéstől a Duhnovics utcáig) működött Oesterreicher J. pecsétműhelye.

A család, amelyben Livia született (gyermekkorától egyszerűen Lilinek szólították), a Roskovics part 2. szám alatt élt. A '20-as évek elején számos reklám hirdette Oesterreicher Leopold és fia legjobb borait, rumját és likőrjeit. „Pincészetek tulajdonosa, desszert- és orvosi bor. 1850-ben alapították” – olvashatjuk az egyikén. A legvalószínűbb, hogy Leopold Lili nagyapja volt, és a hirdetésben említett fia, Manó (vagy Emanuel) a művésznő apja lehetett, aki ezt követően folytatta a családi vállalkozást.

A Roskovics parton található ház, ahol az Oesterreicher családi vállalkozás volt bejegyezve, és ahol éltek, napjainkig fennmaradt. Ez egy egyszerű épület hatalmas pincehelyiségekkel, amelyekben most a DEEP kávézó-bár működik. Talán azokban a pincékben, ahol a kávézó vendégei most ülnek, tartotta

egykoron Oesterreicher Leopold, a borozó tulajdonosa, a boros, rumos, likőrös hordókat és más alkoholtartalmú italokat. Azt nem tudjuk pontosan, hogy hol terültek el Oesterreicher szőlőültetvényei. Lehet, hogy egyáltalán nem is voltak, mert több reklámban azt olvashatjuk, hogy Oesterreicher és fia a vidék egyik legnagyobb borkereskedője, ugyanakkor soha nem említették, hogy ezeket a borokat ők készítették volna.

Az ungvári szavazók 1936-os listáján Oesterreicher Leopold már nem szerepel, és a Roskovics parti otthonában két fia, a nőtlen Aladár, aki orvos volt, valamint a kereskedő Emanuel volt bejegyezve háztartásbeli feleségével, Aliz-Máriával. Lili anyjáról csak annyi ismeretes, hogy Markovics József és Mermelstein Regina lányaként 1907-ben született. Hogy Manó és Aliz mikor házasodott össze, azt nem tudjuk, de 1926-ban már megszületett az első gyermekük, a bájos kislány, Lili.

Arra, hogyan kezdett el Lili rajzolni, első tanára, Rosenberg Miklós festőművész emlékszik vissza memoárjaiban. A tehetséges művész élettörténete, akiről a szülővárosában, Ungváron is megfélekedtek, még kutatásra vár. Miklós a gyermekkorában átvészelt skarlát következtében megszületett. Fiatal korában reklámok rajzolásával keresett pénzt. Majd Budapestre utazott tanulni, 1937-ben pedig hazatért és a Magyar Kaszinó helyiségében megrendezte első egyéni kiállítását. A fiatal művész alkotásai tetszettek a közönségnek, és azután ösztönölni kezdtek hozzá a gyerekek azzal a kéréssel, hogy tanítsa őket rajzolni. Rosenberg Miklós, aki később a Róbert Miklós művésznevet vette fel, kezdetben elutasította a felkéréseket, de aztán mégis

ezt a kedvtelését. Amikor sok év múlva Lili megkérdezte a tanárától, hogyan jött rá, hogy művész lesz belőle, Miklós azt válaszolta: „A rajzaidból. Azokon az emberek szemében élet volt.”

Sajnos Lili ifjúkora kevésbé ismert. Tudjuk, hogy 1941-ig az ungvári gimnáziumban tanult. Egyébként Erdélyi Béla volt a rajztanára, akit később Lili a Róbert Miklóssal folytatott levelezésében dicsekvőnek nevezett, és megjegyezte, hogy a művész ellenséges magatartást tanúsított iránta. Zsidó származású lévén onnan átkerült a zsidó gimnáziumba, ahol 1944. március 31-ig tanult.

Lili barátnőivel folytatott levelezéséből már a háború utáni időszakban egyértelműen látszik, hogy a jövődöbéli művész jólétben élt, és a háborúig nem voltak problémái. Blei Lola, egyik gyermekkori barátnője, aki Argentínába emigrált, később azt írta, hogy mindig visszaemlékszik a vidám sétáikra, a világos nappalira Liliék házában

a sok festménnyel a falakon, Lili apjának arcképére, amelyet Lili festett, és arra is emlékszik, hogy gyakran állt modellt Lilinek. „Behunyom a szemem, és világosan látom, ahogyan Gertivel bemegyünk hozzád, kiabálunk az ablak alatt, és Rózsika (Oesterreicherék házvezetőnője) kinéz az ablakon, s utána megy” – írta Lola a '40-es évek végén.

Lili gondtalan gyermekkorára – amint

fentebb már említettük – véget ért, amikor igazságtalanul megtiltották, hogy származása miatt a tekintélyes ungvári gimnáziumban tanulhasson. Róbert Miklós

összegyűjtött egy kis osztályt. Közülük különleges tehetségével kiemelkedett egy 11 éves lány, Oesterreicher Lili, akinek a szülei egyébként nem nézték jó szemmel

emlékirataiból tudunk Lili életének további tragikus oldaláról. A háború alatt szülei zsidóként sehogyan sem tudták megszerezni a magyar állampolgárságról szóló okmányt, amely nélkül nehéz volt üzleti tevékenységet folytatni, és biztonságban érezni magukat azokban a zavaros időkben. Valamilyen csoda folytán Manónak mégis sikerült megszereznie az egész család számára az okmányokat, amelyeket „kivételeknek” neveztek. De 1944 tavaszán még ezekkel a dokumentumokkal is a Moskovics testvérek téglagyárának területén található gettóba (most a Minaji utcai szupermarket épülete és területe) vitték Oesterreicheréket.

Lili viszonylag rövid ideig tartózkodott az ungvári téglagyár területén, de ez az időszak olyan mély sebet hagyott a 17 éves lány lelkében, hogy azután még sok éven át nem volt képes semmi mást festeni a téglafalakon kívül. Aztán az Oesterreicher családot a több ezer zsidóval együtt a tehervagonokba hajtották, és ismeretlen irányba elszállították.

Ma már tudjuk, hogy a szerencsétlen emberek többségének élete az auschwitzzi koncentrációs táborban ért véget. De akkor a zsidók azt remélték, hogy egyszerűen csak egy másik területre szállítják őket, ahol később rendeződik a sorsuk.

Ki tudja, hogyan ért volna véget Lili élettörténete, ha a tehervonat egyik megállóján, Kassán a vasútállomáson a szülei nem hallották volna meg a hangszóróból szóló bejelentést, amely engedélyezte a leszállást azoknak a zsidóknak, akik rendelkeztek az „állami kivételekkel”. Oesterreicher bemutatta a katonáknak a dokumentumokat

(egyes források azt írják, hogy a családnak sikerült elmenekülni a hamis dokumentumokat felmutatva, de a Magyar Nemzeti Galéria Ország Lili életét kutató munkatársai nem találtak erre utaló adatokat). Azután a család kénytelen volt Budapestre utazni.

Budapesten Oesterreicheréket ideiglenesen Róbert Miklós fogadta be a lakásába, aki tanárból az évek során Lili igazi barátja lett. Amióta 1940-ben Ungvárról a fővárosba utazott, nem hagyta abba a levelezést. Lili és barátja, Amizova Mária elküldték neki a rajzaikat, ő pedig levélben megírta, hogy mi jó, és mit kell tökéletesíteni.

A háborús évek számára sem voltak egyszerűek. Röviddel Oesterreicherék megérkezése előtt Róbert Miklóst kiengették a börtönből, ahol 15 napot töltött, mert osztrák iratokkal rejtegette a bátyja

családját. Emlékirataiban azt írta, hogy nem volt kenyér a lakásban, a tej pedig, melyből palacsintát akartak csinálni, megszavanyodott. De Lili, akinek korábban a legjobb szakácsai voltak Ungváron, nem

Férfjével, Majláth Györggyel

finnyáskodott, hanem megette, és még meg is dicsérte a túrós süteményt, amit reggelire sikerült elkészíteni.

Amikor Lili apja megtudta, hogy a front átvonult Ungváron, úgy döntött, hazatér. Talán azt remélte, hogy sikerül megmenteni a vállalkozását és a házat a városközpontban. Elutazott és eltűnt. Lili, aki nagyon szerette az apját (az anyjával bonyolult volt a viszonya), nagyon aggódott. Mivel az Oesterreicher házaspár addig sem élt harmonikusan, a Budapesten maradt családtagok úgy gondolták, hogy Manó valószínűleg talált magának egy másik családot a Szovjetunióban, és nem tér vissza. S csak jó néhány évvel később, ugyanattól a Róbert Miklóstól tudta meg Lili a szörnyű igazságot, aki egy időre visszatért Ungvárra, és sikerült információt szereznie Oesterreicher Mihály Manóról.

Kiderült, hogy Manót Ungváron letartóztatták, és az összes vagyonát mint kulákét, államosították. Miklós úgy értesült, hogy Lili apját 7 évre ítélték. A lemergi börtönben töltötte büntetését, ahol 1950-ben halt meg.

Míg Manó börtönben ült, családja megpróbált új életet kezdeni a háború utáni Budapesten pénz és kapcsolatok nélkül. 1945-ben Lili a Művészeti Akadémia hallgatója lett. 1948-ban az egész család ismeretlen ok-

ból úgy döntött, hogy Országra változtatja a vezetéknevét.

Az 1950-es év eseménydús volt számára: diplomázott az Akadémián, a budapesti Állami Bábszínházban dizlettervezői beosztást kapott, és férjhez ment. A férje egy fiatal gyermekorvos, pszichológus, Majláth György volt. Az összes barátja a visszaemlékezésekben Györgyöt rendkívül kedves férfiként írja le, aki azonnal a társaság lelke lett. Lili tanára, Róbert Miklós felidézte, hogy egyszer villamoson utazott Györggyel, aki egy, a mellette ülő ismeretlen utassal váltott pár szót. Beszélgetésükbe egy másik utas is bekapcsolódott, és néhány perc múlva már a fél kocsni annyira kedvesen és vidáman beszélgetett, mintha sok éve ismerősök lennének.

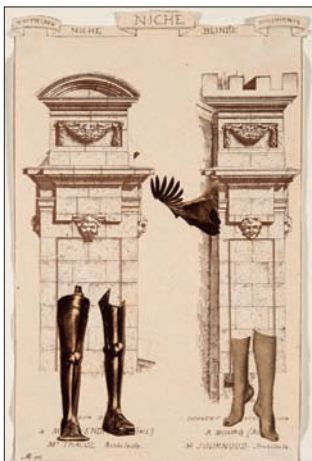
A bábszínházban dolgozva Ország Lili nemcsak babákat és dekorációkat készített, hanem sokat rajzolt. A munkatársak furcsának tartották. Szinte nem volt barátja, soha nem mesélt senkinek a múltjáról, nem osztotta meg a személyes dolgait. Csak úgy, minden ok nélkül képes volt megkérdezni: „És te meg tudod különböztetni a gyomokat a burgonyától?” Imádtta Kafkát, érdekelte a grafológia, rendszeresen jósnőhöz járt, hitt a horoszkópokban. Magyarországi művészi köreiből azokban az időkben gyakran suttogtak a bábszínház furcsa művészeről, mondván, hogy a munkáján kívül hihetetlen képeket fest.

Ország Lili neve minden új kiállítással egyre ismertebb lett. A végtelen téglafalak és a nagyközönség számára érthetetlen labirintusok a festményein az élettörténetével összefüggésben tragikus képet alkottak róla, és épp ezért érdekes volt a média és a közönség számára. A munka teljes egészében lekötötte. Ezekben az években férje az Oktatási Minisztériumban dolgozott, és gyakran volt távol az otthonától. A házaspárnak nem volt gyereke. 1968-ban elváltak, de jó kapcsolatot tartottak fenn egész életükben. György minden vasárnap ebédre járt Lilihez, támogatta őt. Lili pedig folytatta a festést, sokat dolgozott és sokat utazott.

Bulgáriában elvarázsolták az ortodox ikonok, Prágában egy ősi zsidó temető, Párizsban minden művészeti galériát bejárt, Tel-Avivban pedig egy nagyon sikeres egyéni kiállítást mutatott be. Ungváron viszont soha nem járt a tragikus nap után, amikor egy teherkocsiban elszállították.

Ország Lili 1978-ban Budapesten hirtelen, mindössze 52 évesen halt meg. Napjainkban Magyarországon az egyik leghíresebb művésznek tartják, nagyon büszkékké rá és az alkotásaira. Szülővárosa, Ungvár viszont kegyetlenül járt el vele szemben, és nemcsak akkor, amikor marhavagonban, teljes jogfosztottságban és minden vagyon nélkül kitelepítették, de azóta is azzal, hogy nem ismerjük, és nem emlékezünk rá.

Tetyana Literáti
Fordította: Rehó Viktória

Befalazva

Nő fátyolban

Családi tábor a Vad völgy panzióban

A karanténidőszak kezdete óta először szervezett nagyobb családi tábort a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE), amelynek a Viharoson található Vad völgy panzió adott otthont június végén. A családokat gyönyörű táj és idő fogadta.

Egy ízletes ebéd után Szilágyi László és felesége, Gabriella szervezésében kezdetét vette a programsorozat. Voltak családi beszélgetések, ismerkedés, régi történetek felelevenítése, illetve rengeteg játék. Nagyon jó hangulatban telt az idő. A második és harmadik ott töltött napon Szántó Gyula, a panzió igazgatója vezetésével túrán vehettünk részt. A kirándulás rövid, de annál tartalmasabb volt. Csodálatos tájakat láthattunk, közös fotók készültek, és emlékezetes pillanatok születtek. A túrán

a családok egy kisebb verseny keretében virágcsokrokat szedtek, melyeket aztán

díjazták, s vacsora közben az asztalnál gyönyörködhattunk bennük. A programok során a családok jobban megismerhették

egymást, mindenki mesélt a saját életéről, családjáról, megosztottuk egymással tapasztalatainkat, értékrendünket is. A napot mindig közös imával, illetve énekkel zártuk.

Az utolsó estét tábortűz mellett töltöttük, rengeteg népdalt énekeltünk, játszottunk és nevtünk. Nagyon különleges este volt, mindenki jól érezte magát. Másnap ebéd után élményekkel gazdagodva indultunk haza.

Nagyon hálásak vagyunk a KMNE-nek a szervezésért, a Szilágyi házaspárnak odaadó munkájukért, illetve a megvalósulásért a magyar kormánynek és a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-nek.

Tarpai Zsófia, résztvevő

Megemlékezés Dolhán

Kárpátalján számos olyan emlékmű található, amelyek a Rákóczi-szabadságharc eseményeire, győztes és vesztes ütközeteire emlékeztetnek.

A Rákóczi Szövetség Beregszászi Szervezete – a Rákóczi Szövetség támogatásával – idén is megszervezte

rokok, ruszinok, szlovákok összefogtak az osztrák elnyomás ellen.

Jómagam az 1703. június 7-én történt vesztes ütközet történéseit eleve-níttem fel, hangsúlyozva, hogy a nép emlékezetében mennyire elevenen él még ma is ez az esemény. Csobolya József történész beszédében nagyra érté-

rendezvényeit a dolhai csata évfordulója alkalmából. Az eseményre június 7-én kellett volna emlékezni, de mivel közbejött a karantén, július 27-én került erre sor. A megemlékezés Beregszászon kezdődött, ahol a Rákóczi lovasszobor talapzatánál elhelyeztük koszorúnkat.

Dolhán Viktor Szimkanics, a település polgármestere köszöntőjében arról szólt, hogy több mint 317 évvel ezelőtt a szabadságra vágyó magya-

kelte a dolhaiak hagyománytisztelét, toleranciáját, hogy a település központi parkjában most is békében megfér egymás mellett a szovjet hadsereg elesett katonáinak állított emlékmű, a kuruc emlékoszlop és a Szűz Mária-szobor.

A magyar himnusz eléneklését követően az egybegyűltek elhelyezték a megemlékezés koszorúit.

Gonczi Tibor,
a Rákóczi Szövetség Beregszászi Szervezetének elnöke

A munkácsi nyugdíjasklub új otthonának felavatása

A Munkácsi Magyar „Életet az Éveknek” Nyugdíjasklub új, remélhetőleg végleges otthonba költözött a napokban. A tagság már több helyiségben koptatta az ülőalkalmatosságokat, de mindenütt csak vendégnek tekintették a mindenkori lelkes csapatot, mert nem rendelkezett saját székhellyel. Még az a fonák helyzet is előfordult, hogy a szervezet hivatalos címűl a valamikori elnök asszony családi házának címe szolgált. De ez már a múlté.

Az új otthon kiutalásának története is megérne egy misét: a mostani állapot előtt két másik próbálkozás is volt – maga az Odüsszeia lehetett ilyen a múltban. De harmadjára mégis siker koronázta a törekvéseinket, hisz megkaptuk a Rákóczi-kastély eléggé lepusztult állapotú alsorsori helyiségét, a kastélyban működő festőművészeti szakiskola igazgatója, Szerhij Kirejev hathatós támogatásának köszönhetően. Persze, ehhez szükség volt még Korolyova Erzsébetnek, a KMKSZ Munkácsi Alapszervezete elnök asszonyának lankadatlan fáradozásaira is. Ezután már „csak” a felújítás maradt hátra. Mi, nyugdíjas emberek ilyen feladatot egymagunk nem tudtunk volna elvégezni. A munkálatok a majdani Munkácsy Mihály Kulturális Központot felújító vállalat vezetőjének, Tarpai Józsefnek az engedélyével, Hanka Tibor építési vállalkozó támogatásával és Botos Károly építész vezető csapatával valósultak meg. Említésre méltó a szakmunkások magas színvonalú és precíz munkavégzése.

Mária-napon, augusztus 28-án illusztris vendégek társaságában, a tagság zöme előtt, Majnek Antal katolikus püspök szentelte fel az új helyiséget, majd Gulácsy Dániel református lelkész áldotta meg azt. Ezt követően sor került az ünnepi bankettre.

Végezetül azt kívánjuk, hogy Isten áldása legyen ezen a történelem során már annyiféle ügyet szolgáló házon!

Fedeles Jenő elnökségi tag, Munkács

Volt egyszer egy Beregszászi Ruhaipari Szakközépiskola

Ez a tanintézet azok közé az intézmények közé tartozott, amelyeknek jogosan van helyük a kárpátaljai emlékezetében.

Hogyan is kezdődött? Amikor a szovjet-hatalom vette át az uralmat szülőföldünkön, ruhagyárakat telepítettek Beregszászra, Ungvárra, Munkácsra és Nagyszőlőse, amelyeknek szakmunkásokra volt szükségük. Igen ám, de ehhez ipariskolát kellett alapítani. Beregszászon volt is erre lehetőség: a csehszlovák érában épült szakiskola épületében, ahol egykor fogtechnikusokat képeztek. 1947-ben itt nyitottak ukrán tannyelvű ruhaipari szakmunkásképző iskolát, ahol érettségi bizonyítványt csak esti tagozaton lehetett szerezni, mert a tanintézet csak szakmát adott.

Mivel diplomás szakoktatók nem voltak kéznél, a szervezők úgy igyekeztek megoldani ezt a kérdést, hogy felkérték a helyi úri szabókat – köztük volt Moskola György, Greba Gyula, Hleba Mihály, Blahut Sándor, Grósz Gyula és Berkovics Sándor –, vállalják el a diákok gyakorlati képzését. A magyar anyanyelvű mesterek tolmács segítségével oktatták a magyarul nem tudó tanulókat.

Jómagam 1986-ban kerültem az iskolába helyettes igazgatóként, amely akkor már egy jól működő intézmény volt. Rendelkezett 10 kiválóan felszerelt szakműhellyel, ahol minden tanuló részére biztosítva volt egy német gyártmányú elektromos varrógép. Az épületben 6 szaktanterem, egy korszerű konyha és étkezdé is volt, valamint egy 200 férőhelyes kollégium, amelyre azért volt szükség, mert a diákok fele más járásokból érkezett, sőt még a Lvovi és az Ivano-Frankovszki megyéből is voltak tanulóink. Az iskolának nagyon jó híre volt, mert nem egyszerű varrónőket, hanem felsőruha készítő szabókat képzett. Évektől függően a tanulók létszáma 350 és 500 fő között mozgott. A felsőruhákat varró szabók csoportjaiban főleg lányok voltak, de csoportonként mindegyikben akadt 4-5 fiú is.

Annak köszönhetően, hogy az első szakoktatók úri szabók voltak, a kezdet

kezdetétől nem varrókat képeztek, hanem felsőruha készítő szabó szakembereket. Ez volt az előnye iskolánknak a többi varró szakmát oktató iskolával szemben.

Az iskolánk minden tanulója 3 év alatt megvarrt 20-20 kosztümot, illetve öltönyt, amelyeket a többi szakipari iskola tanulóinak egyenruháként vásárolt meg az állam. Így oldódott meg a megyei szakipari iskolák tanulóinak egyenruhával való ingyenes ellátása. Hamarosan biztosítva lett a beregszászi, ungvári, munkácsi és nagyszőlősi ruhagyárak szakmunkásokkal való ellátása. A követelményeknek megfelelően varrógép javító műszerészek csoportja is alakult az iskolában. Háromévenként egy fiú csoport létesült 25-30 fővel.

Itt meg kell említenem egyik sikeres tanulómat, Mihálov Ivánt, a Munkácsi járás svábok lakta vidékéről, aki a műszerész szakma elsajátítása után az esti középiskolában szerzett érettségivel bekerült a Kijevi Könnyűipari Főiskolára. Számos műszaki újítása révén a műszaki tudományok doktora lett, majd kiérdemelte az ukrán műszaki tudományok akadémikus címet. A rendszerváltás után Németországba költözött Hof városba, ahol nyugdíjas éveit tölti családjával. A szakipari iskolában egy tanterem viseli a nevét és őrzi emlékeit.

Az iskola neve 1986-tól Ruhaipari Szakközépiskola lett, amely érettségi bizonyítványt is adott. Számos tanulónk nyert felvételt az ungvári egyetemre, illetve különböző főiskolákra. Ez növelte a tanintézmény tekintélyét.

1989-ben alapító tagja lettem az iskolában megalakult Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) alapszervezetének.

1988-ban javaslatomra iskolánkat két-nyelvűvé szerveztük, alakítottuk át. Ukrán és magyar nyelvű csoportokba soroltuk tanulóinkat, és a pedagógiai értekezleteket is két nyelven tartottuk. Jómagam három nyelven tanítottam: magyarul, ukránul és oroszul. Az érettségizett tanulók csoportjai vegyesek voltak, magyarok és ukránok. Itt oroszul tanítottam, mert a magyar iskolákból kikerült tanulók nem beszélték az ukrán nyelvet, hiszen a magyar iskolákban csak az orosz nyelvet tanították.

1991. január 1-jétől lettem a tanintézet vezetője. Igazgatóságom idején fogadtam be az iskolánk termeibe a Nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola Beregszászba kihelyezett tagozatát csekély bérleti díjért. Igyekeztem mindent támogatni, ami magyar volt. Így az iskola színháztermébe befogadtam a Vidnyánszky Attila által alapított beregszászi magyar nemzeti színház társulatát és a magyar cserkészek újonnan alakult szervezetét.

1992-ben lettem nyugdíjas. 1995-ben települtem át Magyarországra, de felettesim tudtával 1997. július 1-jéig maradtam az iskola igazgatója a minisztériummal kötött szerződésem határideje lejártáig. Miután a 18-as számú szakközépiskolánk megszűnt önálló intézmény lenni, egyesítették a Beregszászban lévő 11-es számú szakiskolával. Ezek után az egyesített iskolában sajnálatomra megszűnt a magyar nyelvű oktatás.

Ujjfalussy István nyugalmazott szakközépiskolai igazgató, Ukrajna kiváló népoktatója, festőművész, író Orosháza

Küldjön egy képet!

A fényképet szerkesztőbizottságunk tagja, dr. Szöllősy Tibor bocsátotta rendelkezésünkre az alábbi szöveg kíséretében.

1992 május első napjaiban jelentős események színhelye volt a Felső-Tisza-vidék „fővárosa”, Técső: a református templom tőszomszédságában felavatták Hollósy Simon szobrát, tudományos konferenciának adott otthont a művész nevét viselő magyar tannyelvű iskola, ökumenikus istentisztelet volt az Árpád kori református templomban, kiállítás a városi művelődési házban, kirándulások a Tisza mentén a Kárpátok világába. A rendezvényeknek vendége volt több ismert anyaszerzői személyiség.

A képen: Antall Józsefné Fülepp Klára és Gryllus Vilmos, a Kaláka együttes művésze koszorút és virágokat helyeznek az 1896-ban felavatott Kossuth-szobor talpazatára.

Antall Józsefnének, Magyarország egykori miniszterelnöke feleségének felmenői Técsőn születtek, éltek és vitték véghez a magyar haza iránti elkötelezettségükből eredő tetteiket, mint a huszti vár elfoglalása és birtoklása a II. Rákóczi Ferenc nevével fémjelzett szabadságharc éveiben.

Kedves Olvasóink!

Továbbra is várjuk a *Kárpátaljai Hírmondó* olvasóinak leveleit, visszajelzéseit. Gyakran előfordul, hogy egy-egy publikáció vitát gerjeszt, de folyóiratunk szerkesztőbizottsága is egyetért Pulitzer József bölcs mondásával: „A hír szent, a vélemény szabad”.

A *Kárpátaljai Hírmondó* szerkesztősége továbbra is várja a régi fotókat. Arra kérjük olvasóinkat, lapozgassanak fényképalbumukban, és ha találnak olyan felvételt, amely közérdeklődésre tarthat számot, osszák meg másokkal is kincseiket, hiszen ezek a képek mára már kordokumentum értékűek.

Elismerések

Június 4-én a nemzeti összetartozás napja alkalmából magyar állami kitüntéseket adtak át Magyarország ungvári és beregszászi külképviseletein.

Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült **Oroszi József**, Nevetlenfalu polgármestere, közösségsszervező és településfejlesztő tevékenységének elismeréséért. Ugyancsak Magyar Arany Érdemkeresztet vehetett át **Debreceni Mihály**

szerkesztő, újságíró, az MTVA korábbi külhoni vezető szerkesztő-műsorvezetője. **Czigler Tibor** rahói pedagógus a szörvány közösségekben végzett munkájáért Magyar Ezüst Érdemkeresztben részesült.

JÚNIUS

Június 1. 16 kárpátaljai festőművész vett részt a *Munkácsi tavasz 2020* elnevezésű plein air-en Erdélyi Béla egykori lakóházánál. A festőművészek a város legemblematikusabb helyszínét vitték vászonra. Számos kárpátaljai alkotó, köztük Erfán Ferenc, Borisz Kuzma, Tarasz Uszik, Kopriva Attila is ecsetet ragadott, hogy vászonra vigyék, hogyan látják Munkács városát, és milyen érzelmeket vált ki belőlük e hely. Az elkészült alkotásokat egy későbbi időpontban állítják ki.

Június 3–4. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) a nemzeti összetartozás napján Nagypaládon, Szürtében, Nagybégyánban és Mezőgecsében csöndes emlékezés keretében koszorúzással méltatta a centenáriumot.

Június 4. Az Ukrán Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) és a Magyar Ér-

Váradi Natáliát, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felnőttképzési Központjának vezetőjét, a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány irodaigazgatóját az MTA *Arany János-éremmel* tüntette ki.

Először ítélték oda határon túli magyar aktivistának a 2016-ban alapított *Jószolgálat-díjat*. A szociális területen segítők szolgálatát elismerő kezdeményezés idén bővült a külhoni kategóriával. Elsőként

Sipos József tiszaujlaki és tiszakeresztúri református lelkipásztor, a Kárpátaljai „Elfelejtett” Gyermek Segítése (KEGYES) civil szervezet koordinátora, a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet (KRISZ) elnöke kapta meg az elismerést.

MMA életút-díjban részesült **Dupka György** író, történész. A Magyar Művészeti Akadémia ezzel a megtisztelő kitün-

telmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) vezetősége a nemzeti összetartozás napján koszorúzást tartott Ungváron, a Kálvária temetőben Posch Alajos (1884–1919) újságíró sírjánál. Posch Alajos Trianon első kárpátaljai mártírja volt, akit az Ungvárra bevonult cseh katonák több mint 20 kézzel szúrással gyilkoltak meg. Emlékbeszédet mondott Zubánics László történész, az UMDSZ elnöke.

* „Szólj, ötagú síp, zengj, magyar ének, adj hálát az ég Istenének!” – zengett a magyar ének június 4-én a vereckei honfoglalási emlékműnél tartott szabadtéri istentiszteleten, ahol Zán Fábán Sándor püspök igehirdetése mellett a beregszászi gyülekezet lelkészeinek és kamarakórusának, hittanos gyermekei egy csoportjának részvételével hálát adtak Istennek azért, hogy száz év szétszakítottságban is megtartott bennünket. A nemzeti összetartozás napján az internet segítségével lélekben

tetéssel értékelte eddigi alkotói, kutatói, könyv- és folyóirat kiadói, kultúraszervezői tevékenységét.

Áder János, Magyarország köztársasági elnöke Magyar Érdemrend Középkeresztje (polgári tagozata) kitüntetést adományozott **Orosz Ildikónak**, a II. Rákóczi Ferenc

Kárpátaljai Magyar Főiskola elnökének a kárpátaljai magyar felsőoktatás területén végzett több évtizedes, kiemelkedő színvonalú munkája, valamint odaadó kultúra- és közösségsszervező tevékenysége elismeréseként.

Áder János, Magyarország köztársasági elnöke Magyar Arany Érdemkereszt

kitüntetést adományozott **dr. Kész Barnabás** történésznek, néprajzkutatónak a magyarság hagyományainak megőrzése, a kultúra ápolása terén végzett lelkiismeretes munkája elismeréseként.

minden magyar együtt lehetett, együtt adhatott hálát Istennek. Vass Magdolna, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház művésze Lőrincz P. Gabriella *Rész* c. versét adta elő.

* Az anyaországi kezdeményezést felkarolva, budapesti idő szerint 16 óra 30 perckor több kárpátaljai templomban megszólaltak a harangok száz másodpercen át. Este 19–20 óra között gyertyát és emléktűzet gyújtottak a magyarok, akiknek fáj Trianon.

* Tóth Péter Lóránt Radnóti- és Latino-vits-díjas versmondó szervezésében egész napos virtuális megemlékezésen is részt vettek a külhoni magyarok az egyik legnépszerűbb közösségi oldalon. Szűkebb pátriánkat Gál Natália, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színésze, a Kovács család Váriból, Lőrincz P. Gabriella költő, valamint a Sodró népzenei együttes képviselte.

Június 11. A Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány

■ (KMF JA) kuratóriumának döntése értelmében megnevezték a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) megbízott rektorát Cserniczka István nyelvészprofesszor személyében.

Június 13. Vandálok meggyalázták a Szolyvai Emlékpark síratófalának hátsó felületén elhelyezett szabadtéri kiállítás anyagát. A háromnyelvű (ukrán, magyar, német) pannókat leszaggatták, megbecstelenítették. A park gondnoka, Argyelan György feljelentést tett az ügyben. A szolyvai rendőrség ismeretlen tettesek után nyomoz.

Június 26. A Lehoczky Tivadar nevét viselő Kárpátaljai Honismereti Múzeum alapításának 75. évfordulójára emlékeztek az ungvári vár udvarán. A rendezvényen részt vettek a megyei közigazgatás képviselői, meghívott vendégek és a múzeum munkatársai.

Június 26. Megtartotta soros ülését a Szolyvai Emlékparkbizottság. A fórum résztvevői megejtették az ismeretlen tettesek által 2020. június 13-án megrongált pannók kárfelmérését, s azok lecserelése mellett döntöttek. Az ülésen döntés született arról, hogy az idei hagyományos beregszászi emlékkonferenciát november 20-án, az ökumenikus istentisztelettel egybekötött közös főhajtást november 21-én rendezik meg. A szemle és a munkaülés előtt a megjelent bizottsági tagok megemlékezést tartottak a meghurcolt magyar parlamenti képviselők emlékkeresztjénél.

A Szolyvai Emlékpark mint kegyeleti hely a Kárpát-medence magyarságának egyik fontos zarándokhelyévé vált. Évente ezek keresik fel, hogy fejet hajtsanak a Kárpát-medence 406 településéről elhurcolt 11 717 áldozat előtt.

Június 27. Nagybakosban felavatták a római katolikus templom névadója és védőszentje, Szent László lovagkirály (1046–1095) emléktábláját. A templombúcsú keretében megtartott avatás a karantén tiltásainak betartásával zajlott.

Június 27. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány közös szervezésében, az Országos Tudományos Diákköri Tanács TDK Határok nélkül (HTDK) program szakmai támogatásával megrendezték a XIV. Kárpátaljai Tudományos Diákköri Konferenciát, a járványügyi helyzet miatt online formában, a Google Meet felületen.

JÚLIUS

Július 2. Az ungvári magyar főkonzulátus fogadó terében Szocska László szobrász térplasztikáiból és Tóth Róbert festőművész képeiből nyílt kiállítás. A vendégeket Kuti László első beosztott konzul és Buhajla József főkonzul köszöntötte, majd Kulin Ágnes, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának elnöke méltatta a kiállító művészeket.

Július 3. A 169 éve született Egán Ede (Csáktornya, 1851. 07. 03. – Börvinges, 1901. 09. 20.) emlékeztek Ungváron. Ő volt a magyar kormányzat által 1897-ben

az északkeleti Felvidéken (Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros vármegyék hegyvidéki részén) indított gazdasági program megalapozója és atyja, melynek célja a ruszin nép szociális felemelése volt. A kormánybiztos, aki Ungvár és Munkács között utazott lovaskocsival, 1901. szeptember 20-án Szerednye mellett, Börvingesnél valószínűleg uzsorások által megbízott bérnyilkosok áldozata lett. A merényletet sokáig öngyilkosságnak állították be. A kárpátaljai magyarok és ruszinok emlékművet emeltek tiszteletére az ungvári járási Börvingesnél (Barvinok). A Csap–Kijev főút mellett lévő emlékparkban ukrán és magyar nemzeti színekre festett kötőmb van elhelyezve, az utóbbit a vandálok többször meggyalázták, átfestették, de minden egyes rongálás után visszafestették a piros-fehér-zöld színeket. Ungváron Egán Ede kávézó nyílt, róla elnevezett utca és emléktábla örökítette meg a nevét, Magyarország kormánya pedig gazdaságfejlesztési programot nevezett el a ruszinok hőségének tartott Egán Ederől.

Július 4. Egy hónapos késéssel ugyan, de végül sikeresen átadták a trianoni békediktátum 100. évfordulójára, valamint a nemzeti összetartozás napjának méltatására készült emléktáblát a zápszonyi emlékparkban, amelyet a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Zápszonyi Alapszervezete állított.

Július 11. Kárpátaljai Református Egyház megtartotta éves ünnepi közgyűlését, melynek keretében hat lelkipásztort szenteltek fel: Bodnár Miklóst, Szemere Juditot, Csemiga Gyulát, Margitics Jánost, Balázs Antal és Dénes-Zsukovszky Elemért.

Július 14. Az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetének (UNE UMOTI) 30 diákja vette át az alap- és mesterképzés elvégzését igazoló oklevelét. A fiatalok szűk körben, kis csoportokban Spenik Sándortól, az UMOTI igazgatójától vehették át diplomáikat. A negyedik évfolyamot idén 26 nappali és levelező tagozatos diák fejezte be magyar nyelv és irodalom, történelem, matematika, fizika, illetve nemzetközi kapcsolatok szakon, négyen pedig a mesterfokozatú oklevelet szereztek.

Július 17. Az Így tedd rá! program keretében szerveztek képzést a Kárpátaljai „Elfelejtett” Gyermekek Segítése (KE-GYES) egyesület munkatársai számára. Az egynapos tanfolyamon a résztvevők a hagyományos népi játékok segítségével sajátíthatták el azokat a módszereket, amelyek fejlesztik a gyermekek mozgáskészségét és a különböző kompetenciaterületeket, egyben elősegítik a testi-lelki egészség megőrzését.

Július 19. Megyeszerte koszorúzásokkal emlékezett meg a Rákóczi-szabadságharcról a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ). Tekintettel a koronavírus-járvány miatt bevezetett korlátozásokra, a hagyományos nagyszabású rendezvények helyett szűk körben rótták el kegyeletüket a magyarságszervezetek képviselői a megyében található Rákóczi-emlékhelye-

ken: a beregszászi Rákóczi-szobornál, a tiszaujlaki-tiszabökényi Turul-emlékműnél, a Felső-Tisza-vidéki Égermezőn (Vilsani) nemrég felújított Bocvár kútnál, a munkácsi várban Zrínyi Ilona és II. Rákóczi Ferenc szobra előtt, az ungvári várban Bercsényi Miklós és Csáky Krisztina grófnő szobra előtt.

Július 20. Ismét megrongálták a Szolyvai Emlékparkot. Ezúttal a síratófal hátoldalán elhelyezett szabadtéri kiállítás anyagának egy részét szaggatták le ismeretlen tettesek.

Július 22. Zicherman Sándor festőművész alkotásait bemutató tárlatot nyitottak meg Magyarország Beregszászi Konzulátusának Munkácsy Mihály Galériájában, ahol az érdeklődők a kárpátaljai festő 30 alkotását tekinthették meg. A képeket maga a művész, valamint Kovács László beregszászi műgyűjtő bocsátotta a konzulátus rendelkezésére. A kulturális rendezvényt Szilágyi Mátyás beregszászi főkonzul nyitotta meg. Köszöntőjében méltatta Zicherman Sándor (Ungvár, 1935) munkásságát, aki jelenleg Budapesten él.

Július 23. Munkács tiszteletbeli polgárává avatták Tóth Bertalant, az utolsó magyar munkácsi kémiényseprőt. A kitüntetést Munkács polgármestere indítványozta, amelyről a városi tanács ülésén döntöttek. A mezőkaszonyi születésű Berti bácsi – ahogyan mindenki nevezi – 1973 óta foglalkozik kémiénysepréssel. Munkássága előtt tisztelegve a városlakók 2010-ben életnagyságú bronzszobrot állítottak a város központjában.

Július 23. A Beregszászi Városi Tanács Művelődési és Oktatási Osztálya négy beregszászi festőművész – Kovács Éva, Gogola Zoltán, Anatolij Szakalos és Jaroslava Katran – alkotásaiból szervezett szabadtéri kiállítást a városi művelődési ház előtti téren.

Július 24. Szent Kinga-templomot szentelt fel Majnek Antal munkácsi római katolikus megyéspüspök Beregardóban az Árpád-házi szent emléknapiján. Az ünnepen részt vett Lucsok Miklós munkácsi római katolikus segédpüspök, Greza István kormánybiztos, Babják Zoltán, Beregszász polgármestere, Molnár János esperes-plébános, a Bereg-Ugocsa Római Katolikus Esperesi Kerület papjai, Levcsenkó Róbert görögkatolikus esperes-helyettes, Balázs Antal beregardói református lelkész, valamint a környékről érkezett hívek.

AUGUSZTUS

Augusztus 3. Színjátzó szakkörrel kezdődött a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány nyári programsorozata. A szakkörnek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott otthont. A résztvevőkkel két csoportban Gál Natália, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színésznője és Mónus Dóra, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszék Magyar Tanszéki Csoportjának oktatója, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház segédszínésze foglalkozott. ■

Augusztus 5. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) megtartotta tanévzáró és diplomaátadó ünnepségét a beregszászi református templomban. A Rákóczi-főiskola himnusza után Csernicskó István megbízott rektor köszöntötte a jelenlévőket. Margitics János református, Marosi István görögkatolikus és Molnár János római katolikus lelkészek Isten áldását kérték a díszöltözöttekre és azok mindenkori viselőire. Ezután ünnepélyes keretek között átadták a BA/BSc diplomákat. Idén tíz szakon összesen 109 diák fejezte be sikeresen a Rákóczi-főiskolát. A végzősöket Brenzovics László, a KMKSZ, illetve Orosz Ildikó, a KMPSZ elnöke köszöntötte.

Augusztus 11. Megnyitották a VII. Kárpátaljai Nemzetközi Szobrásztábor művészeinek kispasztikai kiállítását Magyarország Beregszászi Konzulátusának Munkácsy-termében. Köszöntötte a megjelenteket és tárlatnyitó beszédet mondott Szilágyi Mátyás főkonzul. Az eddig szobrásztáborok gyümölcseként 44 alkotás készült, amelyeket 32 kárpátaljai településen helyeztek el. Az alkotásokat Matl Péter szobrászművész mutatta be.

Augusztus 14. Utcai zongorafesztiválnak adott otthont Ungvár. Az eseményen amatőr és profi zenészek léptek fel.

Augusztus 20. A Tizsacsomai Honfoglalási Emlékparkban Szent István szobránál tartott megemlékezést a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ). Molnár László, a KMKSZ kulturális titkára köszöntötte a jelenlévőket, kiemelve a hagyományok és a kultúra megtartó erejét. Sin József, a KMKSZ Beregszászi Középszintű Szervezetének elnöke arról beszélt, hogy Szent István az, aki megalapította a magyar államot, aki felvette a kereszténységet. Neki köszönhetjük, hogy ezer év múltával is itt vagyunk Európa közepén. A megemlékezés koszorúzással ért véget.

* Szent István-napi megemlékezést tartottak Beregszászon első királyunk mellszobránál. A jelenlévőket Molnár János beregszászi esperes-plébános köszöntötte. Békéssyné dr. Lukács Angéla, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja Szilágyi Mátyás főkonzul úr üdvözlését tolmácsolta. János atya megáldotta a Beregszászi Szerb Pékség által biztosított kenyereket. Végül felesendült a *Szózat*, majd a szervezők szétosztották a megáldott kenyérszeleteket a jelenlévőknek.

* Munkács magyarsága a Szent István-líceum udvarán méltatta nemzeti ünnepünket a Matl Péter szobrászművész által készített fadombormű előtt. Beszédet mondott Korolyova Erzsébet, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Munkácsi Alapszervezetének elnöke. Kuti László, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának első beosztott konzulja a következő jókívánással zárta szavait: „Boldog születésnapot, Magyarország, sok boldogságot, magyarok!” Az ünnepi köszöntőket a Munkácsi II. Rákóczi Ferenc Középfőiskola diákjainak verses-énekes előadása követte.

* Magyarország Ungvári Főkonzulátusának udvarán meghitt ünnepséggel méltatta államalapító Szent István királyunk ünnepét az Ung-parti városba akkreditált külképviselet, valamint a társszervező Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK). Ünnepi beszédet mondott Kuti László első beosztott konzul. A MÉKK elnöke, Dupka György nem tudott személyesen részt venni a megemlékezésen, Fuchs Andrea tolmácsolásában levélben köszöntötte az ott ünneplőket. A konzulátusi megemlékezés résztvevői láthatták-hallhatták a BorzsaVári népzenei együttesnek a nemzeti ünnepre összeállított koncertjét, majd a Gál Natália színművész által rendezett *Mi magyarok* című előadást élvezhették. Az ünnepség állófogadással folytatódott, majd – bár Budapesten idén elmaradt – Ungvár lakosságát a magyar főkonzulátus meglepte egy az Ung folyó partjáról fellőtt, látványos tűzijátékkal Magyarország születésnapján.

* A bombairadó ellenére is méltósággal emlékeztek Szent Istvánra Aknaszlatinán és Técsőn is. Csendes koszorúzás volt Tizsasalomban, Szüirtében, Asztélyban, Benében és más településeken a KMKSZ szervezésében.

Augusztus 20. Búzaösszeöntő ünnepséget rendeztek a nagydobronyi Irgalmas Samaritanus Református Gyermekotthonban. Az egybegyűlteket ifj. Katkó László, a gyermekotthon igazgatója és Katona Viktória lelkeszigazgató köszöntötte, majd Órhidi László, a Magyarok Kenyere Program kárpátaljai adománygyűjtését szervező Pro Agricultura Carpatika Alapítvány elnöke ismertette az idei akció eredményeit. Örömmel nyugtázta, hogy évről évre egyre több gazda csatlakozik a kezdeményezéshez, s az összegyűjtött gabona mennyisége is rendre meghaladja az előző évit. Idén 1224 kárpátaljai gazda több mint 99 tonna búzát adott össze, s ezzel új rekord született a program történetében.

Ünnepi beszédet mondott Jakab István, a magyar országgyűlés alelnöke, a Magyar Gazdakörök és Gazdaszervezetek Szövetségének elnöke. A történelmi egyházak képviselői áldást kértek a jótékony célú alkalom résztvevőire. Közreműködött a gyermekotthon kórusa és a péterfalvai Kokas Banda.

Augusztus 21. Az 1996-ban megnyitott Tizsacsomai Honfoglalási Emlékparkban általában nagyszabású ünnepség keretében emlékeznek államalapító királyunkra. A karantén miatt idén nem lehetett több száz fős rendezvényt tartani, de a hagyományokkal akartak szakítani. Ennek jegyében Kovács Szvetlána, Tizsacsoma polgármestere, Horváth László, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség beregszászi járási elnöke, a járási tanács alelnöke, Bakancsok László, az UMDSZ elnökségi tagja, Tóth Győző járási képviselő, valamint Kosztyú Csilla, Tizsacsoma jegyzője most is elzarándokoltak az emlékparkba, s elhelyezték a tisztelet koszorúit Szent István király szobránál.

Augusztus 21. A hagyományoknak megfelelően a munkácsi várban idén is megidéztek Zrínyi Ilona és Thököly Imre

menyegzőjét, amelyet 1682. június 15-én tartottak az erődítményben – számolt be az eseményről a Mukachevo.net. A 338 évvel ezelőtti események rekonstrukciója lakodalmas menettel vette kezdetét. A vendégek a vár kapujában várták a főszereplőket – Ilonát és Imrét, akik gyalogosan érkeztek udvartartásukkal, majd a népek kíséretében bevonultak a vár udvarába. Ezután következett az esküvői ceremónia. A fesztivál résztvevőit különböző színes programokkal, lovagi tornával, kelta zenével és tánccal, mesterkurzusokkal várták, ahol el lehetett sajátítani többféle kézművesség fortélyait, de korabeli ételeket is kóstolhattak az érdeklődők.

Augusztus 24. A Kárpátaljai Megyei Filharmónia szabadtéri mini-koncerteket szervezett Ungváron. A koncertsorozat résztvevője volt a Magyar Melódiák Kamarazenekar is.

Augusztus 25. Idén tizedik alkalommal rendezték meg a Jankovics Mária Alkotótábor. A korábbi évek gyakorlatától eltérően ezúttal online formában bővíthette tudását, fejleszthette készségeit a tábor 19 résztvevője. Az oktatást Kulin Ágnes, a tábor szakmai referense, táborvezető irányításával ifj. Hidi Endre keramikus, szobrászművész és Néger Krisztina keramikus, festőművész, díszlettervező végezte.

Augusztus 26. Zán Fábrián Sándort választották a Kárpátaljai Egyházak Tanácsa új vezetőjének. A találkozó a kárpátaljai vallási felekezetek vezetői vettek részt. A testület egyhangúlag döntött a Kárpátaljai Református Egyház püspökének személye mellett. Az tanács előző elnöke Vaszil Rajcsinec, Ukrajna Evangéliumi Szabadkeresztény Gyülekezetei Szövetségének főpüspöke volt.

Augusztus 27. Immár hatodszor rendezte meg „*Szól a fülemüle*” elnevezésű népzenei és néptánc tehetségkutatóját a „GENIUS” Jótékonsági Alapítvány. A járványhelyzet miatt sajnos a megmérettetést megelőző elődöntő, valamint a kétnapos edzőtábor elmaradt, azonban a versenyt megtartották, helyszíne a tiszapéterfalvai vidámpark volt. Hangszeres szolista kategóriában I. helyezést ért el Stók Szabolcs (Visk, felkészítő tanárai Becske Adrienn és Vámosi Csaba). A hangszeres együttes kategória győztese a Fülemüle Band lett (Visk, Becske Adrienn). A néptáncgyűttes kategóriát a Nereszen táncgyűttes nyerte (Técső, Kristofóri Gyöngyi és Jörös Dóra). A győzteseket köszöntötte Orosz Ildikó, a KMPSZ elnöke, Pál Lajos, a zsűri elnöke, a kárpátaljai magyar népzenei és néptáncoktatás egyik elindítója.

Augusztus 28. *Babák bővületében* címmel rendeztek kiállítást az ungvári skanzenben, amelyet a néprajzi múzeum vezetői és az Ukrajnai Népművészet Mesterei Nemzeti Szövetség kárpátaljai egyesülete szervezett. A kiállításon különféle technikákkal készített babákat láthattak az érdeklődők. Míg 2019-ben csak 8, idén már 30 mester közel 140 munkáját tekinthették meg a tárlaton.

Összeállította: Dupka György és Zsubánics László

Grafikai kiállítás a Beregszászi Magyar Konzulátuson

Lassan visszatár az élet a megszokott medrébe. Jelzi ezt többek között az is, hogy Magyarország beregszászi külképviseletének kiállítótermében nagyszülősi grafikusművészek munkáit mutatták be.

A hat alkotó technikája, szemléletmódja sokban eltér a hagyományos, főleg a táj- és a portréfestészetre irányuló kárpátaljai iskoláktól. A műveket nézegetve sokszínű, sokszólamú, izgalmas világba csöppenünk. Különböző irányzatok, látásmódok és technikák vannak itt jelen egymást kiegészítő, gazdagító jelleggel.

A meghívott vendégeket és a jelenlévő művészeket Beke Mihály András első beosztott konzul köszöntötte, aki annak a reményének adott hangot, hogy hamarosan megszűnik az ilyen kiállítások kamara jellege, s mint ahogy tette a korábbiakban, a konzulátus Munkácsy Mihály kiállítóterme minden korlátozás nélkül tudja majd fogadni a látogatókat.

– Nagyszülősi és vidéke grafikusainak munkáit szemlélve megállapíthatjuk, hogy a sok művészi szépség és alkotói útvonal ugyanúgy békésen megfér egymással, ahogyan a különböző itt élő nemzetek évszázadok óta egymást tisztelve, egymással békében és közös munkálkodásban élnek és dolgoznak együtt – kezdte megnyitó beszédét Szilágyi Mátyás főkonzul. – A közös munka alkotó közösséggé emeli az eltérő nyelvi és kulturális hátterű, ámde együtt élő és dolgozó művészeket. És,

mint tudjuk, a művészet közös nyelve hidat épít a más-más nyelven beszélő, gondolkodó, de a szépet és a jót egyaránt, s egymásban is meglátó emberek között. Meggyőződésem, hogy az itt kiállított magas színvonalú művek a bátor,

nagyszabású grafikai megoldásoknak köszönhetően bármelyik főváros galériáiban is helyet kaphatnának.

Az intézményvezető köszönetet mondott Tóth Mártának, a nagyszülősi galéria tulajdonosának kurátori munkájáért, és azért, hogy tevékenységével a mai rendezvény létrejöttét is elősegítve hozzájárul a kárpátaljai művészeti élet fenntartásához.

Tóth Márta, a kiállítás kurátora jellemezte az alkotásokat, szólt a művészek eddigi pályájáról, törekvéseiről. A kiállító művészek nevében Marinics Sándor és Havrilo Marianna mondott köszönetet a beregszászi magyar külképviseletnek a nagyszerű bemutatkozási lehetőségért.

A kiállításon Havrilo Marianna designer-grafikus, a Nagyszülősi Bartók Béla Művészeti Iskola rajztanára, Tegze Margarita, a nagyszülősi rajzképzés megalapítója, Marinics Sándor nagyszülősi pedagógus, Kosztya Valentina fancsikai festő és grafikus, Aljona Sztaszjuk, a Sáradi Művészeti Iskola igazgatója, valamint Diana Dobos-Broda, a Nagyszülősi Gyermekek Művészeti Iskola tanára alkotásait tekinthette meg a közönség akár személyesen, akár virtuális formában az internet segítségével.

Tudósítónk

Ifjú tehetségek tárlata Ungváron

Újabb kiállítás nyílt Magyarország Ungvári Főkonzulátusán augusztus 26-án. Ezúttal az Ungvári Gyermekek Művészeti Iskola végzős tanulóinak alkotásaiból álló tárlatnak adott otthont a külképviselet. Az időszaki kiállítás ünnepélyes megnyitójára a járványügyi helyzetre való tekintettel szűk körben, az előírt szabályok betartásával került sor.

Kuti László első beosztott konzul köszöntötte az egybegyűlteket, és tolmácsolta Buhajla József főkonzul üdvözlését.

– A gyermek művészeti iskola kedves visszatérő vendég a főkonzulátuson. Egy vegyes kiállítás részeként már megtekinthettük a gyerekek alkotásait, tavaly januárban pedig önálló kiállítást is rendeztünk a műveikből. A művészet valóban nem ismer határokat, ebben az iskolában egymás mellett zenélnek, festenek a különböző nemzetiségű gyerekek – mondta a diplomata, majd megjegyezte: a mostani nehéz

létszámú szakintézmény. Az Ungvári Gyermekek Művészeti Iskola képzőművészeti szaka 1987-ben nyitotta meg kapuit. Az első kibocsátáskor csupán 3 végzős volt, mára a mintegy 200 tanuló közül évente 15–16 ifjú művész szerez oklevelet a képzőművészeti iskola elvégzéséről, közülük minden második folytatja művészeti tanulmányait. Ők nemcsak Ungváron és más ukrainai művészeti akadémiákon szereznek felsőfokú művészi végzettséget, többen külföldön – Bécsben, Prágában, Budapesten – tanulnak.

– Nagy büszkeséggel tölt el bennünket, hogy egykori és jelenlegi növendékeink a legkülönbözőbb kiállításokon és pályázatokon vesznek részt Ungváron, a megyében, Ukrajnában, Magyarországon, Szlovákiában, Szlovéniában, számos más európai országban, valamint Izraelben, az Egyesült Államokban, melyeken sikeresen szerepelnek. Az

időszakban, amikor minden reggel izgatottan olvassuk az új fertőzöttek számát, arra gondoltak, hogy szükség lenne valamire, ami egy kicsit felvidít, optimizmussal tölt el. S mi lenne erre alkalmasabb, mint a gyermekek alkotásai, azoké a gyerekeké, akik őszintén, szívből élnek meg és mutatják be a világot.

– Nagy megtiszteltetés számunkra, hogy végzős növendékeink bemutatathatják az alkotásaikat – hangsúlyozta Hromova Natália igazgatónő, és röviden ismertette az elmúlt tanévben fennállásának 65. évfordulóját méltató intézmény történetét. Megtudhattuk, hogy kezdetben mindössze 9 tanár foglalkozott 36 diákkal. Az iskola azóta az ország egyik legjobb művészeti intézményévé nőtte ki magát. Jelenleg 104 pedagógus 1080 tehetséges gyerekkel foglalkozik itt. Kárpátalján ez a legnagyobb

iskola egyedi lehetőséget biztosít arra, hogy a növendékek különböző szakokon egyszerre képezhessék tehetségüket – emelte ki Hromova Natália.

Ezután a nap főszereplői, az ifjú művészek kaptak szót. Az idei végzősök közül hárman – Olekszandra Kupar, Jaszmina Tabakovics, Koszej Katalin – voltak jelen. A 15 éves Jaszmina 6 évig tanult az iskolában, korábban énekelt, közben rajz szakon folytatta tanulmányait. Olekszandra 9 éve az iskola diákja, zenetagozaton is tanult, képzőművészettel is foglalkozott. Katalin, aki képzőművészeti és hegedű szakon tanult, megköszönte a kiállítási lehetőséget, és azt kívánta, hogy a tárlat keltsen mindenkiben kellemes benyomást.

Nos, az alkotásokat nézve ehhez nem fér kétség...

Rehó Viktória

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

Tovább bővült a Kárpátaljai Szoborút

A Pro Arte – Munkács civil szervezet 2013-ban alakult, elnöke Matl Péter szobrászművész. A szervezet célja új kultúrterek létrehozása és a régiek megőrzése révén népszerűsíteni a képzőművészetet a kárpáti régióban, ezzel is hozzájárulva a turizmus fejlesztéséhez szűkebb pátriánkban. A szervezet 2014-ben új projekttel mutatkozott be Kárpátalján: a közkedvelt borutak mintájára megálmodták, kidolgozták a Kárpátaljai Szoborút koncepcióját. Az ennek keretében elhelyezett szobrokkal arra szeretnék buzdítani a turistákat, hogy a kevésbé ismert, félreeső településekre is látogassanak el, hiszen ott is akad számukra érdekes látnivaló.

Bohdan Korzs

A szoborút-program keretében 2014 óta évente nemzetközi szobrásztáborokat szerveznek, ezekre Kárpátalján és Ukrajnán kívül a közeli és távoli országokból is érkeznek alkotók. Hat év alatt ötvännél több köztéri mű született, ezeket olyan kistelepüléseknek adták ajándékba, ahol vállalták, hogy az alkotásoknak méltó környezetet teremtenek. Számos helyen így jöttek létre új közösségi terek, vagy így újultak meg az elhanyagolt állapotú településrészek. A Kárpátaljai Szoborút immár átlépte a megye- és az országhatárt, nemzetközivé vált: a szobrok 25 kárpátaljai községben, a Lemberg megyei Szkolc városban és 7 Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei településen hirdetik kőbe, márványba, gránitba vésvé, fába faragva a művészet életet megszépítő, gazdagító erejét.

Emma Ruszin

A projektet támogatja Magyarország ungvári és beregszászi külképviselete, Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériuma, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKKSZ), a Munkácsi Járási Állami Közigazgatási Hivatal, valamint a Visegrádi Csoport (V4) magyar elnöksége. Magyarország nemzeti kormánya minden olyan törekvést felkarol, amelyek a határon túli nemzetrészek identitásának megőrzését, a lokálpatriotizmust, az otthon való boldogulást segítik elő. Márpedig mindehhez nagyban hozzájárul a rendezett környezet, valamint a köztereken álló színvonalas műalkotások: ezek finomítják az ott élők szépérzékét, növelik az otthonosság érzetét.

ifj. Hidi Endre

Idén augusztus elején immár hetedszer rendezték meg a Kárpátaljai Nemzetközi Szobrásztáborot, ez alkalommal a beregvidéki Makkosjánosiban. A karantén miatt sajnos csak hazai művészek vehettek részt annak munkájában: az ötletgazda Matl Péter mellett Vjacseszlav Vinykovszkij és Bohdan Korzs Ungvárról, Ruszin Emma Kölcseyből, Konsztantyin Szinickij Kijevből, ifj. Hidi Endre Nagydobronyból és Vaszil Roman Munkácsról. A szobrásztáborok résztvevői mindig egy fontos gondolat mentén készítik el alkotásaikat. Az idei alkotótábor, akárcsak a tavalyi, a családot helyezte a középpontba, az alkotók annak egységét és fontosságát reprezentálták műveikkel. A mostani tábor különlegessége az volt, hogy ezúttal kerámiaszobrok is készültek kültéri égetéssel a helyszínen.

Matl Péter

Vjacseszlav Vinykovszkij

A szobrásztáborban született kő-, kerámia- és acélszobrok Beregszászt, valamint Jánosi, Tiszacsoma, Macsola, Nagybakta és Gut települések tereit ékesítik.

-ditta-

Vaszil Roman